

На службі Оеміді: ВИДАТНІ УКРАЇНСЬКІ АДВОКАТИ, ПРАВНИКИ ТА МИСЛИТЕЛІ

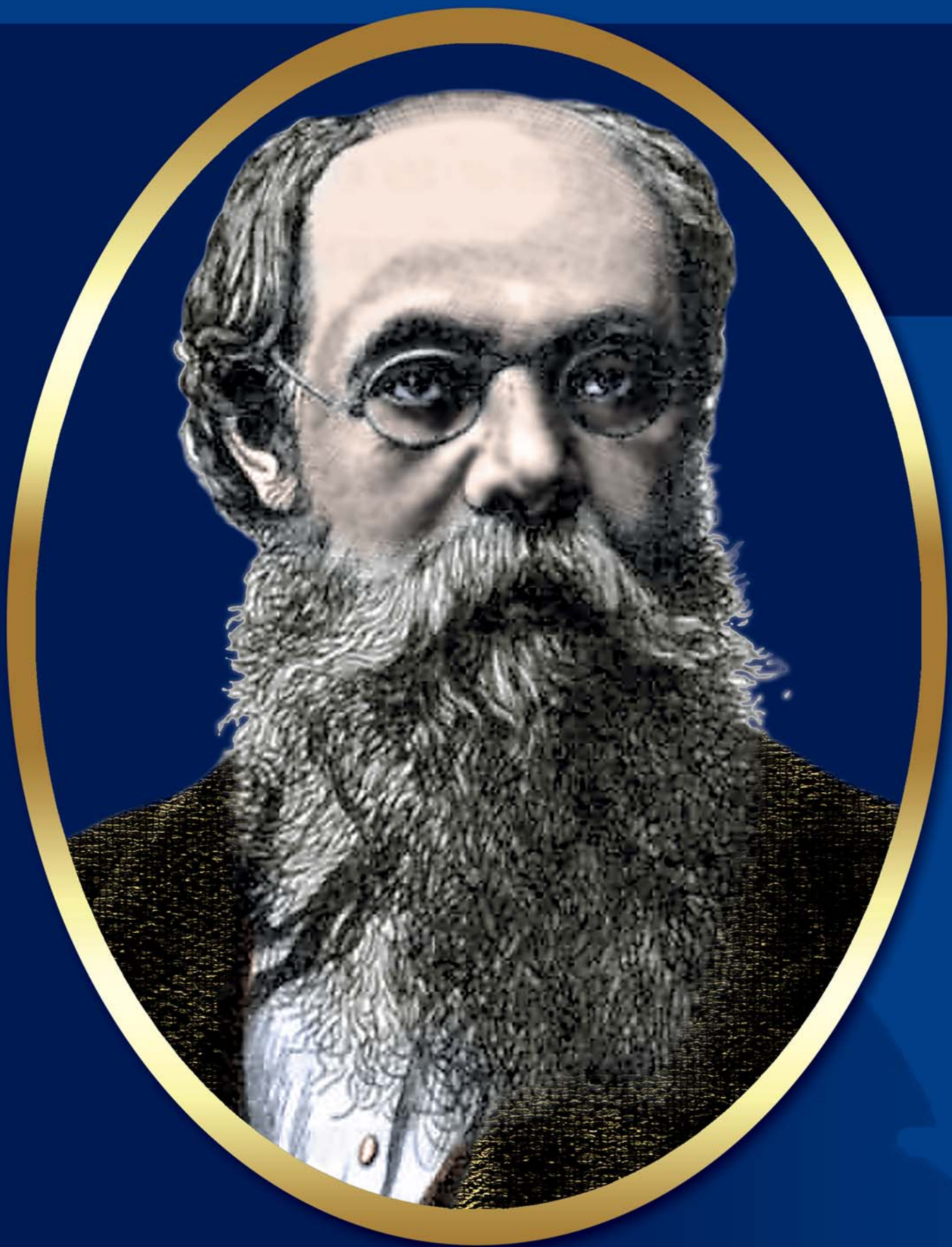

Над виставкою працювали:

Ярослав Файзулін
Ірина Василик
Ольга Токарчук
Галина Басара-Тиліщак
Оксана Женжера
Тетяна Ватажишина

Джерела виставки:

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, Київ
Центральний державний архів зарубіжної України, Київ
Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г. Пшеничного, Київ
Вища школа адвокатури Національної асоціації адвокатів України, Київ
Музей видатних діячів української культури, Київ
Національний музей історії України, Київ
Чернігівський історичний музей ім. В. В. Тарновського, Чернігів
Наукова бібліотека імені О. Ольжича, Київ
Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин, Київ
Архів ОУН. Українська інформаційна служба — Лондон (ounvis.info)
Сторінка присвячена В'ячеславові Липинському у Facebook (facebook.com/lypynskyu)

Олександр Кониський

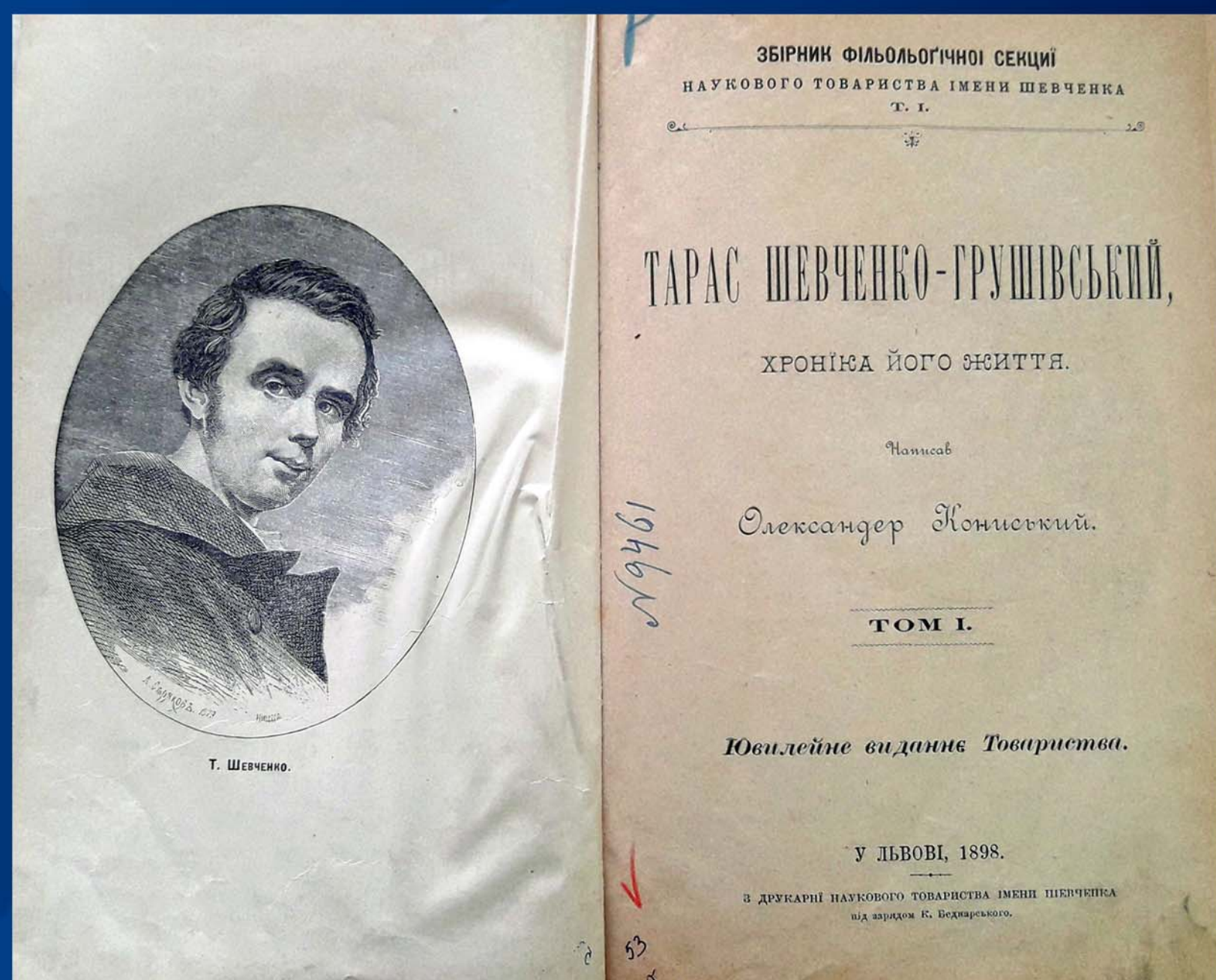
(1836–1900)
український громадський діяч,
письменник, адвокат

Народився на Чернігівщині. Юридичну діяльність розпочав із державної служби колезьким реєстратором спочатку в Прилуках, а потім у Кримінальній палаті в Полтаві. До адвокатської практики приступив після реформи 1861 року.

У 60-х роках XIX століття Кониський — активний громадський діяч, член полтавської Громади, яка мала культурницьке спрямування. Будучи лібералом-народником, твердо переконаним у силі освіти й українського шкільництва на національних засадах, енергійно засновував недільні школи. Як член Петербурзького товариства грамотності, обстоював у своїх зверненнях до урядових установ потребу початкового навчання рідною мовою, організував поширення популярної літератури. Олександр Кониський звернувся до міністра освіти щодо скасування Емського указу 1876 року й відновлення прав української мови. Велику увагу звертав на законодавче закріплення принципу національної мови в судочинстві.

В умовах переслідування українства в Російській імперії реалізував ідею перенесення центру українського руху до Галичини. Став одним із засновників Товариства імені Шевченка у Львові, а згодом ініціатором його перетворення на Наукове товариство імені Шевченка за зразком західноєвропейських наукових установ. На кошти, надані Кониським, було куплено друкарню. Десять тисяч карбованців він заповів Товариству після своєї смерті. Подарував бібліотеці НТШ усю свою цінну книгозбірню.

Як професійний адвокат написав чимало праць з історії звичаєвого права, теорії і практики судочинства, щодо гострих проблем статусу селянства, політичного устрою європейських держав. Багатолітній досвід правника, глибоке знання життя втілилися у літературній творчості, яка мала суспільне визнання та високу оцінку українських інтелектуалів. Значна частина його літературних творів містить у своїй основі юридичні сюжети, викриває негативні явища в діяльності царської адміністрації та суду, висвітлює діяльність тогочасної адвокатури: «Суддя Гарбуз», «Гришники», «Антін Калина», «Стельмахи», «Народна педагогія», «Сікатор», «Баба Явдоха», «Хвора душа» та інші. Адвокату-письменнику належить цикл «оповідань з кримінальної хроніки»: «Каторжний», «Тюрма за волю», «Драма в тюрмі», «Чи злочинець, чи ненужний», «Конокрад Іван Дранка». Також відома його казка-пародія на царський суд «Собача правда».

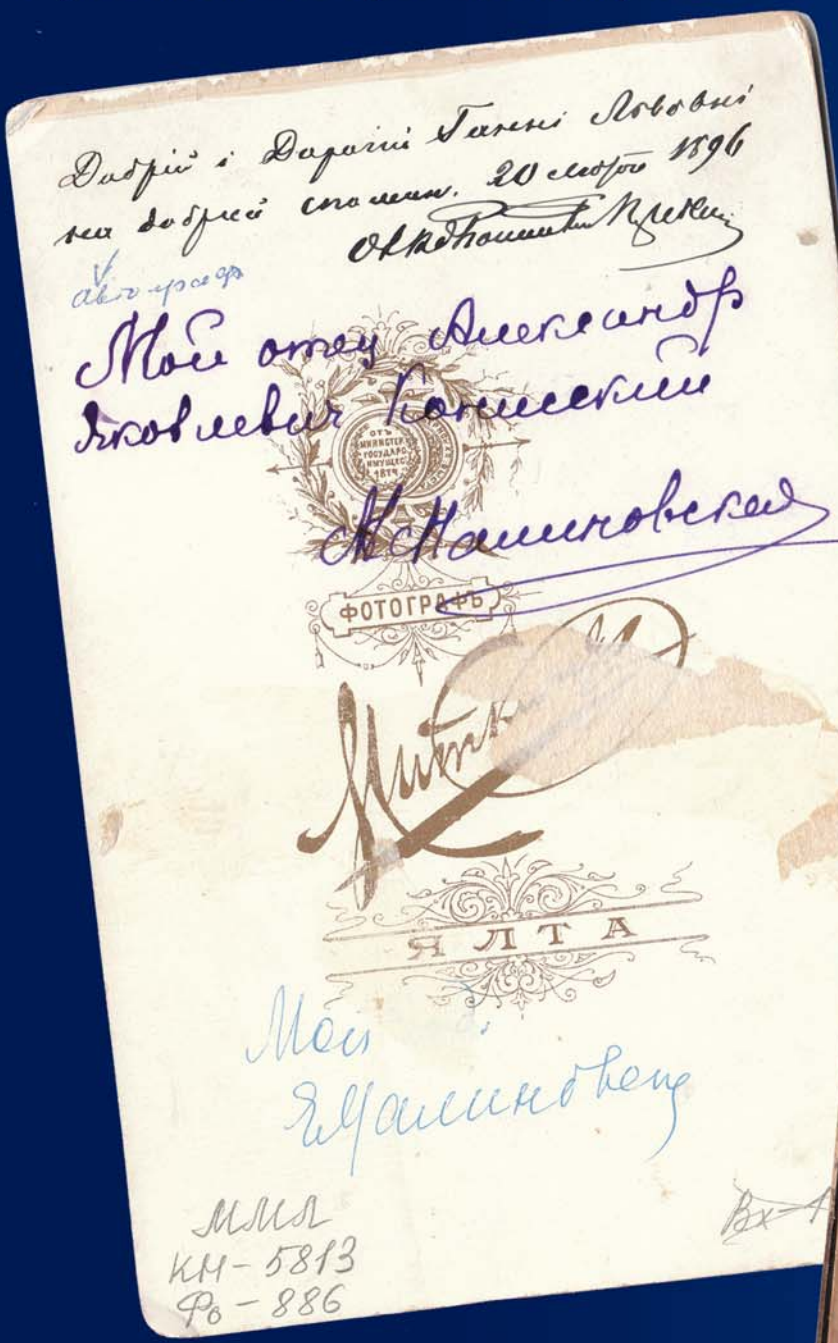
Форзац і титульна сторінка I тому книги Олександра Кониського «Тарас Шевченко-Грушівський. Хроніка його життя». Львів, 1898 р.

„
Все життя Кониського нероздільно сполучено було з життям України. Я не знав людини, що більше, ніж він, жила життям Батьківщини, страждала її горем, була щаслива з її щастям. Можна любити Україну так, як її любив Кониський, — але більш, як він, — любити не можна.

Олександр Лотоцький «Сторінки минулого», 1932 р.

Олександр Кониський
«Молитва за Україну»

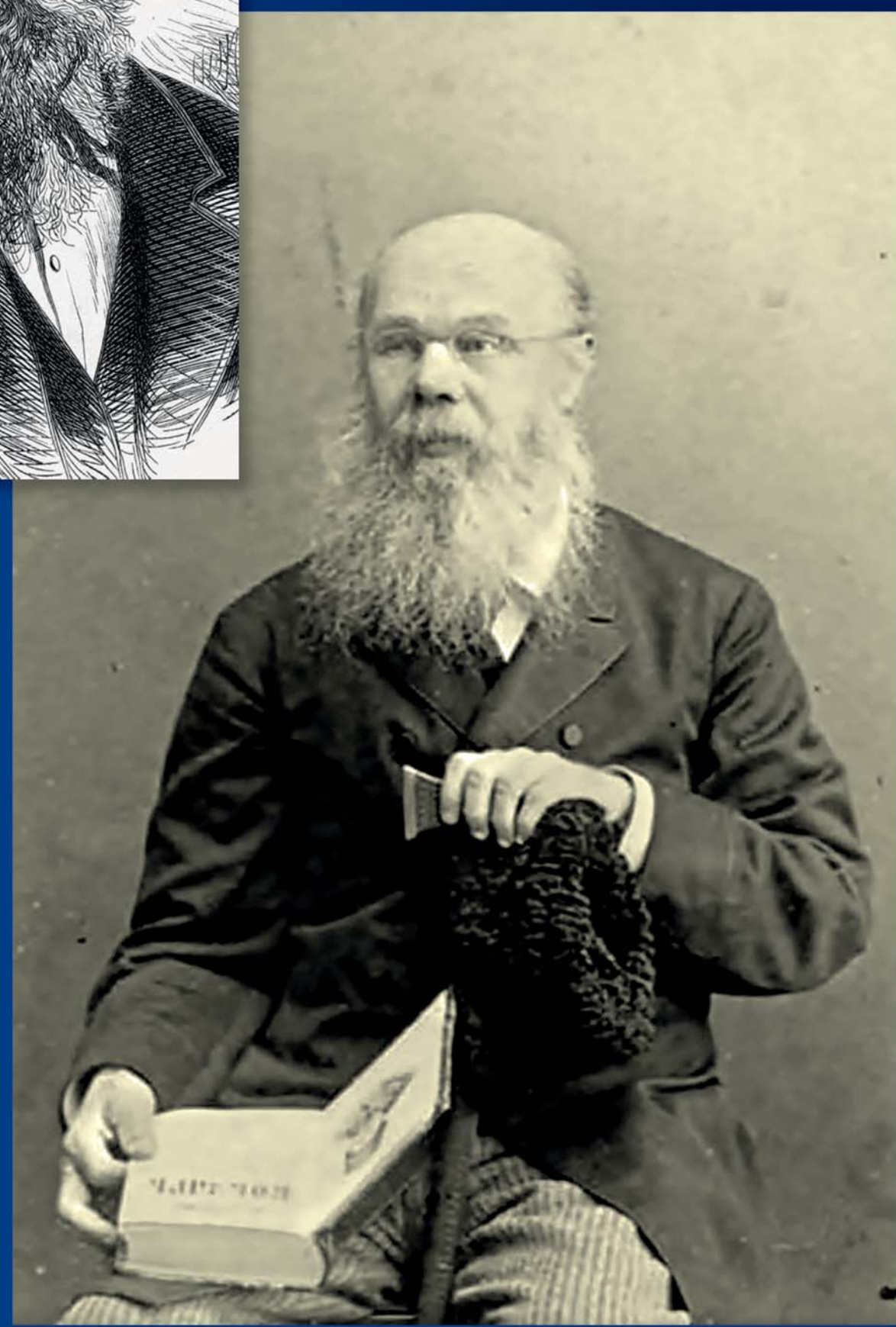
Автограф Олександра Кониського
з присвятою на звороті фотокартки

Фотопортрет Олександра
Кониського. 1896 р.

Олександр Кониський

1836
18 серпня

народився на хуторі Переходівці Борзнянського повіту Чернігівської губернії у родині поміщика

1862

відкрив народну книгарню і став її громадським бібліотекарем

1863
січень

заарештований «за прагнення поширення малоросійської пропаганди» і висланий до Вологди

1866

отримав дозвіл оселитися в Катеринославі (нині — Дніпро) під гласним поліційним наглядом та займатися адвокатурою

1873

взяв участь у заснуванні Товариства імені Шевченка у Львові

1878

обраний членом Київської міської думи

1900
12 грудня

помер у Києві, похований на Байковому кладовищі

Ілля Шраг

(1847–1919)
український громадський і політичний діяч, адвокат

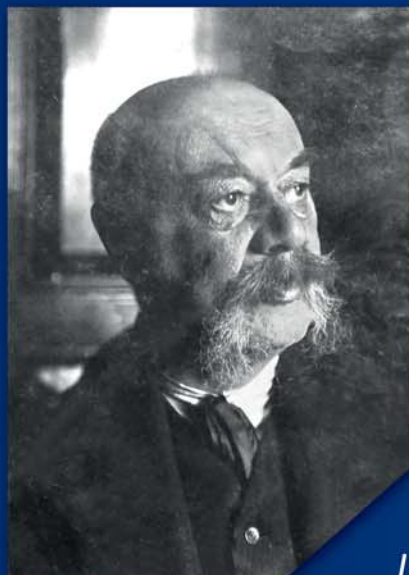
Народився 4 вересня 1847 року в містечку Седнів на Чернігівщині в родині лікаря, вихідця з Саксонії, що служив у маєтку родини Лизогубів. Навчався на юридичному факультеті Петербурзького університету, звідки був виключений за участь в студентському русі з тавром «неблагонадійний». Зрештою диплом юриста здобув в Київському університеті, під науковим керівництвом професора кримінального права Олександра Кістяківського.

Після повернення на Чернігівщину Ілля Шраг працював помічником присяжного повіреного (адвоката) окружного суду в Чернігові, депутатом Чернігівської міської думи, гласним Чернігівського повітового та губернського земств, заступником міського голови Чернігова. 1906-го був обраний депутатом І Державної думи за списком кадетської партії. Очолив в думі українську парламентську фракцію. На початку XX ст. Шраг — один із найвпливовіших діячів українського руху на Чернігівщині — лідер чернігівської «Громади» та «Просвіти», творець і заступник голови Товариства українських поступовців. Мав значний авторитет серед національно свідомої інтелігенції, якою шанобливо був названий «батьком Шрагом».

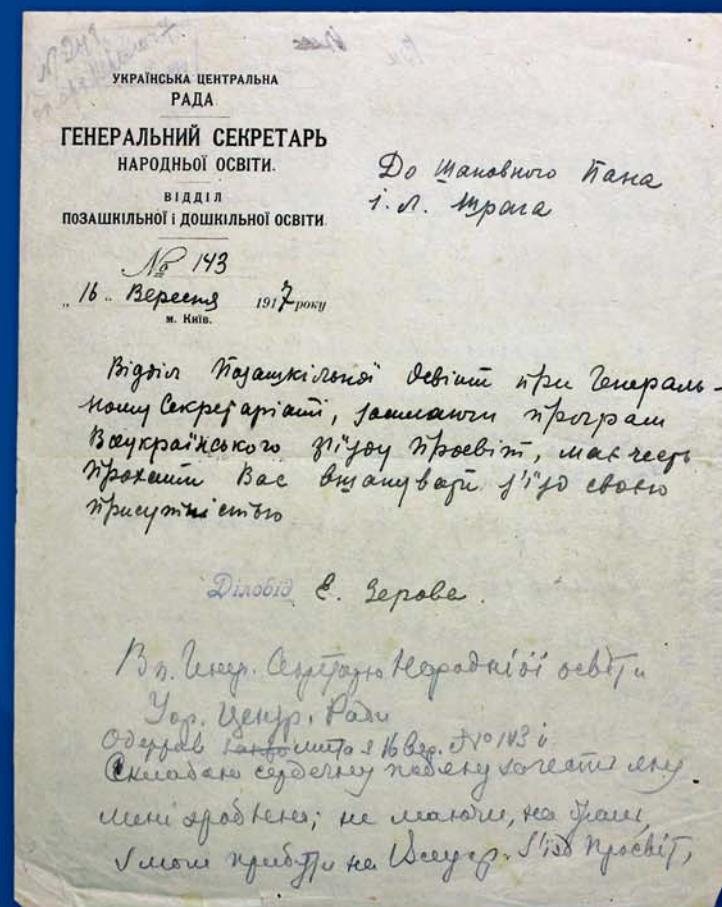
Беззаперечним і заслуженим був авторитет Іллі Шрага як адвоката. Він часто брався за ведення політичних справ, захищав учасників українського національного руху. На прохання Михайла Грушевського 1910 року був адвокатом редактора «Літературно-наукового вісника» Павла Лаврова, звинуваченого в неповазі до Святого Письма, позаяк опублікував поему Лесі Українки «На полі крові». Завдяки діям адвоката 1913-го Київський окружний суд виправдав звинуваченого. 1911 року Ілля Шраг захищав у суді педагогиню Софію Русову, яку звинувачували «в підбурюванні однієї нації проти іншої», власне за статтю про потребу в заснуванні українських шкіл. Завдяки високим фаховим якостям адвоката Софію Русову теж виправдано. Порадами та особистою участю в процесах Ілля Шраг в різний час допомагав Олександрові Кониському, Миколі Лисенку, Іванові Нечую-Левицькому й іншим. Ілля Людвигович часто брався за справи, які не приносили йому жодних вигод, але відповідали його уявленню про кодекс честі присяжного повіреного або ж були корисними для української справи.

На початку Української революції 1917–1921 року Ілля Шраг — авторитетний і всіма шанований діяч старшого покоління. Його обирають головою Чернігівського губернського комітету громадських організацій, а в квітні 1917-го на Всеукраїнському національному конгресі — членом Центральної Ради від Чернігівської губернії. Входив до комісії з розробки проекту автономного статусу України. Паралельно працював головою Чернігівського окружного суду. У часи Гетьманату Павла Скоропадського був одним із претендентів на посаду прем'єр-міністра. Однак відмовився від неї, посилаючись на вік і проблеми зі здоров'ям. Від початку 1919-го, після більшовицької окупації Чернігова, перебував під домашнім арештом.

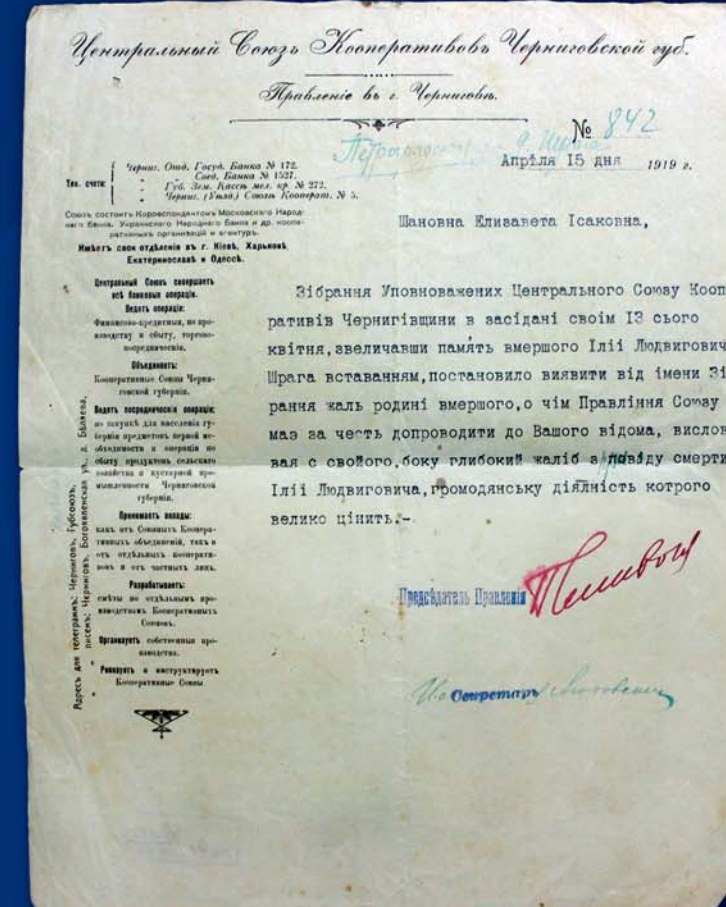
Як писали у спогадах Микола Грінченко та Андрій Верзилов, «зі смертю Шрага остаточно вмерла, зникла мовби тінь тої старої Чернігівської Громади, та й зникли всі нові трансформовані й диференційовані партійні українські групи. І самих людей у Чернігові не стало: деякі померли, деякі повиїздили, а хто тут живе, ті стали в буквальному й точному розумінні сього слова безпартійними...».

Учасники відкриття пам'ятника Іванові Котляревському в Полтаві. 1903 р. Ілля Шраг сидить в другому ряду крайній справа

Лист Відділу позашкільної освіти при Генеральному секретарі народної освіти до Іллі Шрага з запрошенням взяти участь у Всеукраїнському з'їзді Просвіт. 16 (29) вересня 1917 р.

Лист правління Центрального союзу кооперативів Чернігівської губ. до Єлизавети Мачерет (Шраг) із співчуттями з приводу смерті її чоловіка. 15 квітня 1919 р.

Ми зібралися в дуже важкий мент і, кінчаючи з'їзд, сподіваємося, що зберемося при крайчих обставинах. Хоч темні хмари поняли небо, але гроза розрядить атмосферу. Ми, старі українці, сами іноді тратили надію в тяжких хвиликах минулого. Тепер Україна воскресла і віримо: раз воскресла, «не вмере, не загине», і серед інших народів здобуде собі місце, якого заслуговує. Народ, що воскрес, не вмирає, зацвіте і засяє Україна.

Із виступу Іллі Шрага на з'їзді партії соціалістів-федералістів. 11 квітня 1918 р.

Ілля Людвигович Шраг — депутат І Державної Думи Російської імперії

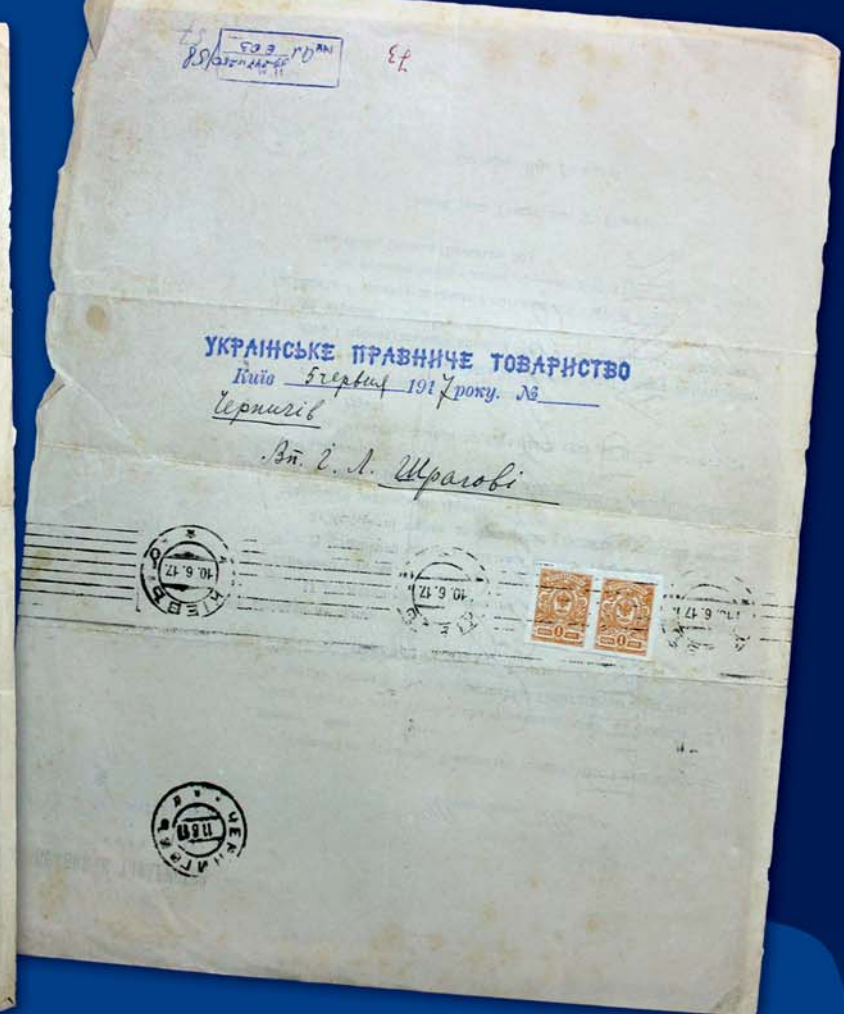
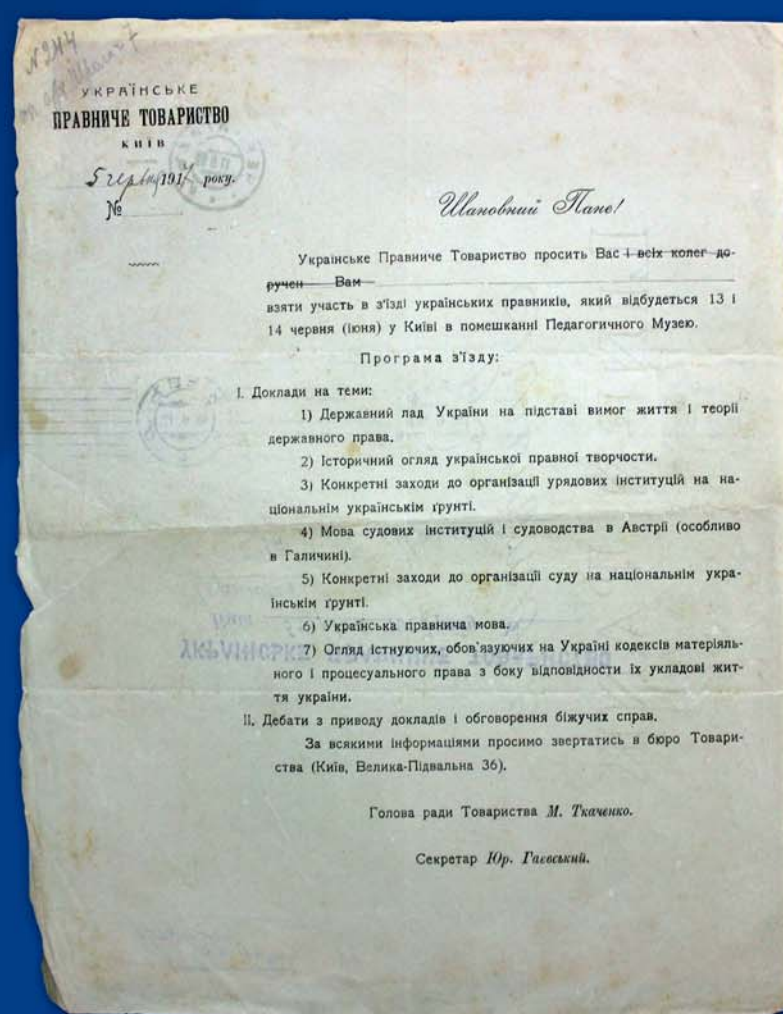

Портрет Іллі Людвиговича Шрага

Ілля Шраг серед членів української делегації до прем'єр-міністра Сергія Вітте, що вимагала скасування Валуєвського та Емського указів. На фото справа наліво: Ілля Шраг, Микола Дмитрієв, Володимир Науменко, Олена Пчілка (в центрі)

Ілля Людвигович Шраг

Лист Українського правничого товариства до Іллі Шрага з запрошенням взяти участь в з'їзді українських правників у Києві. 5 (18) червня 1917 р.

1847
4 вересня

народився в містечку Седнів на Чернігівщині в родині лікаря

1869
21 березня

виключений з юридичного факультету Петербурзького університету за участь в студентському русі

1875

почав працювати помічником адвоката окружного суду в Чернігові

1906

обраний депутатом до І Державної думи Російської імперії

1908

один із творців і заступник голови Товариства українських поступовців

1917

член Української Центральної Ради, голова Чернігівського окружного суду

1919
11 квітня

помер у Чернігові, перебуваючи під домашнім арештом більшовиків

Отто Ейхельман

(1854–1943)

український громадсько-політичний діяч,
правник

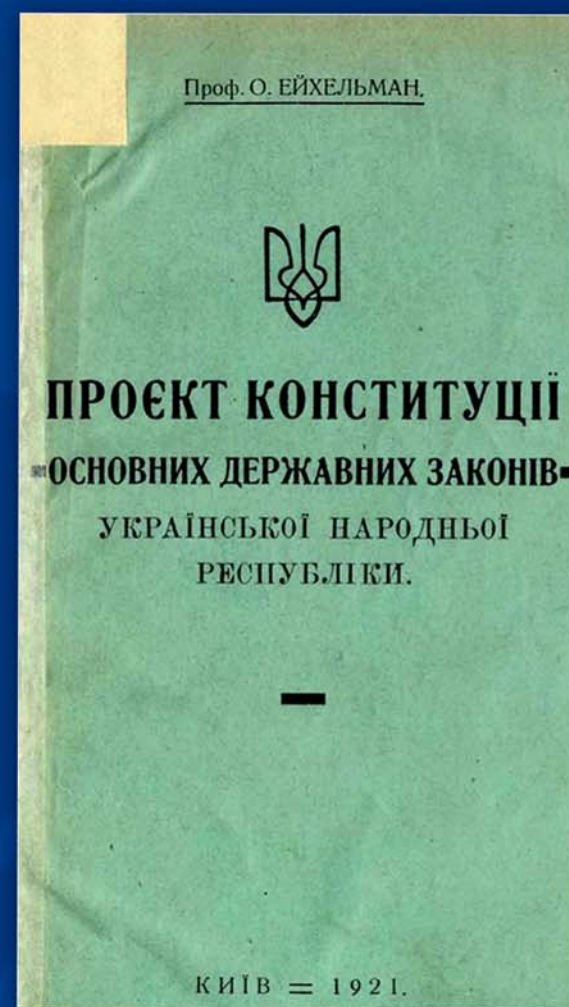
Німець за походженням, що народився в Росії, був українським патріотом, палким прихильником ідеї незалежності України, одним з авторитетних вчених періоду Української революції 1917–1921 років. Акумулював значний практичний державотворчий досвід, спрямований на утвердження незалежного статусу соборної України.

Закінчивши юридичний факультет Дерптського університету, розпочав професійну діяльність у Демидівському юридичному лицейі в Ярославлі на посаді доцента, пізніше — професора державного та адміністративного права. Працював у Київському університеті Святого Володимира завідувачем кафедри історії зарубіжного законодавства, а згодом — міжнародного права.

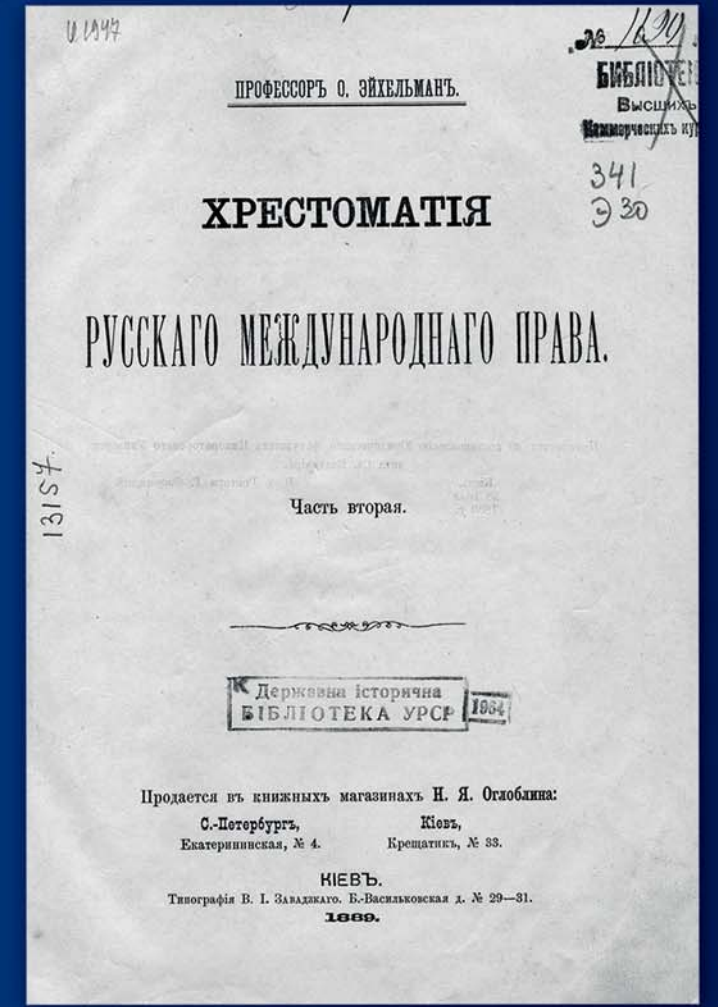
У часи Української революції 1917–1921 років Отто Ейхельман був активним учасником державотворчих процесів. Працював у Міністерстві закордонних справ та Міністерстві торгівлі й промисловості, був уповноваженим Уряду УНР на торговельній конференції з Австрією та Німеччиною, членом місії для переговорів з РСФФР.

На еміграції продовжив наукову та педагогічну діяльність як професор і декан Українського вільного університету в Празі, професор Української господарської академії в Подєбрадах і Українського високого педагогічного інституту в Празі, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка. Свої наукові пошуки присвятив дослідженню різних елементів політико-правової системи суспільства та їх законодавчому закріпленню. Його наукові праці присвячені принципам міжнародних зв'язків, функціонуванню системи державного управління, реформі місцевого самоврядування, удосконаленню і розвитку правових відносин. Здійснив класифікацію норм міжнародного права, зробив вагомий внесок у систематизацію та методику викладання міжнародного права.

Отто Ейхельман обґрунтував ідею державної незалежності України, наголошуючи на принципі самовизначення народів та потребі наповнення європейського інформаційного простору відомостями про ресурсний потенціал українців. Погляди вченого на проблеми державної побудови завершено та об'єднано в проєкті Конституції УНР, підготовленому ним у 1921 році. Головними принципами проєкту основного закону УНР Отто Ейхельмана є федералізм та ідея народного суверенітету. Саме вони обмежують парламентський абсолютизм, посилюючи позиції установчої гілки влади через участь народу в референдумах, плебісцитах тощо. Основи цього проєкту Конституції закладено на ґрунті новітнього класичного конституціоналізму, джерелами якого вважались англійська, американська та революційні французькі конституції.

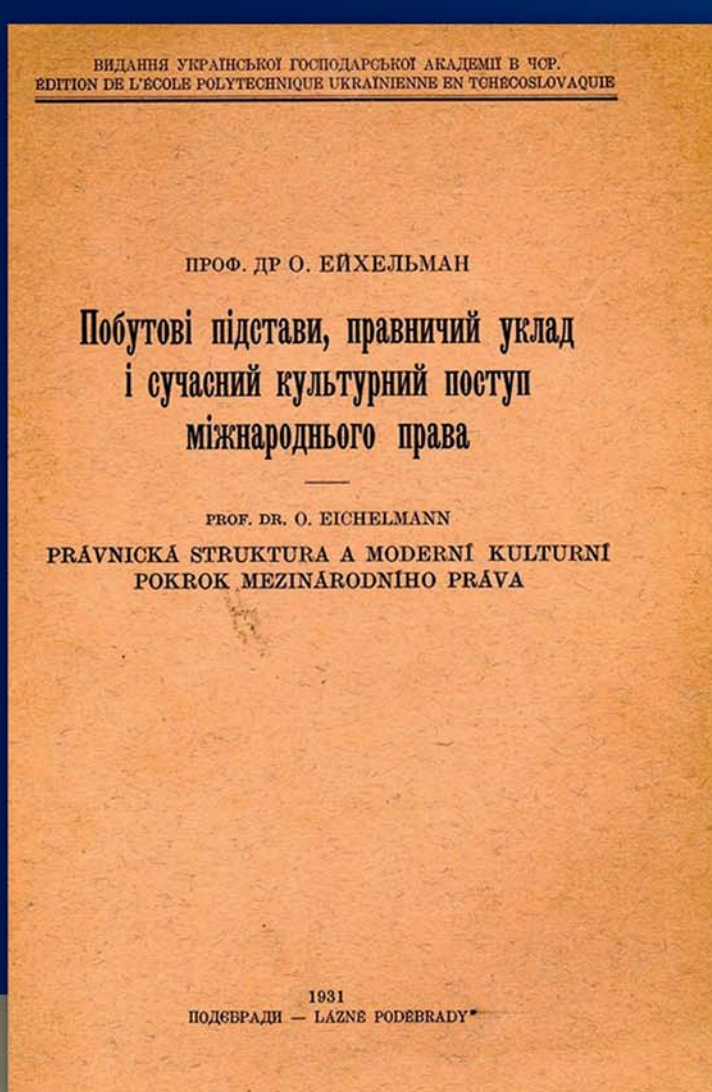
Проєкт Конституції основних державних законів УНР. 1921 р.

О. Ейхельман. «Хрестоматія руського міжнародного права». Київ, 1889 р.

Не слід дивитись назад, на минуле, на те, що було; не слід чиплятися за старі традиційні шаблони в громадсько-політичному житті, що до них, на протязі довгих років, люди автоматично призвичаїлись. Бо ми таки бачимо, що ці шаблони вже не вистарчають; що вони уже збанкрутували. І ми повинні, щоби не загинути, іти до нового реформованого, — і, коли це потрібно, — навіть дуже радикально реформованого життя громадянства та держави, згідно з стихійно наростаючим духом цього життя.

Отто Ейхельман. «Реформа місцевого самоуправління, на підставі демократично-республіканської державности». 1923 р.

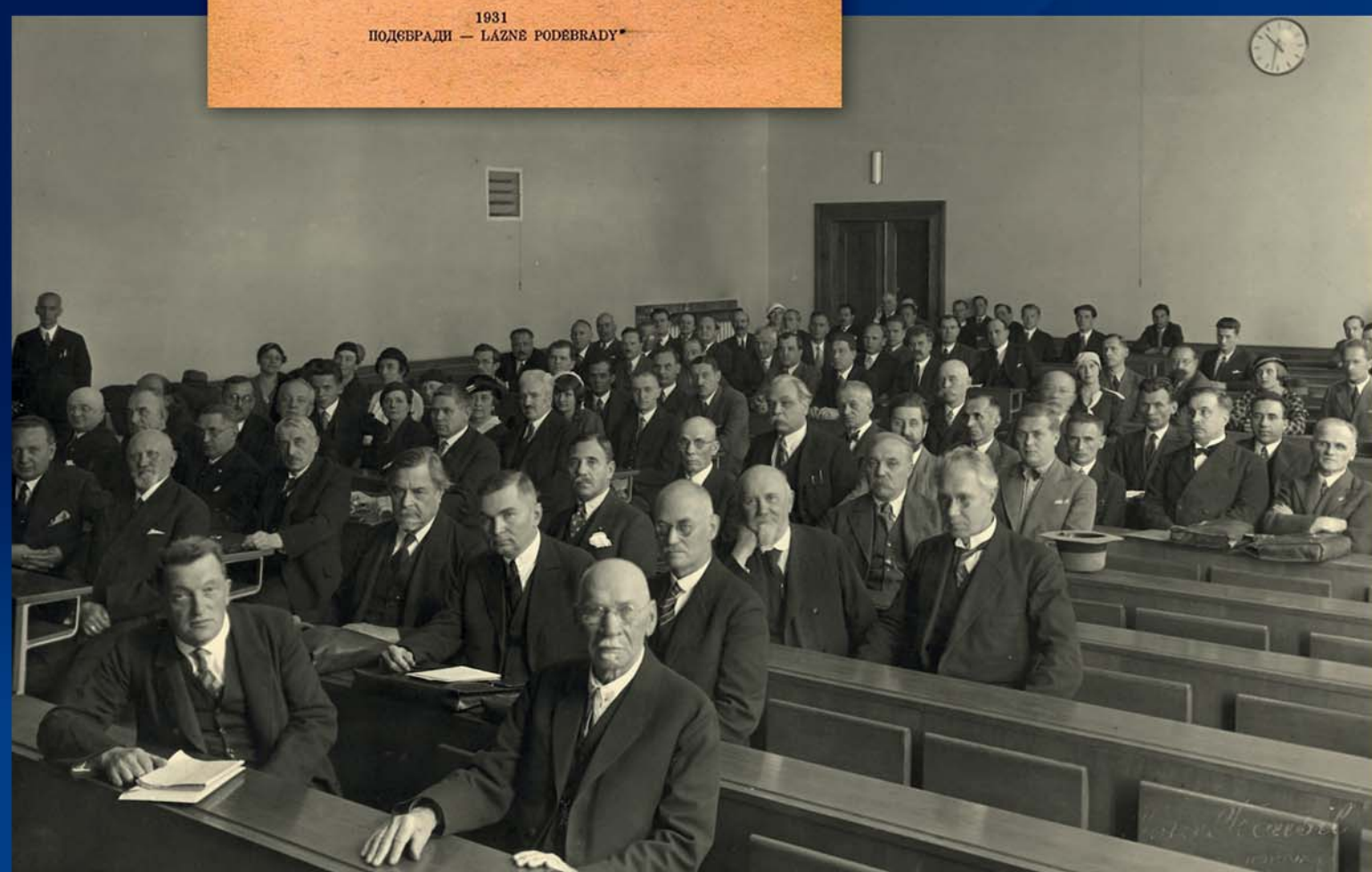
О. Ейхельман. «Побутові підстави, правничий уклад і сучасний культурний поступ міжнародного права». Подєбради, 1931 р.

Засідання Українського правничого з'їзду в Празі. Жовтень 1933 р.

Група студентів та викладачів Української господарської академії в м. Подєбради. У першому ряду перший (сидить) професор О. Ейхельман. Подєбради, 1920-ті рр.

Група членів педагогічного збору Української господарської академії в м. Подєбради. Зліва направо в першому ряду (сидять): О. Коваленко, В. Чередієв, О. Мицюк, О. Ейхельман, Б. Іванецький, С. Комарецький, К. Маїєвич, В. Біднов, І. Шовгенів, Б. Матюшенко. Подєбради, 1925 р.

1854
27 квітня

народився в місті Санкт-Петербурзі

1882

завідувач кафедри історії зарубіжного законодавства, з 1905 — декан юридичного факультету Київського університету Святого Володимира

1902

обраний Київським міським головою

1921

підготував «Проєкт Конституції основних державних законів УНР»

1922–1924

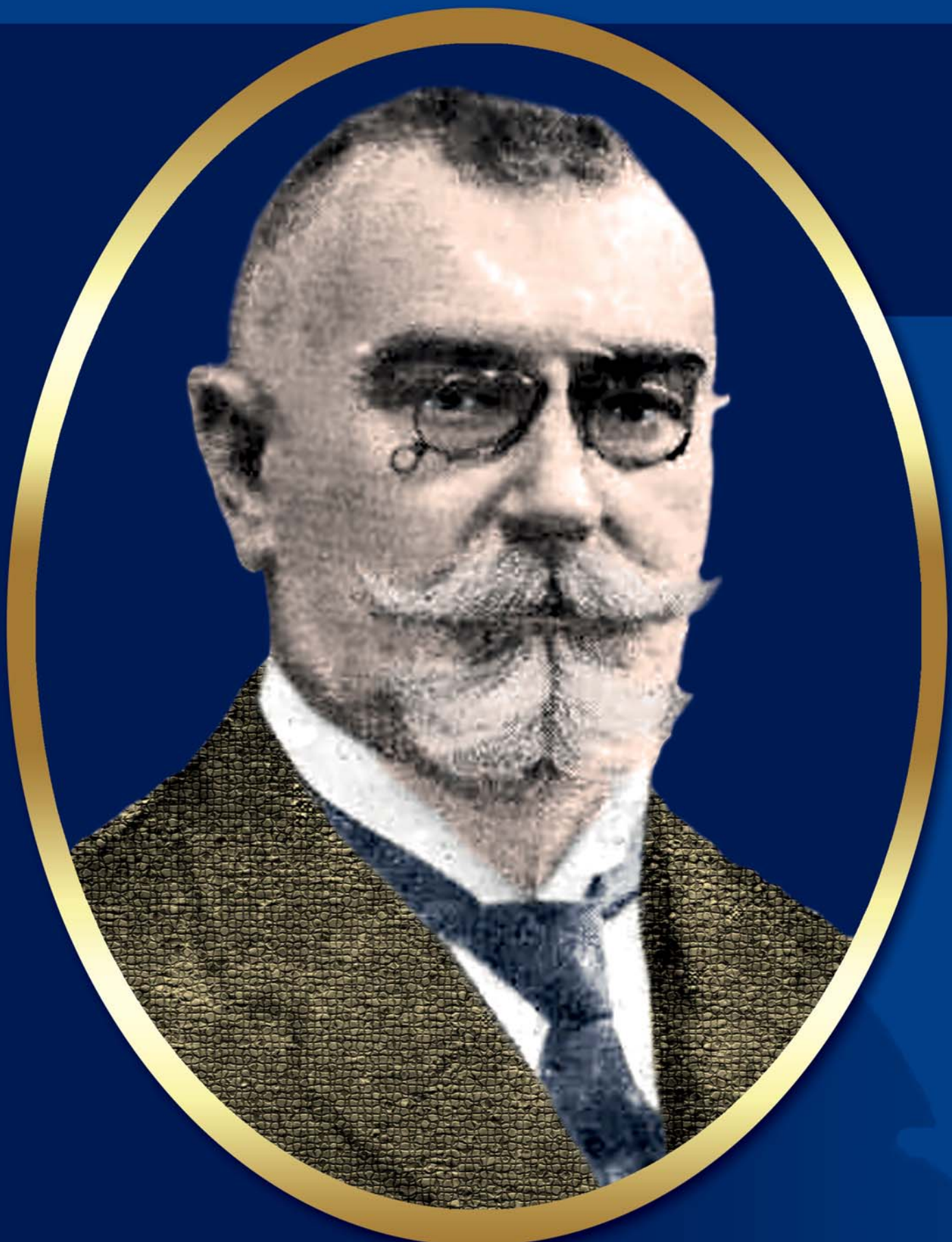
професор, декан правничого факультету Українського вільного університету у Празі

1924

дійсний член Наукового товариства імені Шевченка

1943
12 лютого

помер у Празі, похований на Ольшанському кладовищі

Кост' Левицький

(1859–1941)
український державний,
громадсько-політичний діяч,
адвокат

Кост' Левицький народився у місті Тисмениця в сім'ї священника. Навчався на юридичних факультетах Львівського та Віденського університетів. Відбувши протягом 1884–1889 років обов'язкову практику як кандидат в адвокати, відкрив власну адвокатську канцелярію у Львові. Паралельно брав активну участь в діяльності місцевої «Просвіти». Ініціював її перетворення в освітньо-економічне товариство, розробив новий статут організації, ухвалений 1891 року. «Просвіта» проводила велику роз'яснювальну роботу серед українців щодо їхніх прав та обов'язків, ознайомлювала із законодавством.

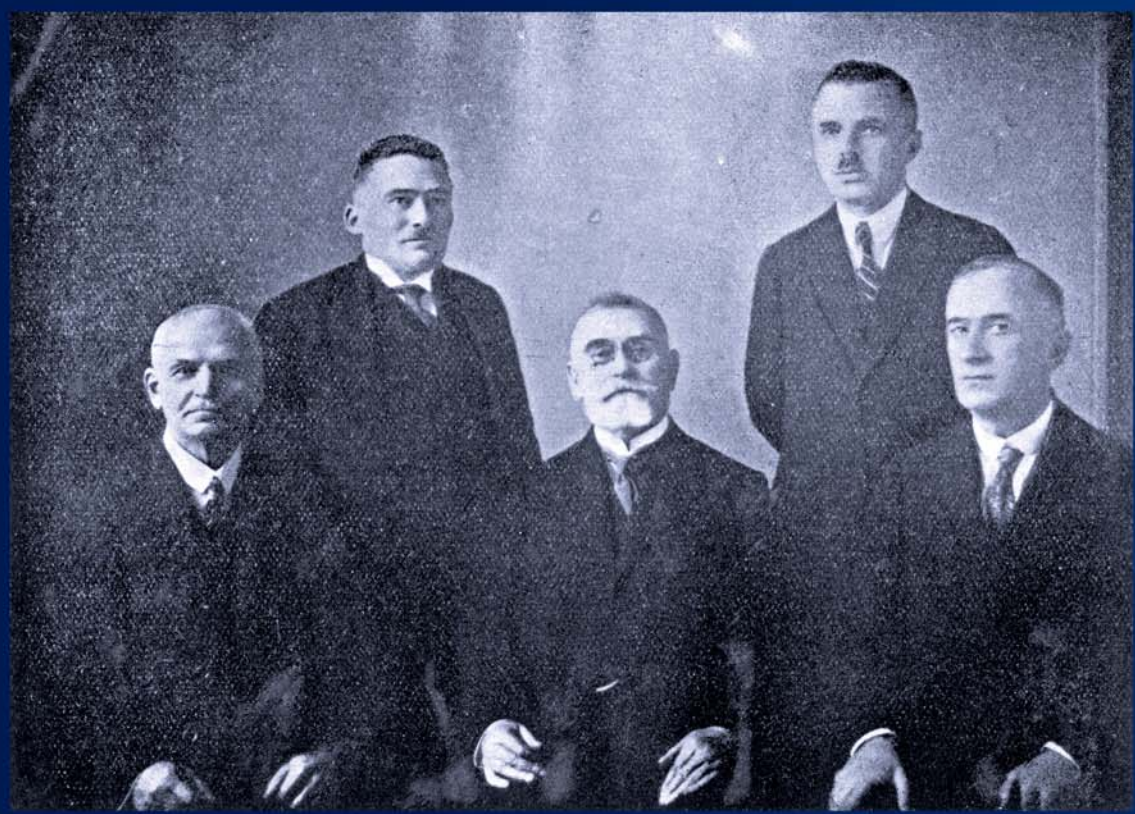
Будучи активним діячем кооперативного руху, Кост' Левицький став співзасновником і головою споживчої кооперації «Народна торгівля», товариства українських ремісників «Зоря» (1884), страхового товариства «Дністер» (1892), банку «Дністер» (1894), генеральним директором Крайового Союзу Кредитового (згодом — Центробанку), Крайового Союзу Ревізійного (1904–1939), головою контрольної ради парцеляційного (земельного) товариства «Земля» (1907), ініціатором створення «Земельного банку гіпотечного» (1910).

Однак найбільшу відомість Кост' Левицький здобув як адвокат, що став успішним політиком — головою Української націонал-демократичної партії, найвпливовішої політичної сили в Галичині. Важливою складовою політичної діяльності Левицького була його депутатська робота в парламенті Австро-Угорської імперії, де він очолював українську фракцію. Із утворенням Західноукраїнської Народної Республіки Кост' Левицький був обраний першим головою її уряду — Державного Секретаріату. У 1920–1923 роках — член закордонного уряду ЗУНР Євгена Петрушевича у Відні, у якому обіймав посаду уповноваженого з питань преси та пропаганди. 1924-го повернувся в Галичину, де продовжив громадську та наукову діяльність. Був головою Союзу українських адвокатів, редактором його друкованого видання «Життя і право».

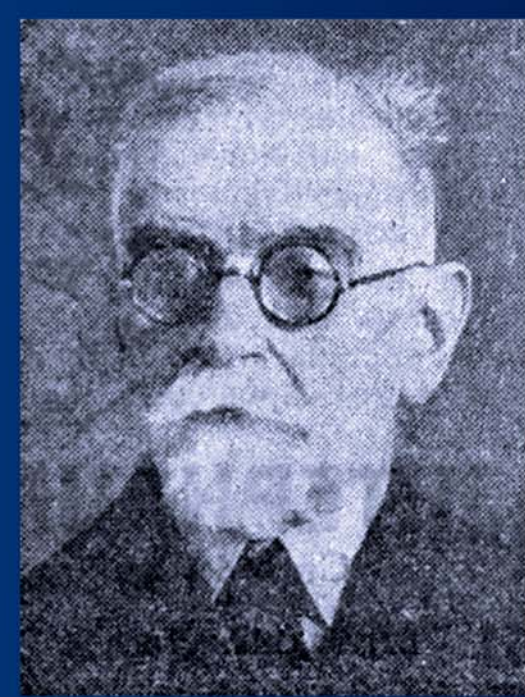
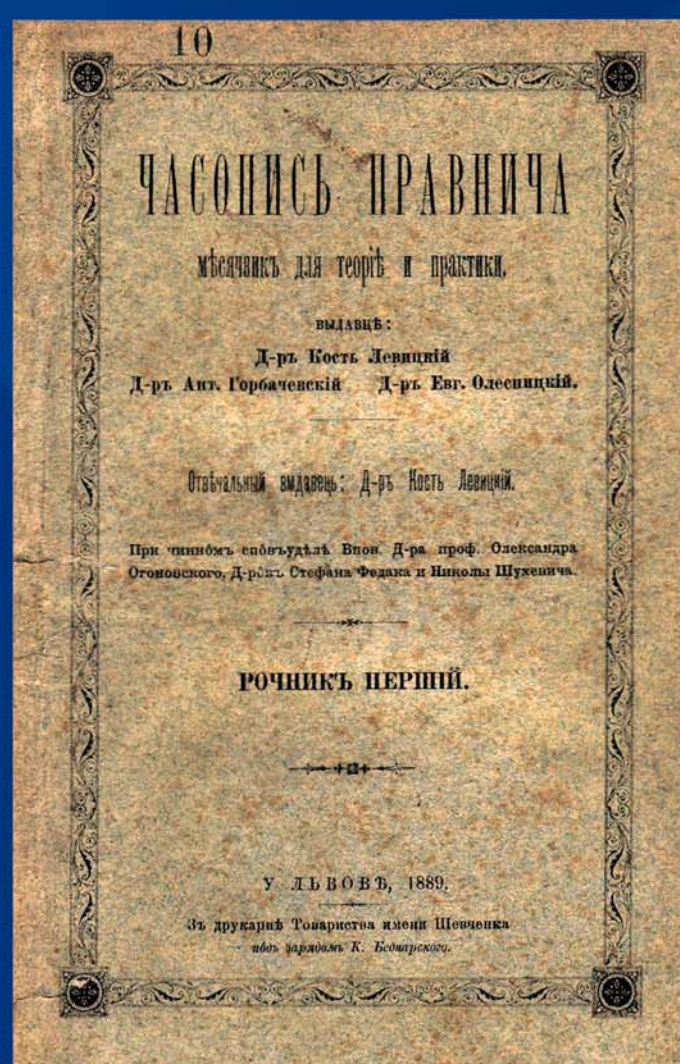
У 1939 році Кост' Левицький заарештований органами НКВД, відбув півтора року ув'язнення у Луб'янській тюрмі в Москві. Навесні 1941-го звільнений за відсутністю доказів провини, повернувся до Львова. Після проголошення Акта відновлення Української Держави був обраний головою Ради сеньйорів, згодом — Української національної ради — загальноукраїнського національного понадпартійного представницького органу.

Кост' Левицький — один із фундаторів українського правознавства в Галичині, зокрема дослідження історії українського права. Ініціатор упорядкування української юридичної термінології, укладач німецько-українського юридичного словника.

Редакційна колегія часопису «Життя і право». У центрі сидить Кост' Левицький

Члени Союзу українських адвокатів, 1934 р. У центрі сидить Кост' Левицький

Кост' Левицький після виходу з тюрми НКВД у Москві. 13 травня 1941 р.

Титульна сторінка першого числа фахового видання «Часопись правнича», ініціатором якого був Кост' Левицький. 1889 р.

Творити для себе економічні установи може тільки нарід самосвідомий, а дійти до свободи національної — може тільки нарід економічно незалежний, значить заможний.

Кост' Левицький. «Історія політичної думки галицьких українців. 1848–1914». 1926 р.

Пам'ятна дошка з барельєфом Кост'я Левицького у Львові

Делегація Західної області УНР у Кам'янці-Подільському, 1919 р. Зліва направо третій (сидить) Кост' Левицький

1859
18 листопада

народився в містечку Тисмениця у родині греко-католицького священника Антона Левицького та його дружини Костянтини

1878–1882

навчався на юридичному факультеті Львівського університету

1884

здобув науковий ступінь доктора права у Відні

1890

відкрив адвокатську канцелярію у Львові

1907–1918

депутат парламенту Австро-Угорської імперії

1928
24 квітня

обраний головою Союзу українських адвокатів

1941
12 листопада

помер у Львові, похований на Янівському цвинтарі

Степан Федак

(1861–1937)
український державний
і громадський діяч, адвокат

Народився в місті Перемишль (нині Республіка Польща). У десятирічному віці втратив батька, згодом з родиною переїхав до Львова. Навчався у Львівській академічній гімназії. Юридичну освіту здобув у Львівському університеті, отримав науковий ступінь доктора права. Відкрив у Львові адвокатську канцелярію й став відомим адвокатом. Успішне ведення адвокатської практики допомогло Степанові Федaku заслужити авторитет у середовищі галицької інтелігенції, посісти одну з провідних ролей в українському національному русі Галичини.

У 1881 році разом з Костем Левицьким, Євгеном Олесницьким і Андрієм Чайковським організував «Кружок правників» — професійне товариство студентів-юристів. Значним здобутком його учасників стала розробка й систематизація правової термінології українською мовою. У 1889 році Федак долучився до видання першого українського правовничого фахового журналу «Часопись правнича».

Степан Федак добре розумів важливість економічного розвитку в національному житті народу. Він заснував та очолив українські споживчі, страхові, фінансові організації, як-от: споживче товариство «Народна торгівля», перше українське страхове товариство «Дністер», фінансові організації «Центробанк», «Карпатія», «Ревізіонний союз українських кооперативів», «Земельний банк гіпотечний».

Суспільно-політичні погляди Степана Федака ще з часу навчання у Львівському університеті були близькими до народовської течії. Уже як крайовий адвокат і член «Народної ради», політичного об'єднання народодовців, заснованого в 1885 році, він надавав безоплатну юридичну допомогу в політичних і громадських справах. Упродовж 1900-х років діяч належав до Української національно-демократичної партії — провідної партії центристського спрямування в Галичині. У листопаді 1913-го він увійшов до складу її керівного органу — Народного комітету.

Під час Першої світової війни Степан Федак був заарештований російською окупаційною владою та вивезений до Києва, де перебував з липня 1915 до серпня 1916 року включно. Тут він зайнявся організацією допомоги іншим галицьким громадським діячам, які відбували заслання в різних регіонах Російської імперії. Після майже року перебування в закладниках адвоката було обміняно на полоненого російського консула, і він повернувся в Галичину. На початку 1918 року як репрезентанта українського населення Львова Федака було обрано до складу Тимчасової ради міста.

У період Західноукраїнської Народної Республіки Степан Федак керував Українським харчовим урядом, а пізніше обіймав посаду державного секретаря (міністра) харчових справ в уряді ЗУНР. У 1918–1922 роках він залишався в окупованому польськими військами Львові й очолював Український горожанський комітет, який опікувався українським населенням міста.

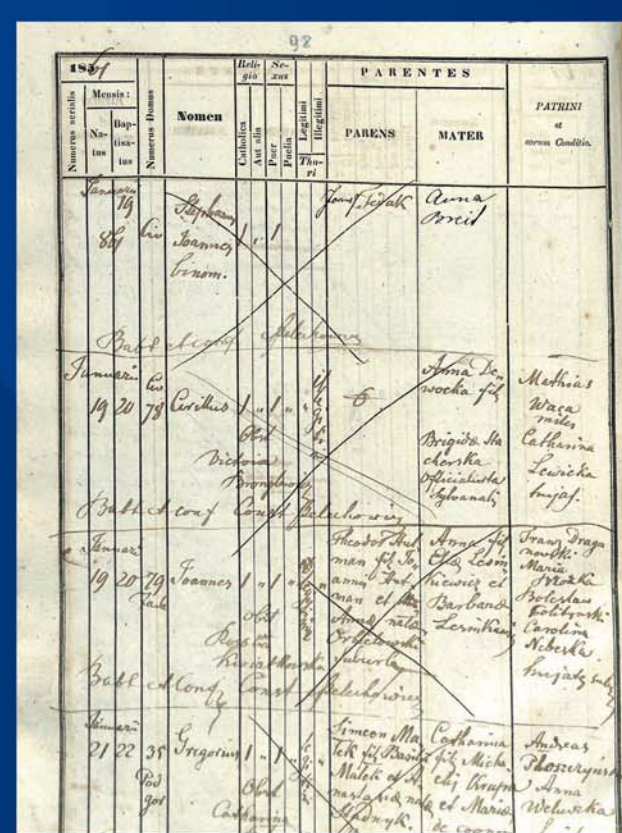
Один із головних напрямків адвокатської діяльності Степана Федака в 1920–1930-х роках ХХ ст. — організація допомоги українським політичним в'язням. 25 вересня 1921 року старший син Федака Степан здійснив у Львові невдалий замах на маршала Польщі Юзефа Пілсудського та воеводу Казимира Грабовського. За підозрою в сприянні сину адвокат Федак сам два місяці провів під вартою. Після виходу з в'язниці наприкінці грудня 1921 року він займався підготовкою до проведення судового захисту над обвинуваченими в цій справі, а згодом, упродовж 1923 року, — оскарженням вироку і отриманням амністії.

Степан Федак — співзасновник і перший голова Союзу українських адвокатів — першої недержавної професійної організації адвокатів в Галичині, яка організувала оборонців для захисту українців у політичних процесах, боролася за використання української мови в судах, дбала про матеріальну підтримку та соціальний захист адвокатів.

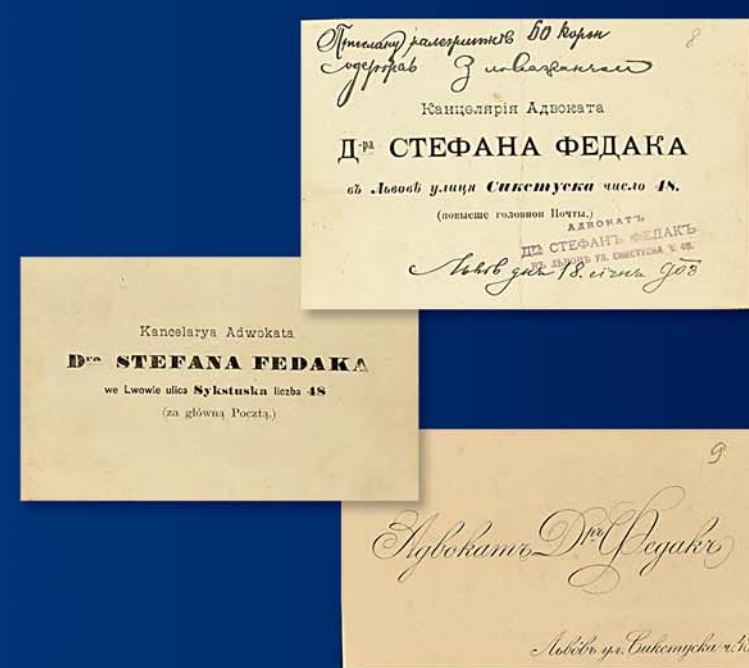
Заручники міста Львів у російському полоні. У другому ряду знизу шостий зліва стоїть Степан Федак. Вересень 1915 р.

Хор «Львівський Боян» в Перемишлі. У другому ряду знизу шостий зліва сидить Степан Федак. 26 травня 1929 р.

Метричний запис народження Степана Федака. 19 січня 1861 р.

Візитівки Степана Федака з повідомленнями, надісланими Михайлові Грушевському. 1903 р.

Ні мене, ні моїх товаришів, яких царський уряд вивіз насильно, не зламано. Навпаки, це насильство загріло нас до дальшої невисупної праці. Ми ані на хвилину не упали на душі та жили глибокою вірою, що після війни настане в Галичині і на Україні краща доля для нашого народу.

Степан Федак «Мої спомини», 1917 р.

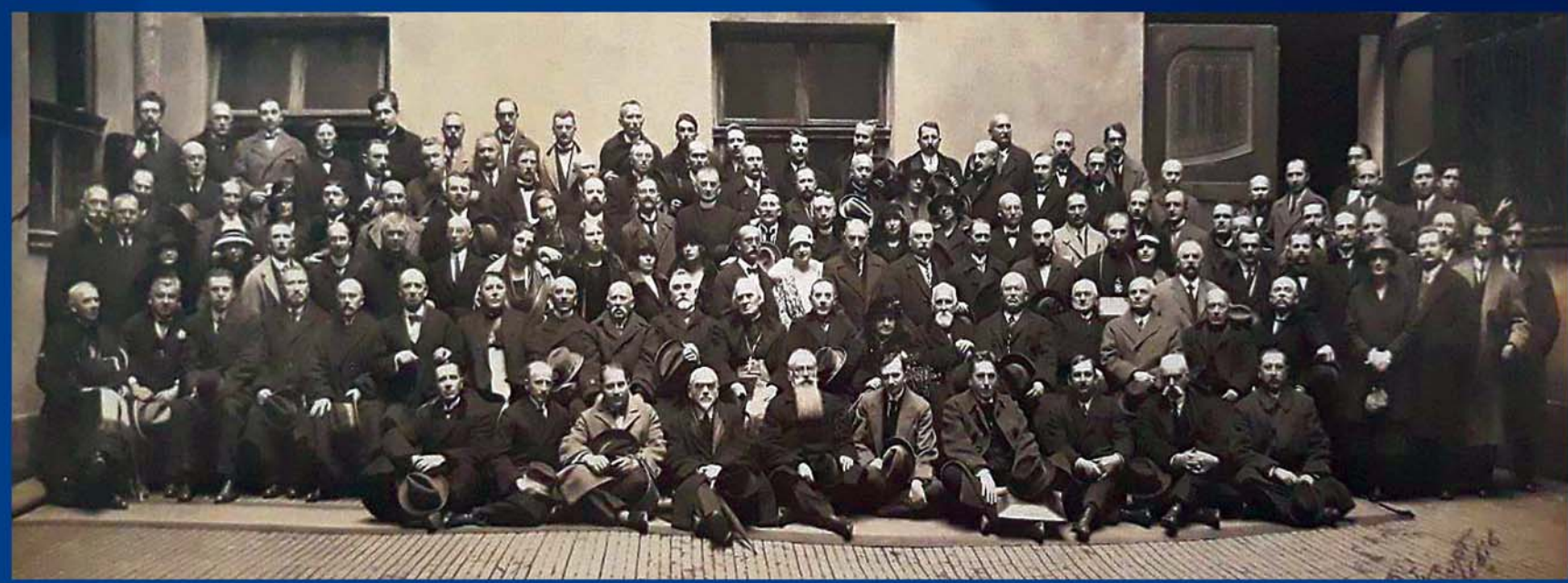

Управа та члени НТШ у Львові. У першому ряду знизу другий зліва сидить Степан Федак. 1932 р.

Учасники кооперативу «Народна торгівля» у Львові. У другому ряду знизу сьомий зліва сидить Степан Федак. 1913 р.

Учасники урочистостей з нагоди 40-річного ювілею громадської діяльності Степана Федака. У другому ряду знизу зліва дванадцятий сидить Степан Федак. 25 жовтня 1925 р.

1861
19 січня

народився в родині Івана та Анни Федаків

1878–1882

навчався на юридичному факультеті Львівського університету

1890

відкрив адвокатську канцелярію у Львові

1913

увійшов до складу керівного органу Української національно-демократичної партії

1909
6 листопада

призначений директором першого в Галичині українського страхового товариства «Дністер»

1923–1926

очолював Союз українських адвокатів

1937
6 січня

помер у Львові, похований на Личаківському цвинтарі

Сергій Шелухин

(1864–1938)

український громадсько-політичний діяч, учений-правник, історик

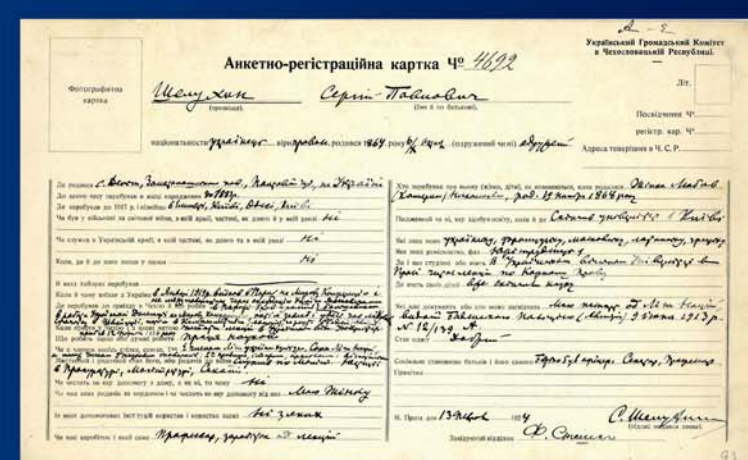
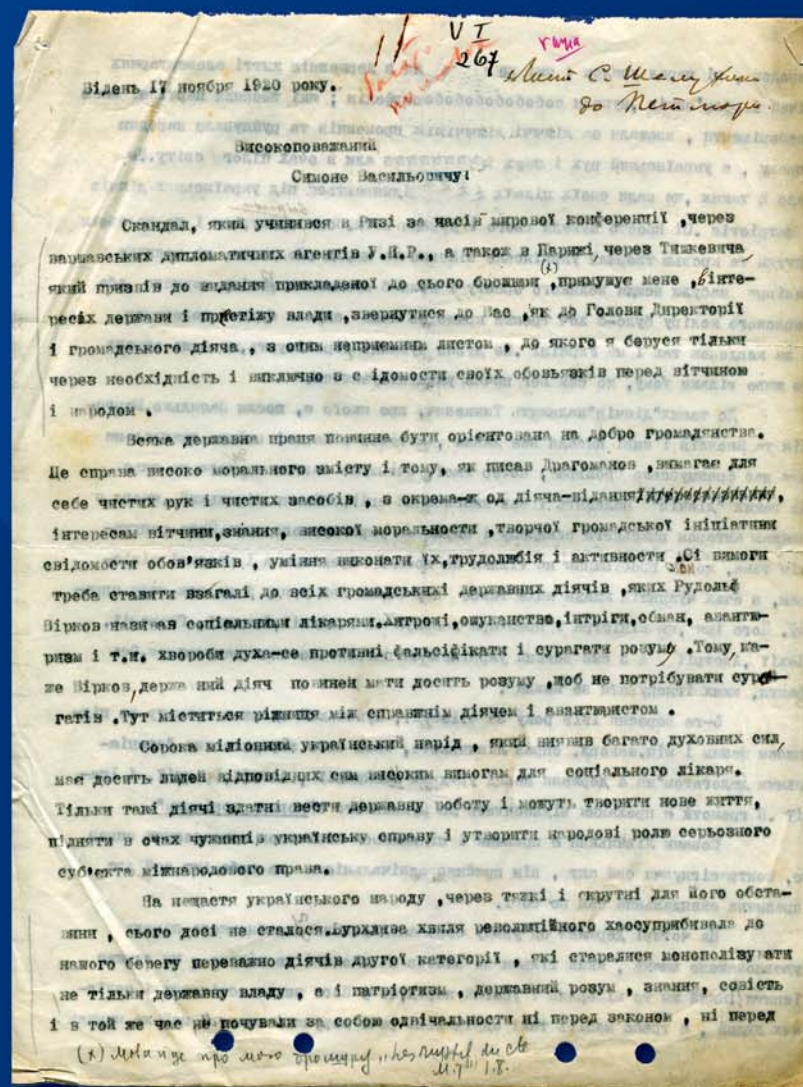
Попри складні реалії, у яких довелося жити й творити Сергієві Шелухину, його погляди становлять єдину цілісну й узгоджену систему, що її базовими ідеями були право українського народу на політичне самовизначення, права та інтереси людини, права української мови.

Після закінчення Київського університету Святого Володимира Сергій Шелухин працював в Єлисаветградському окружному суді, де відбулося його становлення як правника. Переїхавши до Одеси, стає одним із засновників та активних діячів місцевої «Просвіти». У січні 1905 року Шелухин підготував перший юридично аргументований меморандум до уряду, в якому наполягав на забезпеченні прав української мови. Факти невизнання судами української мови правник окреслював як зневагу до українського народу, ворожечу до демократизму. Зважаючи на меморандум, Академія наук в Петербурзі змушена була визнати, що український народ має повне право вживати рідну мову та використовувати її у видавничій справі. На XIV Археологічному з'їзді в Чернігові 1908 року наукові доповіді вперше виголошувалися українською мовою.

У часи Української революції 1917–1921 років головною темою наукових зацікавлень Сергія Шелухина стає походження української держави, а його розвідки лягають в основу тогочасних меморандумів, заяв, договорів. Шелухин обіймає важливі посади в державному апараті УНР та Української Держави — суддя Генерального суду, міністр судових справ, міністр юстиції, голова української делегації на мирних переговорах Української Держави та РСФРР, член української делегації на Паризькій мирній конференції тощо. Один із найавторитетніших українських діячів, він помітно впливав як на державотворчі процеси в Україні, так і на зовнішню політику українських державних утворень. Зокрема, на посаді міністра судових справ Сергій Шелухин проводить судову реформу, зливши в один суд різні суди: комерційний, військовий, консисторський. На переговорах із РСФРР, як голова української делегації, спираючись на глибокі історичні та юридичні знання, обґрунтовував етнічний принцип встановлення першого в історії кордону між Україною та Росією. Концепція Сергія Шелухина про історично-правові підстави відновлення самостійної Української республіки з моменту абдикації царя і звільнення всіх від присяги підданства була врахована Всеволодом Голубовичем під час переговорів між УНР і державами Четверного союзу в Бресті, при обґрунтуванні й доведенні права України на державну незалежність.

Паралельно Сергій Шелухин займався науковою діяльністю. Як дійсний член Українського правничого товариства в Києві, публікувався у його журналі. До прикладу, у статті «Про адміністративні кари і закон 2 серпня 1917 р.» підкреслював, що адміністративні покарання служать не державі та її громадянам, а політичному свавіллю партій для поневолення громадян, що суперечить основам правового життя.

На еміграції Сергій Шелухин успішно поєднував громадську, політичну та наукову діяльність, важливою складовою якої була праця в наукових та навчальних українських інституціях у Чехословаччині. Один із перших в українській юридичній науці приділив увагу питанням захисту прав людини як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Анкетно-реєстраційна картка Сергія Шелухина, заведена Українським громадським комітетом у Чехословаччині. 1924 р.

Лист Сергія Шелухина голові Директорії УНР Симонові Петлюрі. 19 листопада 1920 р.

Конче потрібна велика праця над собою, щоб переробити себе на справжніх патріотів, державників, самостійників, демократів, хто соціаліст — на соціальних соціалістів, на свідомих діячів, що йдуть правдивим шляхом патріотизму, викинути з ужитку словесний потік і бутафорію, оперувати науковими аргументами, уникати баламуцтва, кермуватися вимогами моралі і не приймати псевдонауку за науку, демагогії за демократичність, частини за ціле, егоїзму за альтруїзм.

Сергій Шелухин. «Україна». 1936 р.

Представники української еміграції на Всеслов'янському з'їзді. У центрі український громадсько-політичний діяч, правник Сергій Шелухин

Сергій Шелухин — голова української делегації на переговорах із делегацією РСФРР. 1918 р.

Українська делегація для переговорів із делегацією РСФРР у Києві. 1918 р. Зліва направо (сидять): О. Сливинський, С. Шелухин (голова делегації), Д. Дорошенко, О. Ейхельман; (стоять) перший зліва — М. Білинський, п'ятий — Є. Мешковський

Група представників української еміграції. Другий зліва в першому ряду Сергій Шелухин. Чехословаччина, 1930-ті рр.

Меморіальна дошка на будинку в Одесі на відзначення першого українського товариства «Просвіта»

Президія зборів, що відбувалися в Українському вільному університеті. Виступає декан правничого факультету, професор Сергій Шелухин. Прага, 1935 р.

1864
6 жовтня

народився в с. Денга Золотоніського повіту Полтавської губернії (нині Черкаської обл.) у родині дворян

1908

на XIV-му Археологічному з'їзді в Чернігові виголосив доповідь про стародавність і державно-правове значення назви «Україна»

1917

член Української Центральної Ради, голова Українського революційного керівничого комітету в Одесі

1918

суддя Генерального суду УНР, міністр судових справ УНР, голова української делегації на мирних переговорах із РСФРР

1919–1920

міністр юстиції, член української делегації на Паризькій мирній конференції

1921–1938

професор, декан, проректор Українського вільного університету в Празі

1938
25 грудня

помер у Празі, похований на Ольшанському кладовищі

Микола Василенко

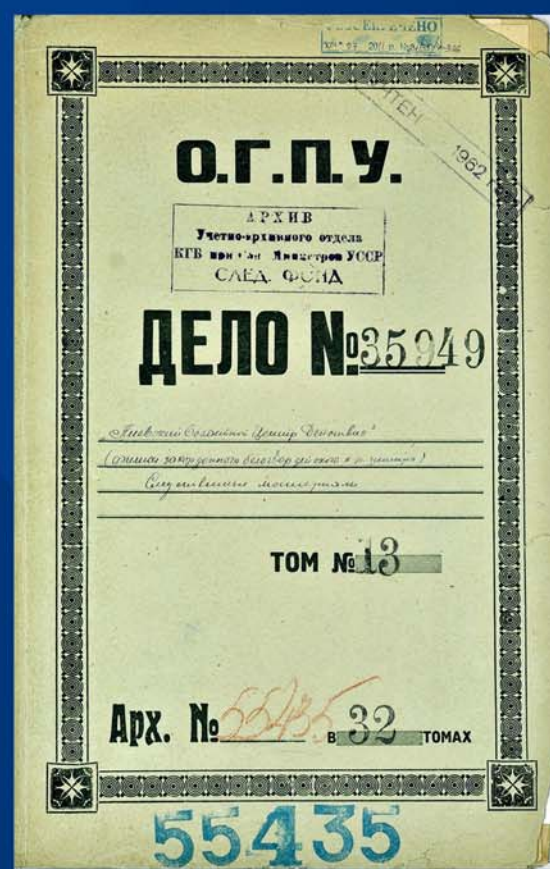
(1866–1935)
український державний діяч,
учений-історик, адвокат

Народився на Чернігівщині. Закінчив історико-філологічний факультет Дерптського університету. Здобув звання кандидата російської історії. Працював у гімназіях Києва та Київському статистичному комітеті, був співредактором часопису «Киевская старина». У 1905–1907 роках Микола Василенко редагував газету «Киевские отклики». За публікацію статей «крамольного змісту» був засуджений до року ув'язнення. У в'язниці вивчав правничі дисципліни й згодом склав іспит за програмою юридичного факультету в Новоросійському університеті, здобув ступінь магістра права. Працював помічником присяжного повіреного округу Одеської судової палати та присяжним повіреним (адвокатом) округу Київської судової палати.

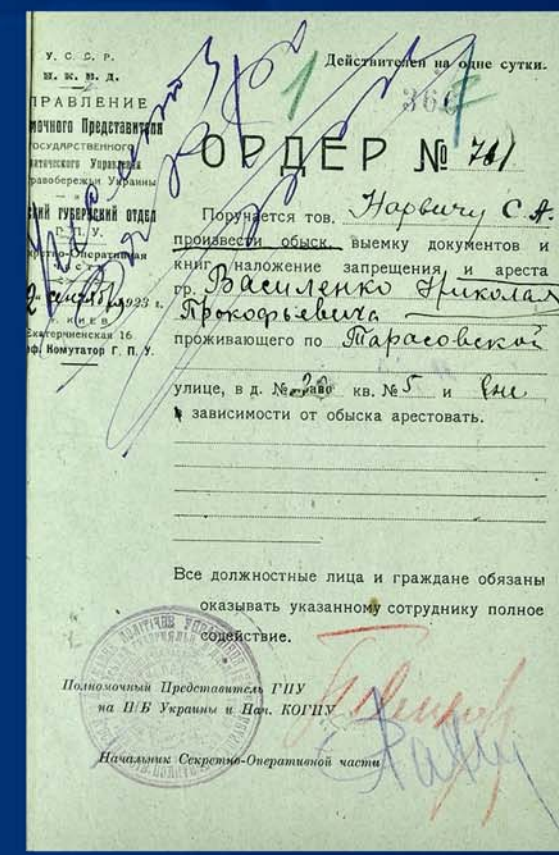
Після Лютневої революції Микола Василенко очолив Київський шкільний округ, а згодом був призначений заступником міністра освіти Тимчасового уряду. На посаді займався підготовкою звіту міністерства освіти Установчим Зборам та реформами освітніх структур. Після більшовицького перевороту повернувся до Києва, викладав на Вищих жіночих курсах і в Українському народному університеті. Водночас працював в Генеральному суді УНР.

В часи Гетьманату Микола Василенко очолив міністерство освіти. До його здобутків історики справедливо відносять реформування освіти, відкриття Українського в Києві та Кам'янець-Подільського державних університетів, розвиток національного мистецтва. Однак ключовою заслугою діяча є його участь у заснуванні Української академії наук. У 1918 році він домігся створення під егідою Міністерства освіти спеціальної комісії з питань заснування Академії, яку очолив Володимир Вернадський. У 1920 році Микола Василенко стає академіком, а 18 липня 1921 року — президентом Всеукраїнської академії наук. На цьому посту йому довелося пропрацювати менше як рік. Радянська влада зволікала із затвердженням ученого на посаді, тому 27 лютого 1922 року Василенко склав із себе обов'язки президента ВУАН.

До 1933 року очолював Комісію для виучування західноруського й українського права ВУАН, а також до 1929 року головував у соціально-економічному відділі. Микола Василенко був на чолі Товариства правників та Історичного товариства імені Нестора-Літописця. За його редакції вийшло сім випусків «Праць комісії...» та шість томів «Записок соціально-економічного відділу». Побачили світ ґрунтовні праці вченого: «Матеріали до історії українського права», «Територія України XVII віку», «Правне положення Чернігівщини за польської доби» та інші. Микола Василенко опублікував фундаментальні розвідки про джерела права України — «Литовський статут», «Права, за якими судиться малоросійський народ», «Конституція Пилипа Орлика».

Обкладинка кримінальної справи «Київського обласного центру дії», у якій в 1924 році засуджено Миколу Василенка

Ордер на обшук та арешт Миколи Василенка. 22 вересня 1923 р.

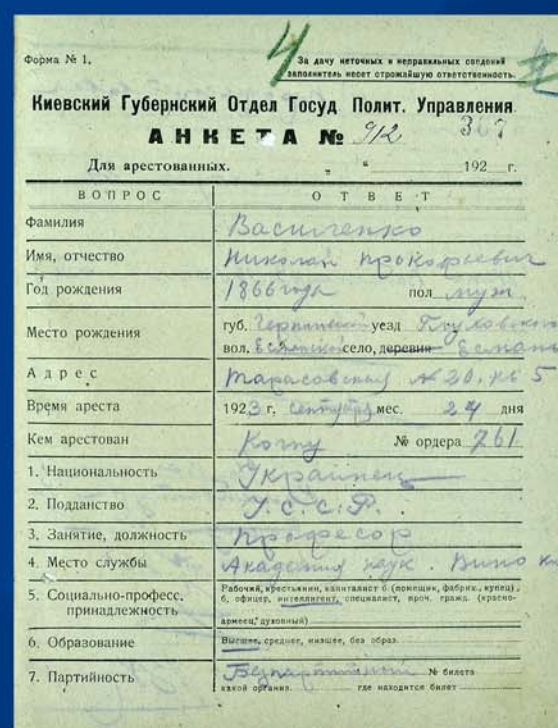
Ідея нації на Україні поглибила ідею держави. Національна ідея була сильніша, і Українська Народна Республіка будувалася на національним принципі. Українська культура повинна вступити в боротьбу з російською культурою. Ця боротьба буде допомагати розвиткові української культури. Україна може й повинна творитися як самостійна держава.

Із виступу Миколи Василенка на обласному з'їзді Партії народної свободи, 1918 р.

Наталія Полонська-Василенко (1884–1973), дружина Миколи Василенка, видатна українська історикиня

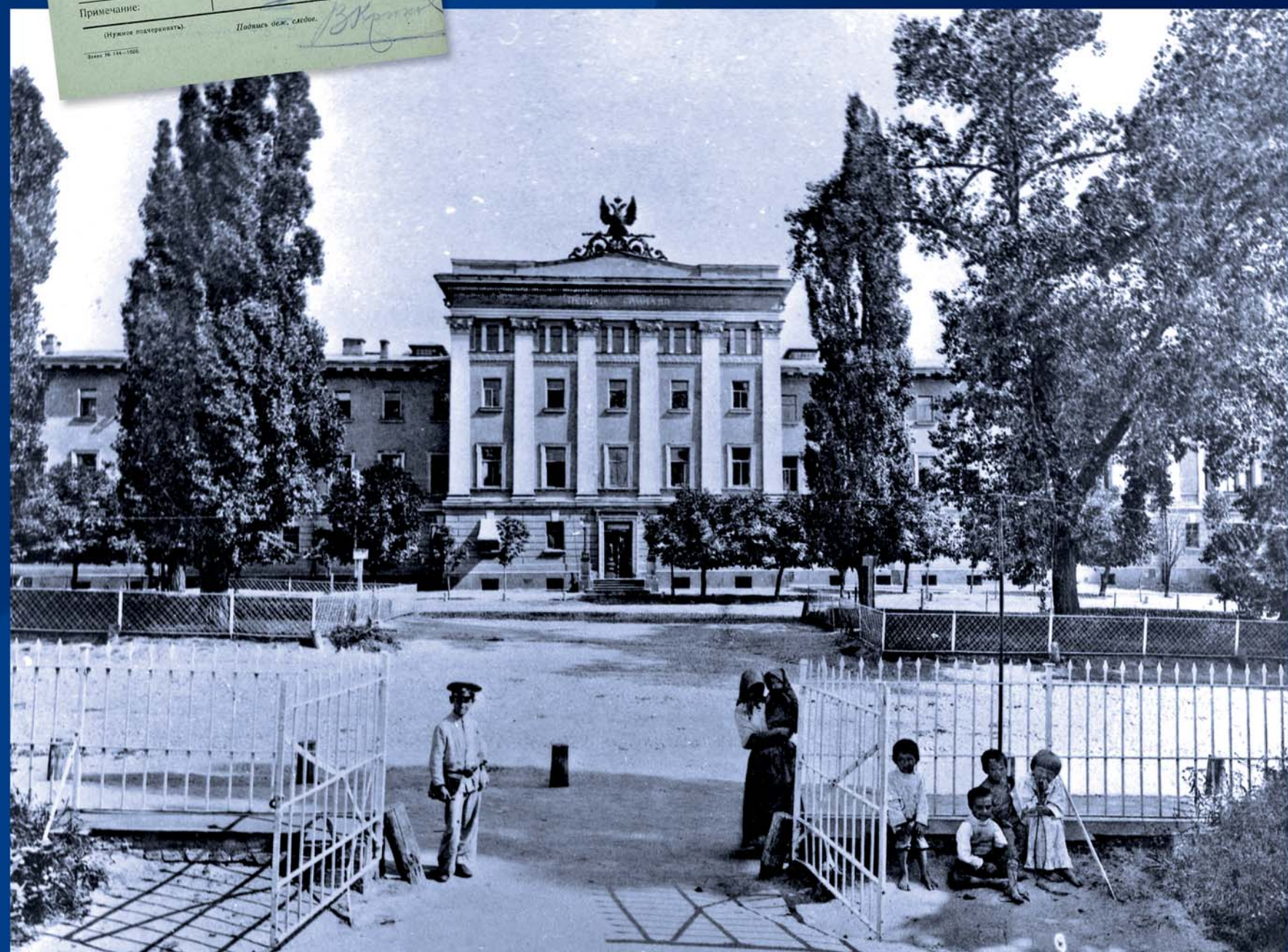
Анкета арештованого Миколи Василенка. 24 вересня 1924 р.

Комісія для виучування історії західноруського і українського права ВУАН. Зліва направо (сидять): Лев Окіншевич, Микола Василенко, Сергій Іванецький-Василенко; зліва направо (стоять): Іринарх Черкаський, Степан Борисенко, Іван Балінський. 1924 р.

«Жовтий корпус» Київського національного Університету імені Тараса Шевченка (бульвар Тараса Шевченка, 14). У 1917–1921 рр. в цій будівлі розташовувалося Генеральне секретарство освіти УНР, згодом Міністерство народної освіти та мистецтва Української Держави, яке очолював Микола Василенко

Будинок Президії НАН України по вул. Володимирська, 54 в Києві. У 1918 р. в цьому приміщенні розпочала діяльність Українська академія наук, одним із фундаторів якої був Микола Василенко

1866
14 лютого

народився в селі Есмани Глухівського повіту Чернігівської губернії

1917
22 березня

призначений куратором Київського шкільного округу

1918
3 травня

призначений міністром освіти та мистецтва

1918
8 липня

очолив Державний сенат Української Держави

1920
26 липня

обраний академіком Української академії наук

1923
вересень

заарештований у справі «Київського обласного центру дії»

1935
3 жовтня

помер у Києві, похований на Лук'янівському цвинтарі

Станіслав Дністрянський

(1870–1935)
український громадський діяч,
вчений-правник, адвокат

Вагомий внесок в українську правничу науку, активна політична діяльність для захисту прав українського народу в парламенті Австро-Угорщини, заснування Українського вільного університету та Українського правничого товариства, створення декількох конституційних проектів — завдяки цим і багатьом іншим здобуткам Станіслав Дністрянський увійшов до когорти найвидатніших правників в історії України.

Здобувши європейську освіту в університетах Відня, Берліна та Лейпцига, Станіслав Дністрянський цілком присвятив себе науковій та викладацькій діяльності. Його напрацювання широко застосовувалися в австрійському й німецькому цивільному праві: при визначенні строку давності злочинів, вирішенні спорів між працедавцем і робітником, юридичних аспектах спадкового і речового права. Тритомна праця Дністрянського «Австрійське право облігаційне» стала підручником для студентів-юристів. Як викладач Львівського університету, він намагався підготувати якомога більше кваліфікованих правників для захисту інтересів українців, а також як фахівців для майбутнього українського університету.

Депутат парламенту Австро-Угорщини Станіслав Дністрянський захищав права українців Східної Галичини та Північної Буковини. У своїх виступах вказував на безправне становище українців в обох частинах імперії, обстоював необхідність заснування Українського університету. З ініціативи Дністрянського у квітні 1909 року засновано Товариство українсько-руських правників. На першому з'їзді українських правників у Львові в березні 1914 року він виголосив доповідь про право українського народу на самовизначення та власний державний розвиток. Власне право кожного народу на самовизначення — ключова теза в доктрині Дністрянського, яку він детально обґрунтував у праці «Нова держава». Його він вважав найважливішим правом будь-якого народу, на яке ніхто не повинен посягати.

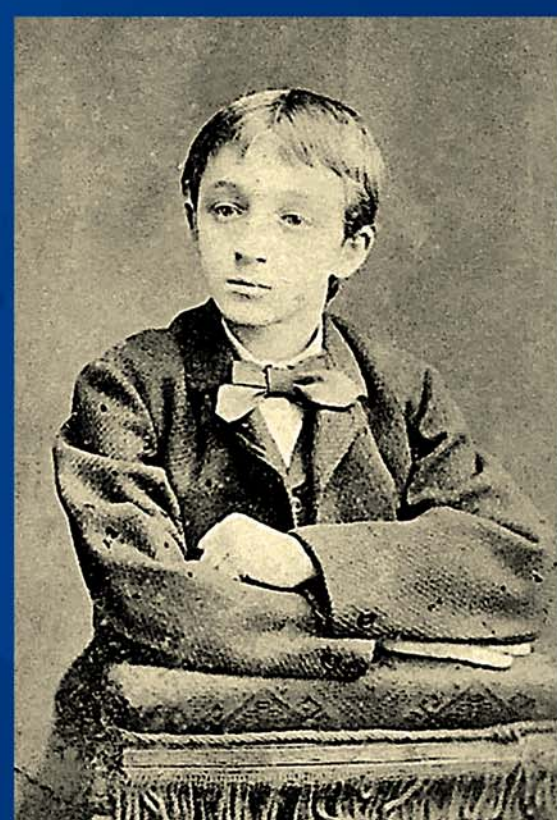
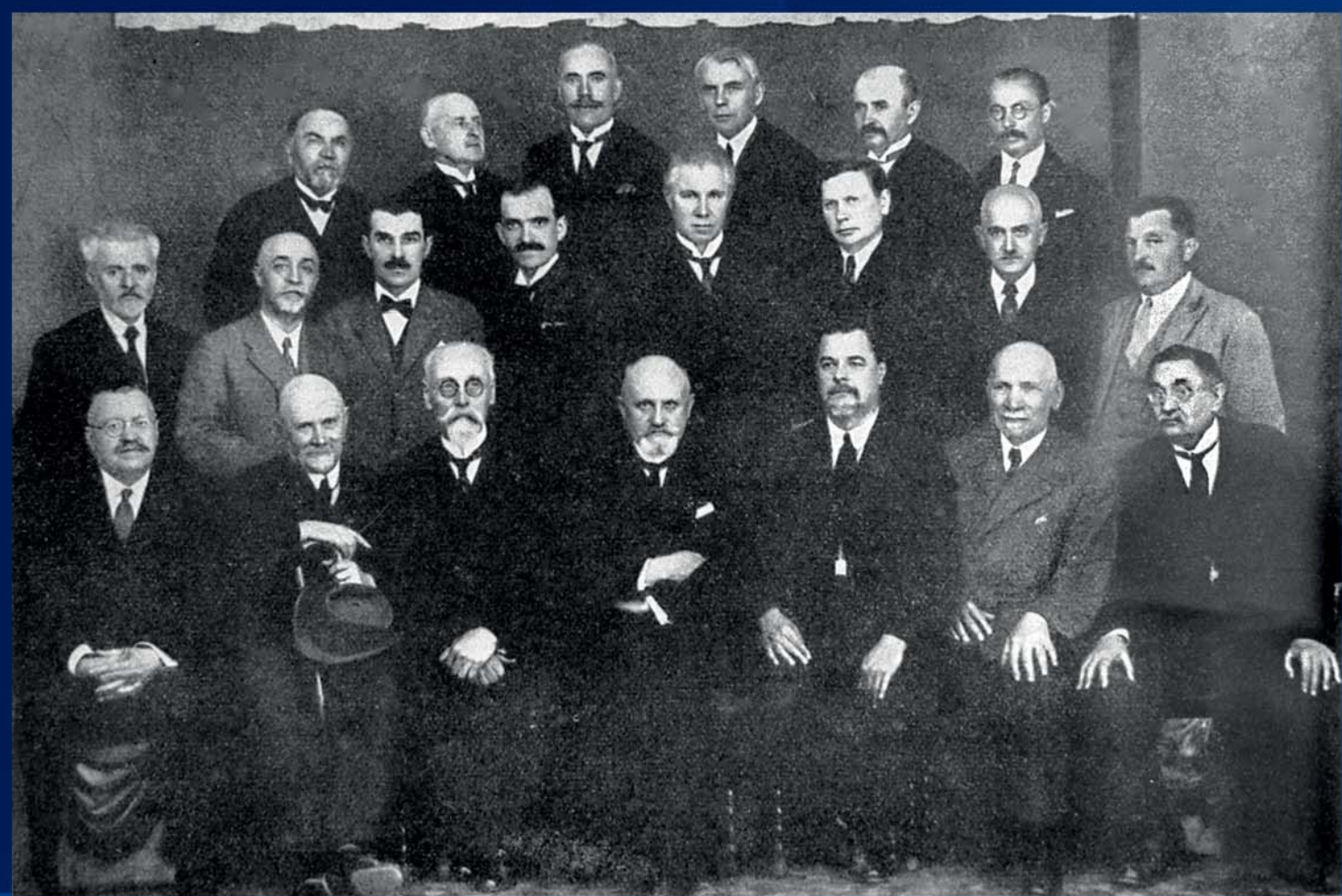
У часи Української революції 1917–1921 років Станіслав Дністрянський стає одним із розробників законодавства Західноукраїнської Народної Республіки. Його перу належать: кодекс законів «Цивільного права», у якому вперше застосовано юридичну термінологію українською мовою; меморандум у справах Східної Галичини, надісланий учасникам Брестської мирної конференції 1918 року; два проекти, 1918 та 1920 років, Конституції Західноукраїнської Народної Республіки.

На еміграції в Австрії та Чехословаччині Станіслав Дністрянський продовжував активно займатися науковою, педагогічною та громадською діяльністю. Стає одним із засновників Українського вільного університету у Відні (згодом перенесений до Праги) та Українського правничого товариства в Чехословаччині. Автор близько 50 монографій та понад 100 наукових статей.

Станіслав Дністрянський (сидить у центрі) серед депутатів-українців австрійського парламенту. 1911 р.

Група професорів Українського вільного університету. Зліва направо в першому ряду (сидять): О. Лотоцький, О. Одарченко, І. Горбачевський, О. Колесса, С. Шелухин, О. Ейхельман, Ф. Щербина. У другому ряду — Д. Антонович, С. Дністрянський, Б. Матюшенко, О. Шульгин, Ф. Швець, В. Тимошенко. 1921–1922 р.

Станіслав Дністрянський, учень початкової школи

Станіслав та Софія Дністрянські, батьки майбутнього вченого-правника

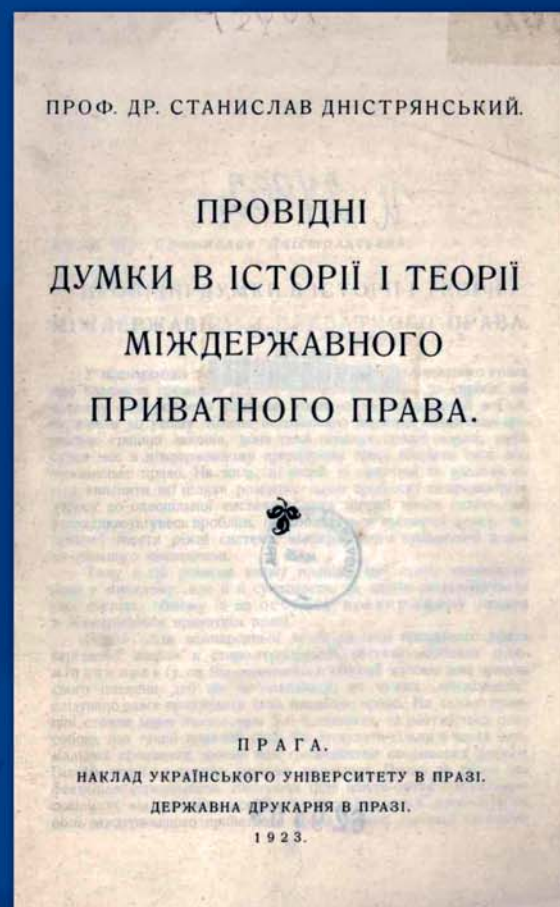
„Поставивши правду в основу нової держави, народ мусить стати сильним. Сила народа — се й сила нової держави. Держава мусить мати перш за все внутрішню силу; зовнішня сила стане певним вислідом внутрішньої. І тут провідні шляхи аристотелівської теорії стануть без основної зміни. Вони приберуть тільки нові форми, які підготувала історія. Основи тих форм є однак від віків ті самі та висказуються в двох словах: «порядок» і «організація». В новій державі народ оборонятиме свою землю й свої права: до одного й до другого він потребує правного порядку й правової організації

Станіслав Дністрянський. «Нова держава». 1923 р.

Група професорів, доцентів і лекторів Українського вільного університету. Зліва направо в першому ряду (сидять): С. Дністрянський, І. Горбачевський, О. Колесса, С. Смаль-Стоцький, Ф. Щербина; у другому ряду — А. Артимович, Д. Антонович, Б. Матюшенко, М. Носкова-Бочковська, К. Лоський

Український правничий з'їзд у Празі. Жовтень 1933 р. Зліва направо: [...], Омелянович-Павленко, Лоська, О. Колесса, С. Дністрянський, О. Ейхельман, О. Мицюк (збоку), С. Бородаєвський, Л. Білецький, Одарченко, А. Андрієвський, ? [...], Швець, [...], С. Шелухин, І. Горбачевський, Брацайко, К. Лоський, Григорій, [...]

Станіслав Дністрянський. «Провідні думки в історії і теорії міждержавного приватного права». Прага, 1923 р.

1870
13 листопада

народився в Тернополі, батько — професор, а згодом директор Тернопільської учительської семінарії

1893

закінчив юридичний факультет Віденського університету, здобув звання доктора права

1901

призначений на посаду професора цивільного права Львівського університету. Того ж року одружився із Софією Рудницькою — донькою викладача географії в Тернопільській гімназії

1907

обраний депутатом парламенту Австро-Угорщини від Української національно-демократичної партії

1918
1920

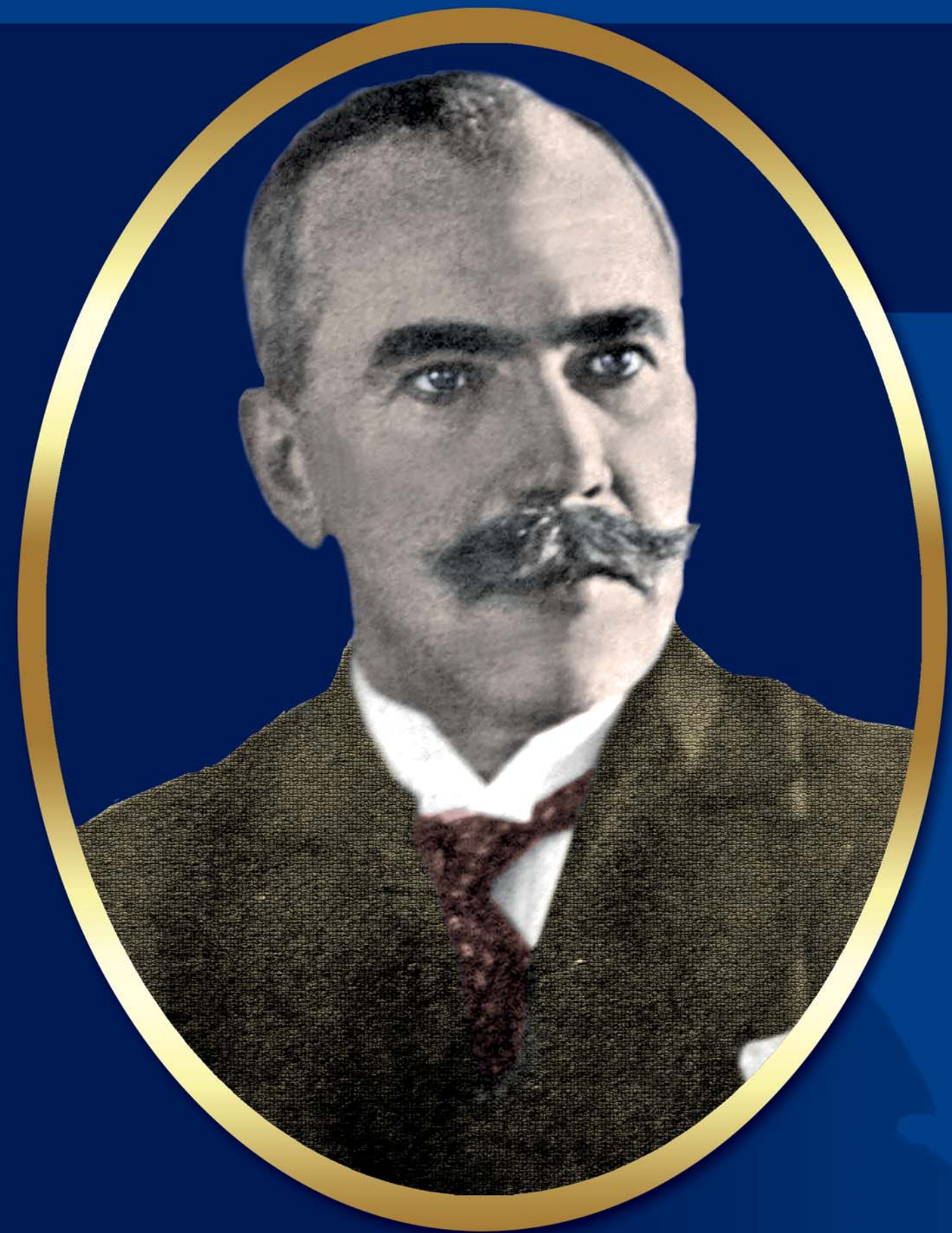
підготував проекти Конституції Західноукраїнської Народної Республіки

1921–1923

ректор, проректор Українського вільного університету в Празі

1935
5 травня

помер в Ужгороді

Андрій Яковлів

(1872–1955)

український державний і громадський діяч, історик права, адвокат

Дипломатична діяльність періоду Української Народної Республіки та Української Держави, боротьба за визнання Української Держави, фундація товариства українських адвокатів у Києві, заснування Музею визвольної боротьби України у Празі, започаткування української історико-правової науки в діаспорі — усі ці здобутки дають змогу залічити Андрія Яковліва до плеяди визначних українських інтелектуалів першої половини ХХ століття.

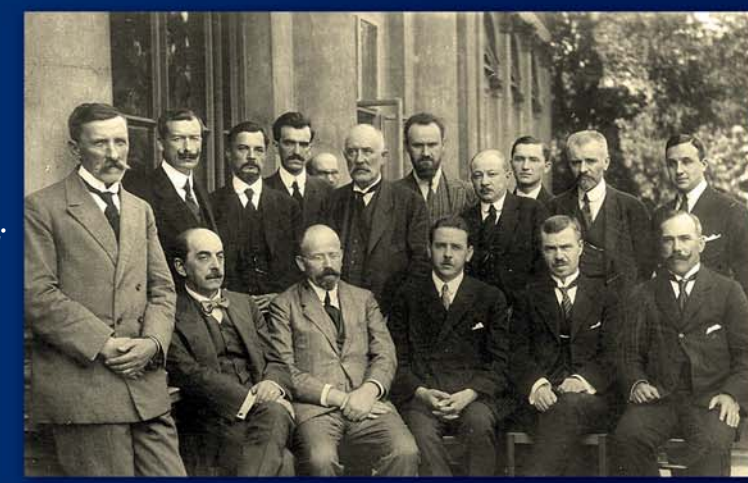
Здобувши освіту в Дерптському університеті, розпочав плідну професійну діяльність: адвокат, член Української Центральної Ради, дипломат УНР і Української Держави, двічі ректор Українського вільного університету в Празі, професор Української господарської академії у Подєбрадах, директор Українського наукового інституту у Варшаві, активний член різних наукових і громадських установ.

Як дипломат Андрій Яковлів вважав, що в добу Української революції 1917–1921 років змінилося чотири форми державного ладу: автономія на чолі із Центральною Радою, самостійна УНР, гетьманська монархічна держава, радянська республіка у федерації з Росією. Він послідовно обстоював думку, що дві останні є чужими українському народові, оскільки гетьманська держава була створена з допомогою німців, а радянська республіка була окупаційною, організованою за посередництва війська. Жодна з них не була витвором вільної суверенної волі українського народу, який їх не визнав і не прийняв. Єдина держава — Українська Народна Республіка з початку й до кінця була дійсним витвором українського народу. Першочерговим завданням, яке може сприяти незалежності України, правознавець визначив встановлення економічних зв'язків з європейськими державами.

До наукових пріоритетів ученого належить дослідження договірно-правових відносин між Україною і Росією після 1654 року. Договір 1654-го в історії державотворення українського та російського народів він окреслив як початок творення спільного життя двох різних державних утворень: Української республіки — «Війська Запорізького» (з моменту підписання договору перейменована на «Малоросію») та абсолютної, східного типу монархії — Московського царства («Великої Росії», з початку XVIII ст. перейменована в «Російську імперію»). Андрій Яковлів проаналізував іноземні впливи на українське право. Він стверджував, що укладення та перероблення Литовського статуту відбувалися під значним впливом старочеського права та чеського ділового мовлення. З чеського права запозичено багато правових норм і юридичної термінології. Відзначав чеські впливи в литовсько-руському процесі. Його перу належить дослідження практики козацьких судів: неправильне тлумачення норм права нефаховими суддями, необмежені свободи змінювати норми одного кодексу на протилежні норми інших кодексів, незнання мови, якою були видані чинні закони, нестача на місцях друківаних видань Литовського статуту й Магдебурзького права для задоволення потреб козацьких судів і населення — усе це спричиняло безлад в козацьких судах.

Свідченням наукового авторитету Андрія Яковліва стало обрання його до Українського наукового товариства в Києві (1907), Наукового товариства імені Шевченка у Львові (1926), Української Могиллянсько-Мазепинської академії наук (1938), Української вільної академії наук.

Учасники наради послів і голів дипломатичних місій УНР. Відень, 18–22 серпня 1920 р. Зліва направо (сидять): голова НДМ УНР у Швеїчарії Микола Василюк, міністр фінансів Христофор Барановський, міністр закордонних справ Андрій Ніковський, посол УНР в Австрії Григорій Сидоренко, голова НДМ УНР у Голландії та Бельгії Андрій Яковлів. Зліва направо (стоять): голова НДМ УНР у Греції Модест Левицький, голова НДМ УНР в Угорщині Микола Галаган, члени української делегації на Паризькій мирній конференції Сергій Шелухин, Олександр Шульгин, радник Посольства УНР в Австрії Микола Троцький, голова НДМ УНР у Чехословаччині Максим Славінський, в.о. голови Посольства УНР у Німеччині Роман Смаль-Стоцький, голова НДМ УНР у Великобританії Арнольд Марголін, аташе НДМ УНР у Латвії Олександр Лагутенко, посол УНР в Італії Дмитро Антонович, невідомий

Учасники наради послів та голів дипломатичних місій УНР у Карлсбаді (Карлові Вари, Чехія). 6–14 серпня 1919 р. Зліва направо в першому ряду: голова дипломатичної місії 30 УНР в Австрії Володимир Сингалевич, голова НДМ УНР у Данії Дмитро Левицький, Міністр закордонних справ УНР Володимир Темницький, заступник голови місії у Фінляндії Микола Залізняк, голова місії 30 УНР у Будапешті Ярослав Біберович. У другому ряду: голова делегації 30 УНР на Паризькій мирній конференції і державний секретар закордонних справ ЗУНР Володимир Панейко, радник Міністра закордонних справ Андрій Жук, голова НДМ УНР у Чехословаччині Максим Славінський, голова НДМ УНР у Швеїчарії та Норвегії Кость Лоський, Посол УНР у Німеччині Микола Порш. У третьому ряду: голова НДМ УНР у Голландії та Бельгії Андрій Яковлів, радник місії у Великобританії Ярослав Олесницький, уповноважений представник державного секретаря 30 УНР Осип Бурачинський, радник посольства в Австрії Володимир Полетика, Семен Мазуренко

Збори в Українському вільному університеті в Празі. У президії зліва направо: Андрій Яковлів, Олександр Колесса, Антін Горбачевський, Дмитро Антонович, Сергій Шелухин, Борис Матюшенко, Костянтин Лоський. Прага, 23 жовтня 1931 р.

Будинок, у якому містилася Українська господарська академія. Подєбради (Чехословаччина), 1923 р.

Анкетно-реєстраційна картка Андрія Яковліва, заведена Українським громадським комітетом в Чехословаччині. 25 лютого 1924 р.

Андрій Яковлів. «Українське звичаєве процесуальне право». Прага, 1930 р.

Андрій Яковлів. «Українсько-московські договори в XVII–XVIII віках». Варшава, 1934 р.

Андрій Яковлів. «Про копні суди на Україні». Прага, 1930 р.

Анкетно-реєстраційна картка Андрія Яковліва, заведена Українським громадським комітетом в Чехословаччині. 25 лютого 1924 р.

Андрій Яковлів. «Українсько-московські договори в XVII–XVIII віках». Варшава, 1934 р.

Андрій Яковлів. «Українське звичаєве процесуальне право». Прага, 1930 р.

Анкетно-реєстраційна картка Андрія Яковліва, заведена Українським громадським комітетом в Чехословаччині. 25 лютого 1924 р.

Андрій Яковлів. «Українсько-московські договори в XVII–XVIII віках». Варшава, 1934 р.

Андрій Яковлів. «Про копні суди на Україні». Прага, 1930 р.

Анкетно-реєстраційна картка Андрія Яковліва, заведена Українським громадським комітетом в Чехословаччині. 25 лютого 1924 р.

Андрій Яковлів. «Українсько-московські договори в XVII–XVIII віках». Варшава, 1934 р.

Андрій Яковлів. «Про копні суди на Україні». Прага, 1930 р.

Анкетно-реєстраційна картка Андрія Яковліва, заведена Українським громадським комітетом в Чехословаччині. 25 лютого 1924 р.

Андрій Яковлів. «Українсько-московські договори в XVII–XVIII віках». Варшава, 1934 р.

Андрій Яковлів. «Про копні суди на Україні». Прага, 1930 р.

Анкетно-реєстраційна картка Андрія Яковліва, заведена Українським громадським комітетом в Чехословаччині. 25 лютого 1924 р.

Андрій Яковлів. «Українсько-московські договори в XVII–XVIII віках». Варшава, 1934 р.

Андрій Яковлів. «Про копні суди на Україні». Прага, 1930 р.

Анкетно-реєстраційна картка Андрія Яковліва, заведена Українським громадським комітетом в Чехословаччині. 25 лютого 1924 р.

Андрій Яковлів. «Українсько-московські договори в XVII–XVIII віках». Варшава, 1934 р.

Андрій Яковлів. «Про копні суди на Україні». Прага, 1930 р.

Анкетно-реєстраційна картка Андрія Яковліва, заведена Українським громадським комітетом в Чехословаччині. 25 лютого 1924 р.

Андрій Яковлів. «Українсько-московські договори в XVII–XVIII віках». Варшава, 1934 р.

Андрій Яковлів. «Про копні суди на Україні». Прага, 1930 р.

Анкетно-реєстраційна картка Андрія Яковліва, заведена Українським громадським комітетом в Чехословаччині. 25 лютого 1924 р.

1872
11 грудня

народився в м. Чигирин (тепер Черкаська обл.) у родині священника

1910–1918

долає шлях від помічника до головного юрисконсульта Київської міської управи, стає відомим адвокатом у Києві

1913

адвокат округи Київської судової палати; здобув право викладати курс основ правознавства та законодавства в усіх середніх комерційних школах Росії

1918
квітень

тимчасовий представник інтересів УНР в Австро-Угорській монархії

1919
січень

голова Надзвичайної дипломатичної місії УНР у Голландії та Бельгії

1930
1944

ректор Українського вільного університету в Празі, професор Української господарської академії в Подєбрадах

1955
14 травня

помер у Нью-Йорку, похований на цвинтарі Святого Андрія в Саут-Баунд-Бруку, штат Нью-Джерсі

Микола Міхновський

(1873–1924)
український громадський
і політичний діяч, адвокат

Народився в селі Турівка (нині Згурівського району Київської області) у родині, що мала козацьке походження. Під час навчання на юридичному факультеті Київського університету Святого Володимира брав активну участь у громадському та політичному житті — в українській студентській громаді Києва, київській філії «Братства тарасівців», інших студентських гуртках.

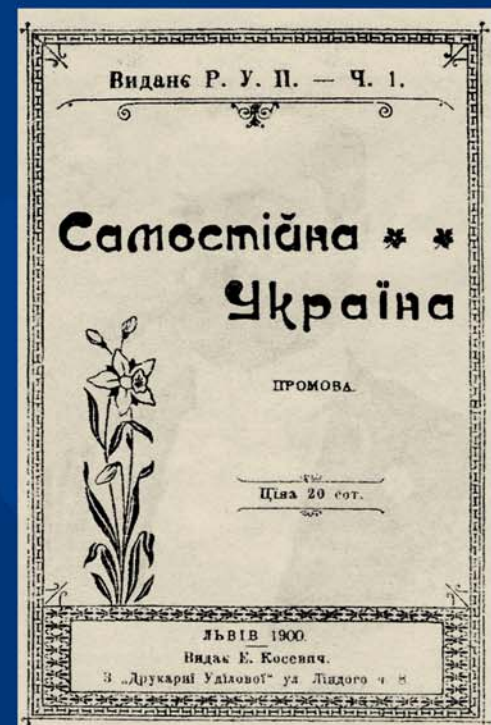
Після закінчення університету працював в одній з київських адвокатських контор помічником присяжного повреного. Зарекомендував себе як талановитий адвокат, брав участь у різних судових процесах, зокрема й допомагаючи товаришам по українському руху, що переслідувалися владою. У київський період відбув короткострокову службу військовим юристом у царській армії, демобілізувався поручником запасу.

На початку 1899 року Міхновський переїжджає до Харкова, де працював помічником адвоката, згодом адвокатом, відкривши власну юридичну контору. Серед клієнтів і колег здобув репутацію професійного адвоката із чітким українським світоглядом. Брав участь у засіданнях Харківського юридичного товариства при Харківському університеті, а також був обраний гласним міської думи. За короткий час Микола Міхновський став одним з найвідоміших і найпопулярніших адвокатів у регіоні. Учасник багатьох судових процесів, на яких іноді захищав членів нелегальних українських партій і організацій, але частіше — селян. У суді нерідко принципово виступав українською мовою, за що навіть притягувався до дисциплінарної відповідальності.

На початку ХХ ст. Міхновський — один із лідерів української громади в Харкові та засновників Революційної української партії — першої політичної партії Наддніпрянської України. Його брошура «Самостійна Україна» стала її програмним документом. Становище українського народу він характеризує як «зрбованої нації». Вказує, що державна самостійність є головною умовою існування нації, а державна незалежність — національним ідеалом у сфері міжнародних відносин. Міхновський спонукає українців до визвольної боротьби за свої права. Чільне гасло брошури: «ОДНА, ЄДИНА, НЕРОЗДІЛЬНА, ВІЛЬНА, САМОСТІЙНА УКРАЇНА ВІД ПР КАРПАТСЬКИХ АЖ ПО КАВКАЗЬ-КІ». Уперше в суспільно-політичній думці Наддніпрянської України визначено пріоритет — здобуття незалежності України.

З початком Української революції 1917–1921 років Микола Міхновський був одним із лідерів самостійницької течії. Послідовним прихильником українізації у військах і творення української національної армії. Виступає ініціатором і бере активну участь у створенні Українського військового клубу імені гетьмана Павла Полуботка та 1-го українського полку імені гетьмана Богдана Хмельницького. Після невдалого виступу полуботківців у Києві в липні 1918 року на вимогу лідерів Центральної Ради Міхновського відправили для проходження служби на Румунський фронт. Повернувся на Полтавщину у вересні 1917-го.

1919 року захворів на тиф. Відійшовши від політичного та військового руху, переїжджає на Кубань. Після більшовицької окупації якийсь час жив на Кубані, а 1924-го повернувся до Києва, де його одразу ж заарештували органи ГПУ. 3 травня 1924 року Миколу Міхновського знайшли повішеним у саду садиби його друга Володимира Шемета. У передсмертній записці було таке: «Ніж вони мене, краще я сам себе».

Брошура Миколи Міхновського «Самостійна Україна», видана у Львові 1900 р.

На відкритті пам'ятника Івану Котляревському в Полтаві. 1903 р. Справа наліво (сидять): Євген Чикаленко, Микола Міхновський. Стоїть крайній справа Сергій Шемет

Міхновський став ідеологом української національної думки в Харкові, дуже цікавився молоддю й зробився, мовляв, зв'язковим між тією молоддю і старшим українським громадянством. <...> Його вплив на українське громадянство в Харкові, а особливо на студентство, був колосальний. Саме Міхновський в значній мірі спричинився до цілковитого відірвання нашої харківської молоді від політичного українофільства та етнографізму й показав нам певні шляхи через радикальний демократизм до революційного українського націоналізму.

Зі спогадів Юрія Колларда про Миколу Міхновського («Спогади юнацьких днів», 1972 р.)

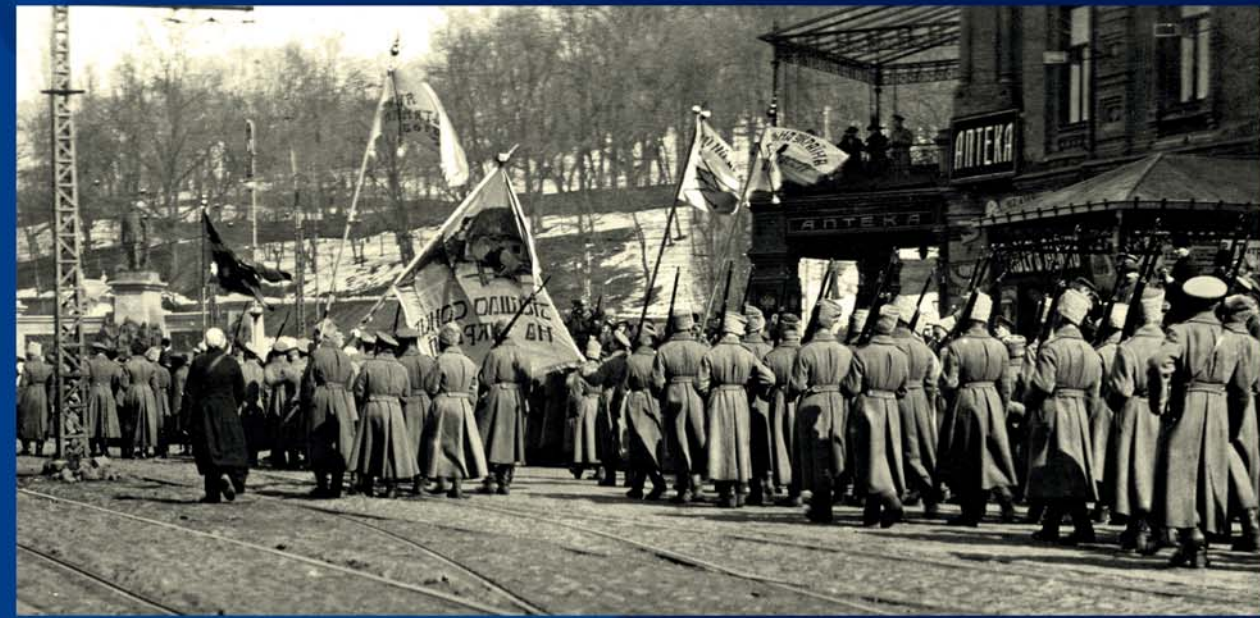
Українська маніфестація в Харкові (Основа). На прапорі (ліворуч) напис: «Хай живе вільна Україна». 2 травня 1917 р.

Військові під час демонстрації в Києві у березні 1917 р. Напис на прапорі «Зійшло сонце на Україні»

Будівля Харківського університету, на якій встановлено меморіальну дошку Миколі Міхновському: «Міхновський Микола Іванович (1873–1924) — визначний юрист і громадський діяч виступив тут 26.02.1900 р. з програмною доповіддю «Самостійна Україна», де вперше обґрунтував концепцію і принципи створення незалежної Української держави»

Мітинг перед будинком Українського генерального військового комітету в Києві під час проведення I Всеукраїнського військового з'їзду. Травень 1917 р.

Мітинг в часи Української революції 1917–1921 рр.

Троїцький народний дім, у якому в 1917 р. розташовувався Український військовий клуб імені гетьмана Павла Полуботка. Нині — Київський академічний театр оперети

1873
31 березня

народився в с. Турівка (нині Згурівського р-ну Київської обл.)

1891–1895

навчався на юридичному факультеті Київського університету Святого Володимира, належав до таємної організації «Братство тарасівців», автор її програми «Кредо молодого українця»

1900
березень

видав брошуру «Самостійна Україна», що стала програмним документом РУП

1903
серпень

взяв участь у відкритті в Полтаві пам'ятника класику нової української літератури Іванові Котляревському

1917
вересень

оселився в Лубнах на Полтавщині, обраний мировим суддею

1920

перебував у Новоросійську (нині — місто Краснодарського краю), марно намагався емігрувати

1924
23 травня

знайдений повішеним у саду садиби Володимира Шемета в Києві. Похований на Байковому кладовищі

Степан Томашівський

(1875–1930)
український громадсько-політичний діяч, історик, публіцист

Один із засновників державницької школи та консервативного напрямку в українській державно-правовій думці, що зробив значний внесок у дослідження історії України, церкви в Україні, Галичини, політичної історії Центрально-Східної Європи. Фундатор національно-демократичної партії у Галичині періоду панування Австро-Угорщини, дипломат Західноукраїнської Народної Республіки, творець ідеологічної платформи Української католицької народної партії. Степан Томашівський був постаттю, яка справляла величезний вплив на формування української національної свідомості на західних землях України у першій половині ХХ ст.

Здобувши освіту у Львівському університеті, Степан Томашівський визначив метою своєї наукової та практичної діяльності служіння національним інтересам. Працював для майбутнього покоління, витворивши концепцію, що увійшла до скарбниці української науки. Його доктрина містить такі положення: у процесах державотворення в Україні першорядне місце посяде греко-католицька церква; обов'язкове залучення ідей українського консерватизму в практику державного будівництва; об'єднання суспільства на основі сформованої єдиної національної ідеї; гармонійне поєднання в українському русі національних та європейських традицій.

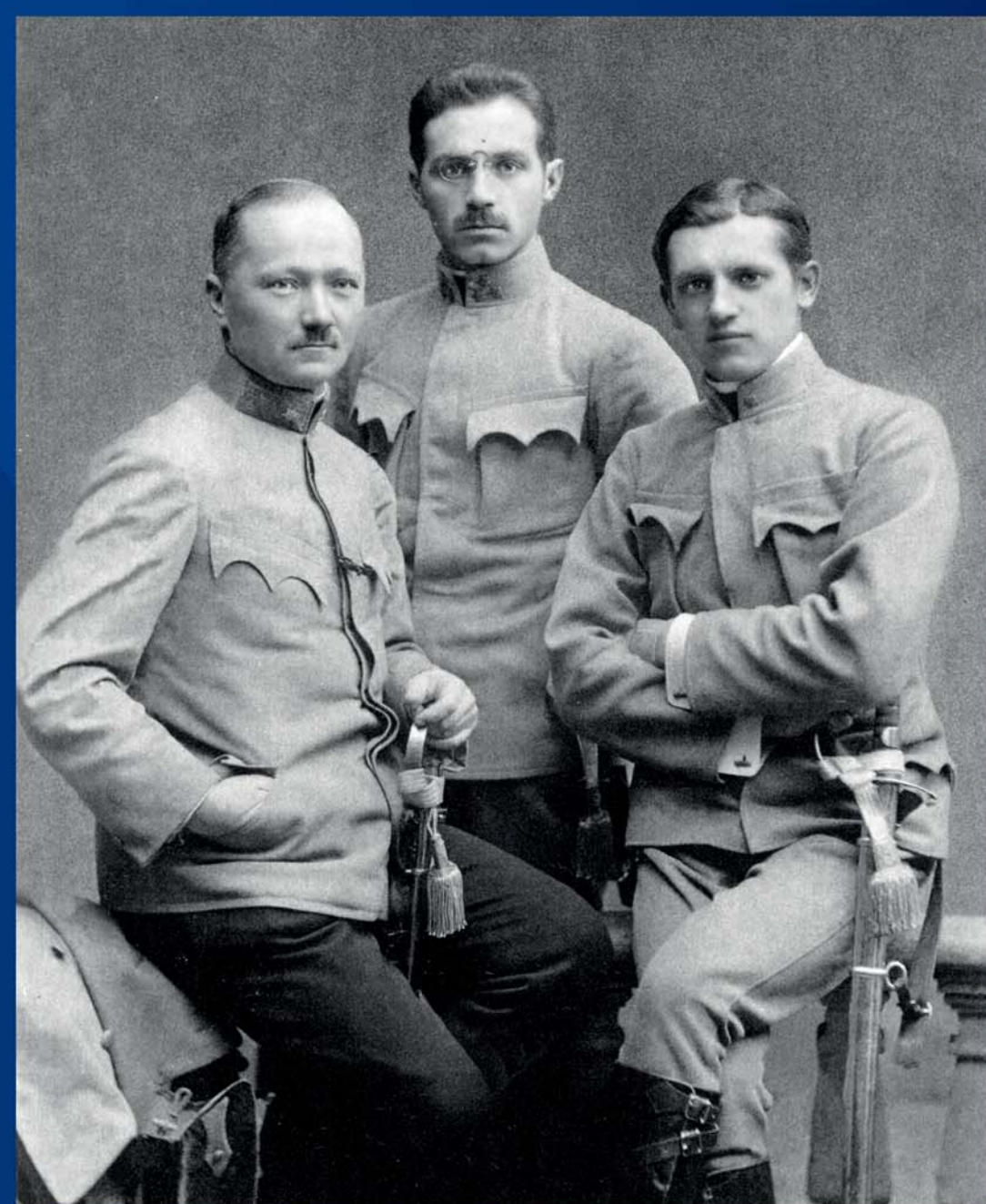
Науковий доробок Степана Томашівського розкриває його переконання про те, що завдяки близькості до Заходу та опорі на церкву й державу тільки в межах західної частини України зуміли зберегти українську самобутність. Основні дослідження вчений присвятив періоду відродження української державності, пов'язаної з іменами Богдана Хмельницького та Івана Мазепа, а також історії Галичини та української церкви, передусім княжих часів, Закарпатській Україні. Він залишався прихильником пріоритету Католицької церкви, оскільки та долучає Україну до західної культури. Модель державно-церковних відносин уявляв як рівноправний союз монархії та греко-католицької церкви. Визначив церковну унію 1596 року подією, що їй завдячуємо появою найбільш національної церкви в Україні. Наголошував на принципі незалежності української національної церкви.

Як засновник української національно-демократичної партії у Галичині підтримував політичну лінію української автономії в межах Австро-Угорської імперії. Відкрито виступав за те, щоб Україна та Польща досягли консенсусу щодо виборчої реформи, який скоротить розрив між священною концепцією національних прав та ефективним державним управлінням.

Упродовж 1919–1921 років Степан Томашівський здійснював активну дипломатичну діяльність в уряді ЗУНР — на основі історико-правових та політичних підстав обґрунтовував створення нейтральної держави. У низці досліджень мислитель аналізував політику Польщі стосовно України та пропонував боронити українську національно-територіальну автономію в межах Польщі, щоб закріпити політичні права українського народу. У боротьбі за автономію він покладав надії на Українську християнську організацію, яка діяла на принципах католицизму й антикомунізму — лояльна до польської держави, однак орієнтована на здобуття автономії. У вересні 1930 року створено Українську католицьку народну партію, ідеологом якої був Томашівський.

Степан Томашівський — автор понад 50 праць та близько 230 наукових статей. Він був переконаний, що здала сприятливої ситуації в українському народі, майбутня українська держава повинна прийняти перший закон про політичну та моральну відповідальність національних провідників за їх політичні вчинки, методи й наслідки діяльності. Необхідна також величезна культурно-освітня робота серед народу, своєрідна організація праці. Послідовно обстоював думку про важливість політики «дрібної праці», підготовки українського загалу для майбутньої державотворчої праці.

Зліва направо: проф. Іван Боберський, д-р Степан Томашівський, д-р Теофіль Кормош, д-р Володимир Старосольський, Володимир Темницький, д-р Лонгин Цегельський, д-р Кирило Трильовський, Дмитро Катамай. Відень, 1914 р.

Поручник УСС Степан Томашівський, отаман Никифор Грняк, четар Юліан Нестайко. 1916 р.

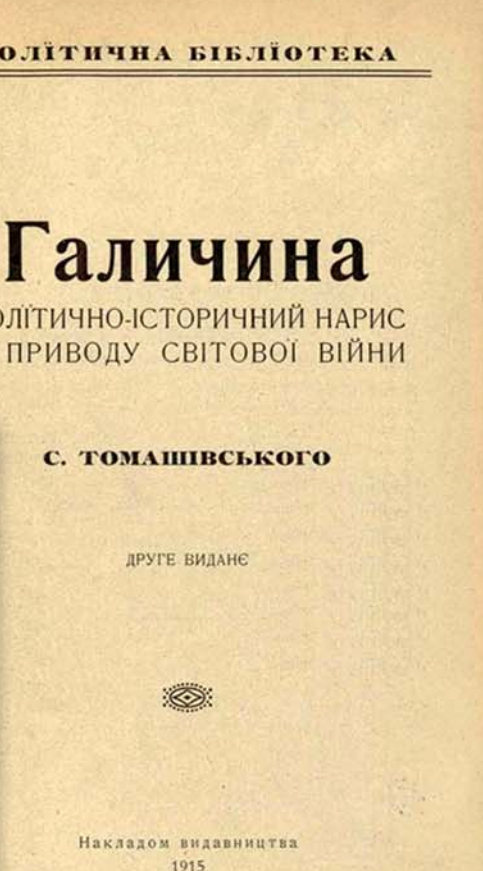
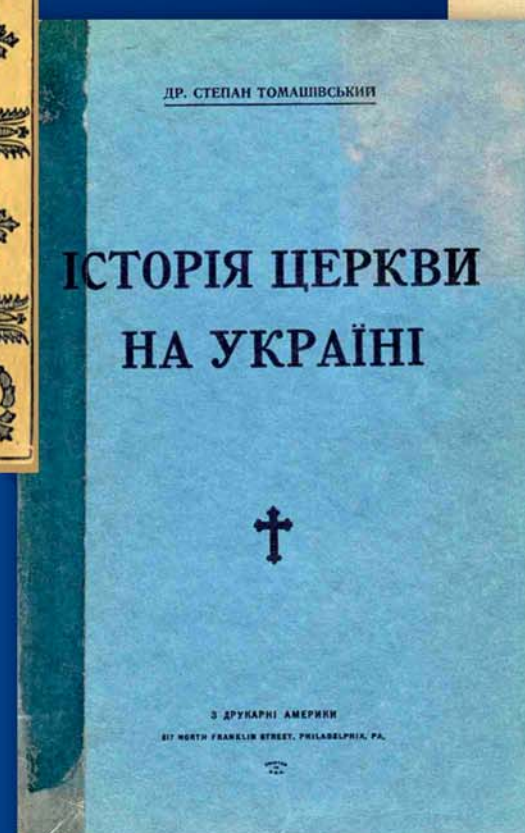
... Між ідеальною ціллю і реальною програмою така сама різниця, як у релігії між вірою і практикою заповідей і добрих діл; як між поняттям держави і конституційним законом; <... > як між теоретичною справедливістю і практичними кодексами законів...

Степан Томашівський. «Під колесами історії». 1962 р.

Степан Томашівський. «Галичина. Політично-історичний нарис з приводу світової війни». 1915 р.

Степан Томашівський. «Під колесами історії. Нариси і статті». Берлін, 1922 р.

Степан Томашівський. «Історія церкви на Україні»

Бойова управа легіону УСС. Степан Томашівський другий праворуч (сидить). Відень, березень 1915 р.

1875
9 січня

народився в селі Купновичі (тепер Самбірського р-ну Львівської обл.)

1904

здобув диплом доктора філософії, а 1910-го став доцентом історії Австро-Угорщини у Львівському університеті

1914–1918

член Бойової управи Українських січових стрільців

1918–1919

радник дипломатичної місії уряду Західноукраїнської Народної Республіки на мирній конференції в Парижі, а 1920 голова дипломатичної місії ЗУНР у Лондоні

1921–1925

жив у Берліні, співпрацював із газетою «Українське слово», редактор тижневика «Літопис політики, письменства і мистецтва»

1928–1930

доцент кафедри історії України Краківського університету

1930
21 грудня

помер, похований у Кракові на Раковецькому кладовищі

Володимир Старосольський

(1878–1942)

громадсько-політичний діяч,
адвокат, соціолог

Володимир Старосольський не лише зробив значний внесок у розвиток української та європейської політико-правової і соціологічної думки, але й залишив вагомий слід в історії українського політичного руху та національно-державного відродження. Будучи автором концепції нації як політичної спільноти, обстоював соціологічний підхід до аналізу політико-правових процесів.

На становлення його державницького світогляду та формування як правника вирішальний вплив мали студентські роки — Краківський, Львівський, Віденський університети, а також поглиблення правничих студій у Берліні, Граці, Гайдельберзі. Один із його товаришів Василь Стефаник спостеріг: «Володимир Старосольський вчився у Кракові прав. Знав, що він українець, та по-українськи не міг сказати речення. Хлопча польський з виховання, і чи то кров прадідівська, чи теорія <...> звели його в українську націю і вчинили з нього найкращого між нами чоловіка».

Складно перелічити всі напрями громадсько-політичної діяльності, у яких Володимир Старосольський реалізовував свою дивовижну енергію. Він був членом Української соціал-демократичної партії, співзасновником і головою товариства «Січові стрільці» у Львові, членом Головної української ради та Бойової управи Українських січових стрільців, Союзу визволення України у Відні, віцеміністром закордонних справ УНР в уряді І. П. Мазепа, професором Українського державного університету в Кам'янці-Подільському, викладачем права в Українському соціологічному інституті, професором Українського вільного університету в Празі та Української господарської академії в Подєбрадах.

В. Старосольський був відомий в середовищі емігрантів як українтелігентна, культурна людина. У Львові його поважали діячі різних політичних поглядів і переконань. Однак критичне ставлення правника до більшовицької влади в Україні поєднувалося з певними ілюзіями та ідеалістичним захопленням радянською Україною. Такі тенденції в певних колах були викликані приєднанням Галичини до Польщі, своєрідним протестом проти колоніальної політики. У період визвольної боротьби, Старосольський став одним із перших, хто вступив до лав Українських січових стрільців. Під час боротьби за Львів потрапив до польського полону, звідки виїхав за кордон.

Через декілька років повертається до рідного краю, береться за свою адвокатську діяльність (захищав революційну молодь у польських судах), але, одночасно, як дійсний член Наукового товариства імені Шевченка не полишає наукової роботи. Він наголошував на обов'язковій відокремленості судової влади від виконавчої, виокремлював такі види публічно-правового судочинства: карне, адміністративне, політичне (конституційне, судочинство у справах відповідальності міністрів та верхньої влади, виборче, інші види політичного судочинства), судочинство в «компетенційних» спорах. Адвокатська практика Володимира Старосольського може слугувати взірцем виступів на судових засіданнях для сучасних студентів юридичних факультетів.

Питання забезпечення прав і свобод людини й громадянина він розглядав лише як частину національного питання. Вважав, що навіть широке забезпечення свобод людини не означає розв'язання національного питання.

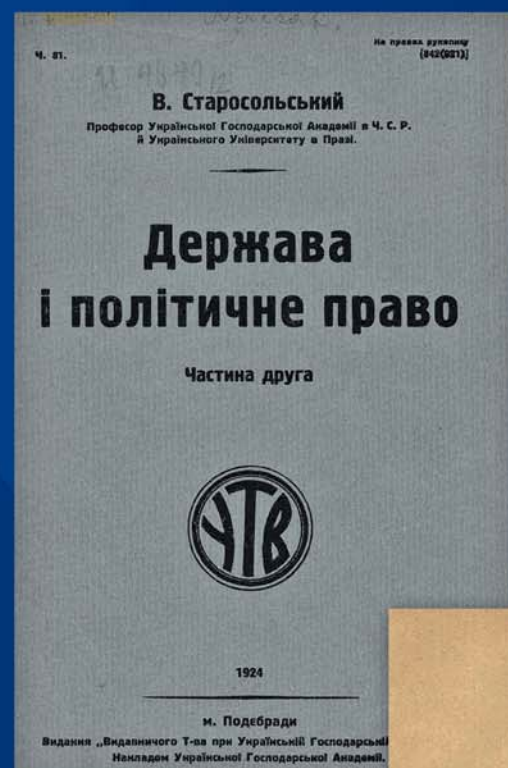

Родина Старосольських: Уляна, Володимир, Одарка, Ігор, Юрій. Підлюте, 1926 р.

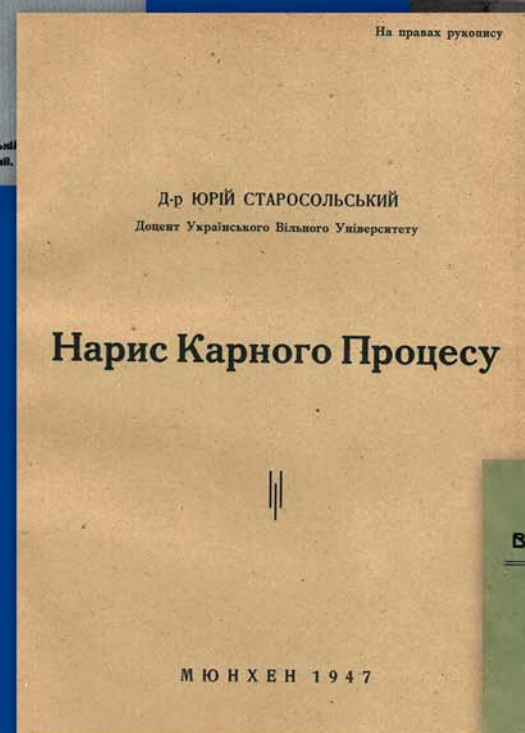
Рада професорів Української господарської академії у м. Подєбради. Серед них В. Старосольський. 1922 р.

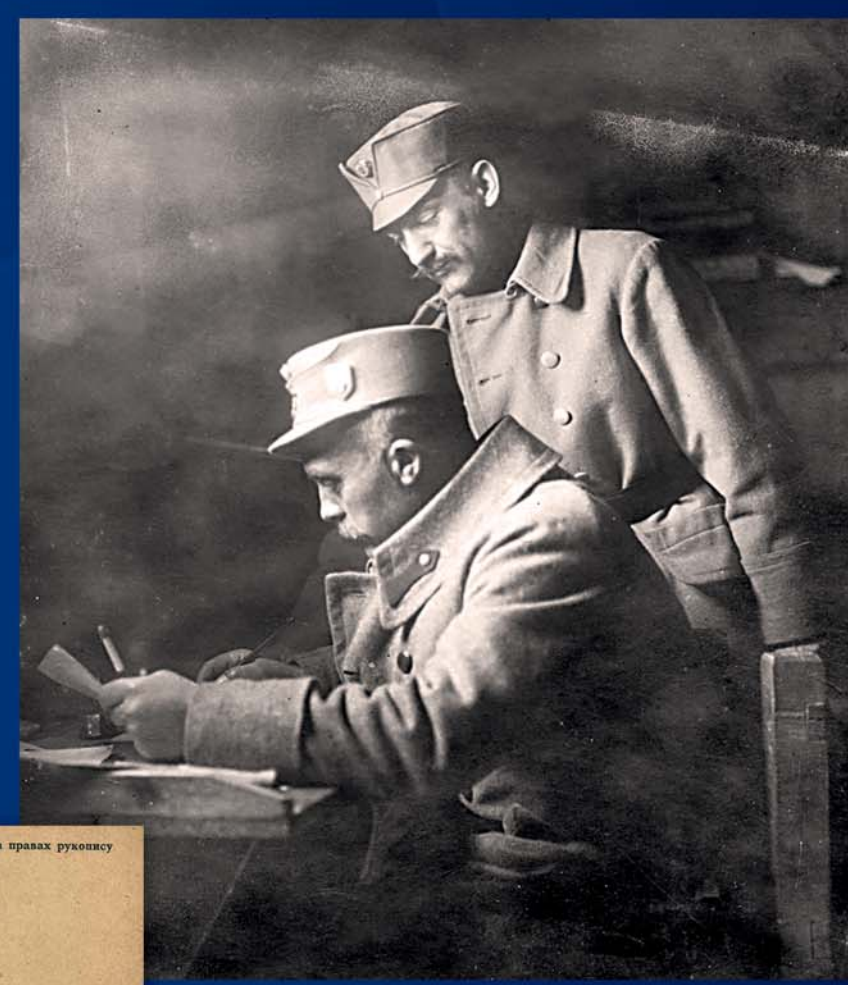
Викладачі та студенти Української господарської академії біля потягу під час екскурсії до м. Прага. 1920-ті рр.

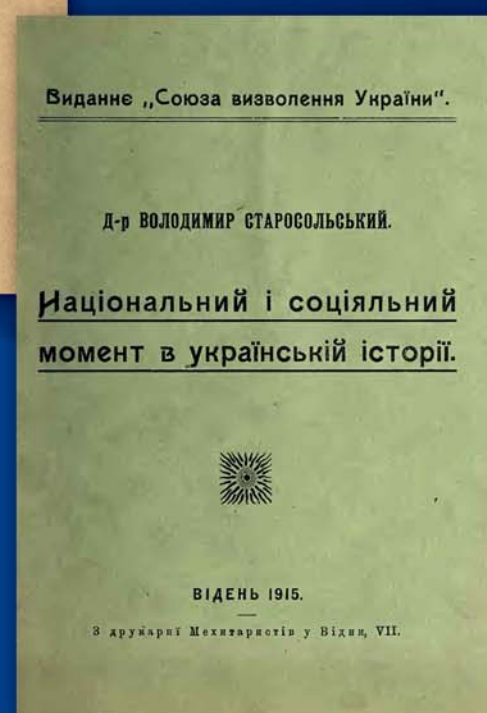
Володимир Старосольський. «Держава і політичне право». Подєбради, 1924 р.

Володимир Старосольський. «Нарис карного процесу». Мюнхен, 1947 р.

Полковник Мирон Тарнавський і четар Володимир Старосольський в штабі Коша УСС. 1916 р.

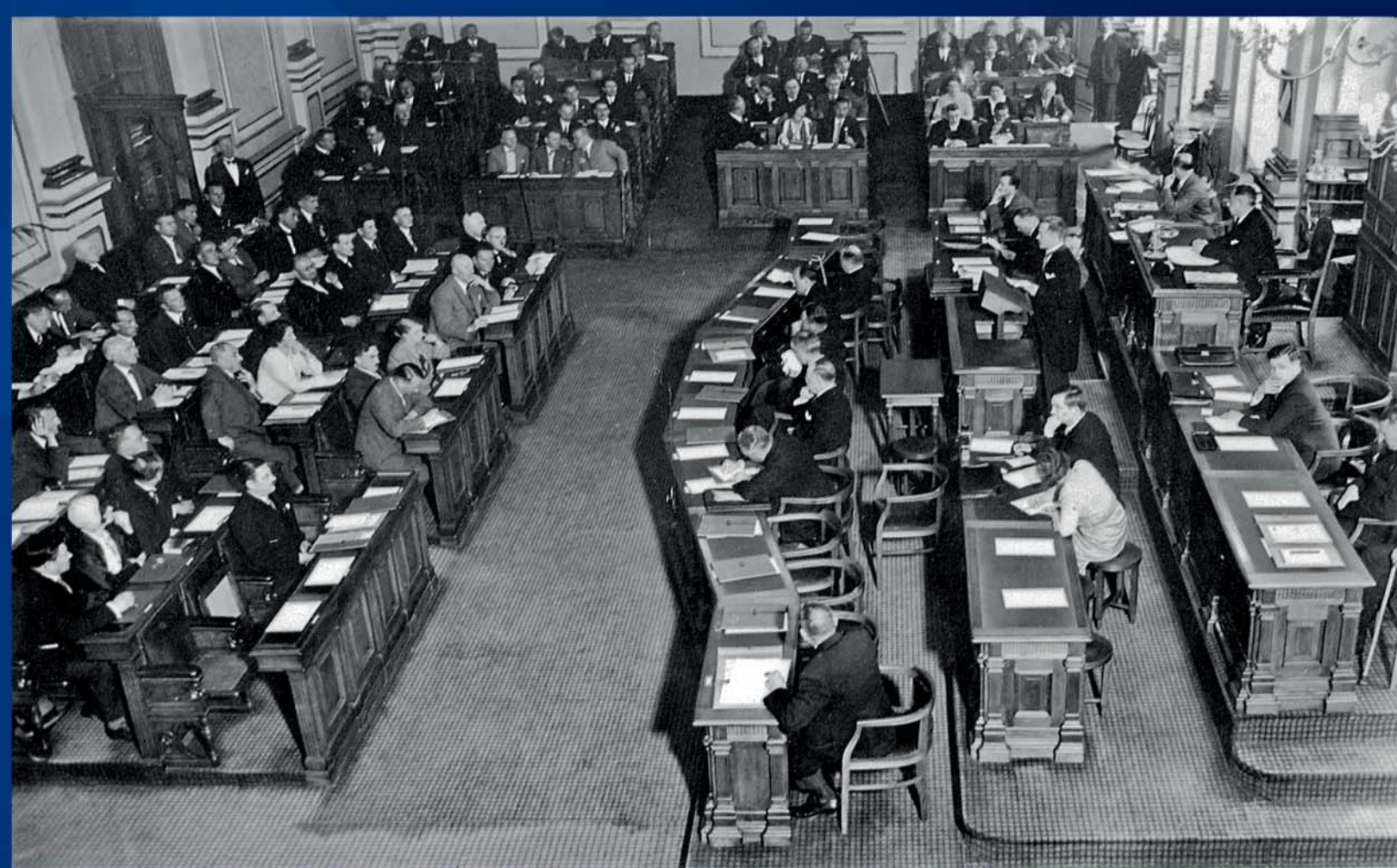
Володимир Старосольський. «Національний і соціальний момент в українській історії». Відень, 1915 р.

В боротьбі за власть в державі, демократія використала в першу чергу спільноти, які витворилися були на тлі релігійних течій та релігійної боротьби.

... Сила та велич нації є прямо залежна від того, в якій мірі нація захоче та зуміє стати репрезентантною вселюдських цінностей.

Володимир Старосольський «Теорія нації». 1922 р.

Зал засідань II Українського наукового з'їзду в м. Прага. 24 березня 1932 р.

1878
8 січня

народився в Ярославі (тепер Польща), батько — голова повітового суду, діяч польського підпілля

1903

здобув звання доктора права у Віденському університеті

1906

одружився з Дарією Шухевич, дочкою Володимира Шухевича, відомого галицького громадсько-політичного діяча

1918–1919

ув'язнений у польському таборі для військовополонених у Домб'є (під Краковом), визволений через міжнародний Червоний Хрест і переданий урядові Української Народної Республіки

1920–1927

еміграційний період діяльності у Відні та Празі

1923
29 березня

дійсний член Наукового товариства імені Шевченка у Львові

1942
25 лютого

помер у концтаборі в м. Маріїнськ (Росія)

Ростислав Лащенко

(1878–1929)
український громадсько-політичний діяч, правник, педагог

Здібний систематизатор попередніх досліджень у галузі історії українського права. Один із засновників і голова правничого товариства у Празі. Член історико-філологічного товариства. Перший автор лекцій і семінарів з курсу «Історія українського права».

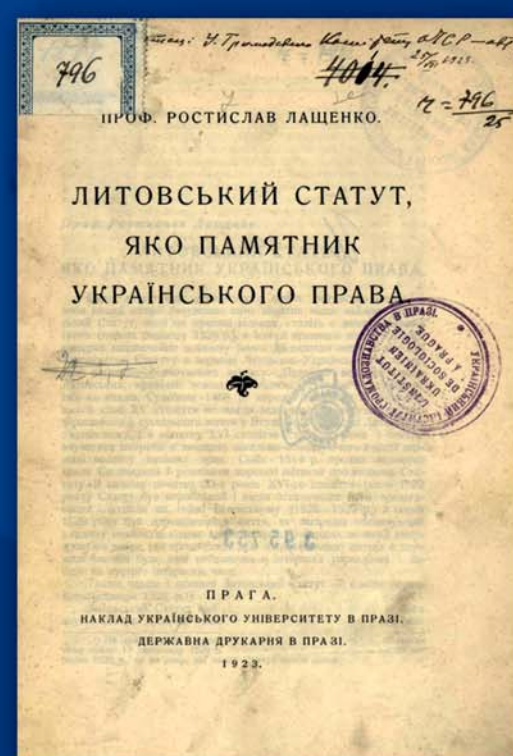
Після навчання на юридичному факультеті Київського університету Святого Володимира працював на різних посадах у судових установах Києва. У добу Української Центральної Ради — голова першого департаменту Київського апеляційного суду, за часів Директорії — член Верховної слідчої комісії. Будучи в еміграції у Празі, викладав історію українського права в Українському вільному університеті в Празі, Українській господарській академії у Подебрадах.

Подібно до Михайла Грушевського, який систематизував наявні на той час матеріали з історії України у своїй «Історії України-Руси», Ростислав Лащенко здійснив спробу систематизувати всі попередні дослідження з історії українського права. Основну увагу приділивши висвітленню історії джерел українського права, зокрема історії державно-правового порядку в Україні. Доволі засадничою виявилася періодизація українського права та державності Ростислава Лащенко. Це підтверджено тим фактом, що вона з незначними змінами лягла в основу періодизації історії держави та права України сучасних правничих шкіл, зокрема київської, харківської, львівської.

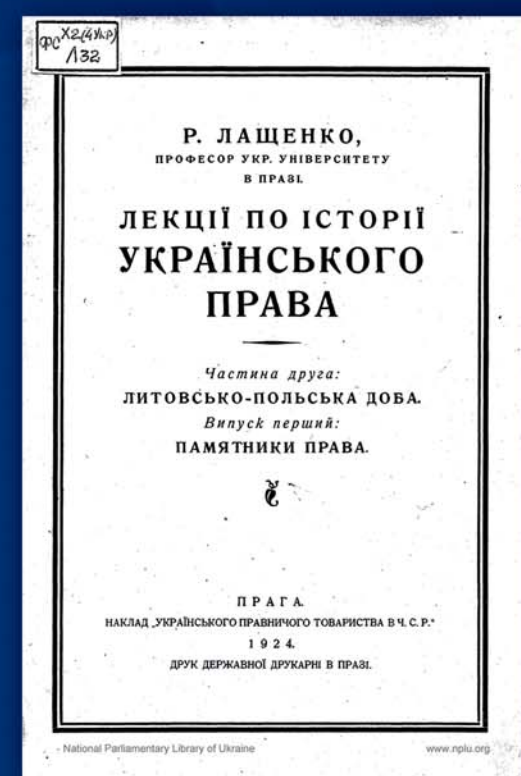
Українське правниче товариство, яке певний час очолював Ростислав Лащенко, не обмежувалося суто науковою діяльністю, але й видавало правничу літературу. У 1924 році надруковано важливі наукові праці вченого в галузі історії українського права: «Лекції по історії українського права. Ч. 2: Литовсько-польська доба», текст короткої редакції «Руської Правди» з бібліографічним покажчиком; звіт про роботу правничого товариства за п'ять років «Українське правниче товариство в Ч.С.Р.: (17 березня 1923 – 17 березня 1928)».

Державно-правові погляди Ростислава Лащенко характеризуються демократизмом, оцінкою правових явищ під кутом зору української ідеї. Він одним із перших визначив засади державно-правового життя, традиційно найбільш притаманні українській нації — ідея народоправства, децентралізація влади, домінування приватноправових принципів у сфері державного управління, рівноправності та відсутності станів. Для окреслення історико-правових підстав української державності вчений детально проаналізував «Руську правду», «Литовські статуту», Березневі статті 1654 року, звичаєве право, практику копних судів.

Правник звертався до аналізу змісту Переяславської угоди («Переяславський договір 1654 р. між Україною і царем Московським») для з'ясування засад, на яких об'єднувалася Україна з Росією. Цю угоду окреслив як своєрідний компроміс, до якого вдався гетьман, щоб витворити легальну форму відокремлення України від Речі Посполитої. Науковець захищав тезу про те, що гетьман Богдан Хмельницький визнав «моральну владу» московського царя суто формально, намагався підкреслити ідею рівності України з Москвою і цілковиту незалежність першої від останньої.

Ростислав Лащенко. «Литовський статут, яко пам'ятка українського права». Прага, 1923 р.

Ростислав Лащенко. «Лекції по історії українського права. Ч. 2 Литовсько-польська доба». Прага, 1924 р.

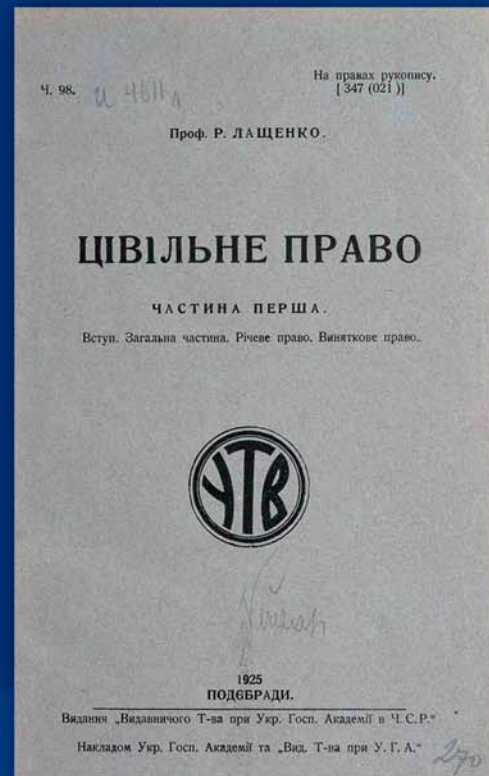
... За початкову точку, з якої розпочинається процес народження звичая, треба вважати спосіб реагування на визначені події з боку найбільш сильних, найбільш енергійних осіб. Як і в наш час, так тим більше в найдавніші часи історії, до способу поведінки найбільш енергійних осіб завше придивлялася уся громада, натовп, що в своїй більшості безумовно складалася із більш-менш однакових середніх осіб.

Ростислав Лащенко. «Лекції по історії українського права. Т.1 Княжа доба». 1923 р.

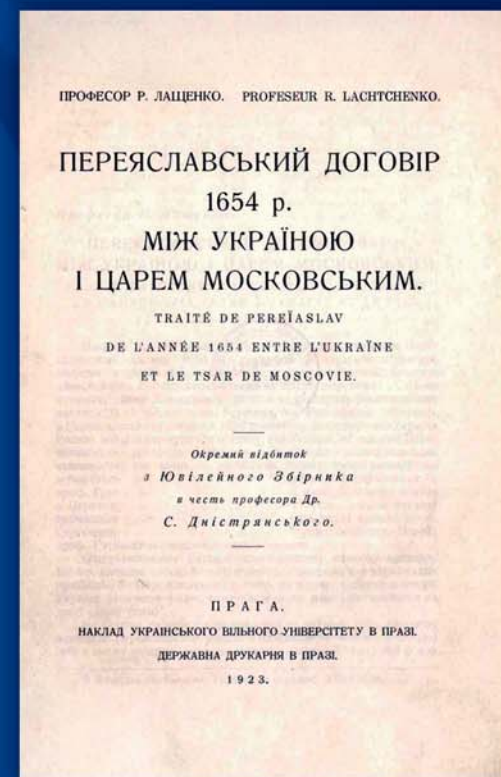
Українські емігранти на площі м. Подебради (Чехословаччина). 1920-ті рр.

Урочисте відкриття II Українського наукового з'їзду в м. Прага. 1932 р.

Ростислав Лащенко. «Цивільне право. Ч. 1». Подебради, 1925 р.

Ростислав Лащенко. «Переяславський договір 1654 року між Україною і царем московським». Прага, 1923 р.

Лекція в Українському високому педагогічному інституті імені М. Драгоманова. Прага 1920-ті рр.

Могила Ростислава Лащенко на міському кладовищі у Подебрадах

1878
13 вересня

народився в м. Єлисаветград (тепер Кропивницький), батько — інспектор духовного училища, засновник місцевої української громади

1905

закінчив юридичний факультет Київського університету Святого Володимира

1905–1916

працював юристом у судових установах Києва

1918

голова 1-го департаменту Київського апеляційного суду

1919

член Верховної слідчої комісії УНР

1921

в еміграції став головою Наддніпрянської допомогової секції при Українському громадському комітеті у Львові

1929
30 жовтня

помер у Празі, похований на міському кладовищі у Подебрадах

Степан Баран

(1879–1953)
політичний та громадський діяч,
адвокат, науковець, публіцист,
організатор кооперативного руху

Народився в містечку Крукеничі Мостиського повіту (сучасна Львівщина). Навчався у Львівському університеті одночасно на правничому та філософському факультетах. Зі студентських років був активний у громадському житті. На зібраннях Студентської громади познайомився з Іваном Франком, з яким підтримував стосунки впродовж усього навчання в університеті. У 1909 році Степан Баран здобув науковий ступінь доктора права. Того ж року вирішив продовжити навчання в європейських університетах: вивчав економіку й філософію в університетах Берліна та Відня.

Після повернення 1913 року в Галичину Степан Баран долучився до активної політичної діяльності в складі Української націонал-демократичної партії, був редактором партійного тижневика «Свобода». Водночас розпочав і адвокатську кар'єру. Серед його клієнтів часто були селяни, які постраждали під час лихоліття Першої світової війни. Зважаючи на організаційні здібності Степана Барана, його було обрано членом президії та секретарем Головної Української Ради — міжпартійного політичного органу, створеного в серпні 1914 року.

Степан Баран був серед тих, хто усіма силами готував проголошення української державності в Галичині. У вирішальний момент він став одним з організаторів Листопадового зриву 1 листопада 1918 року, результатом якого було постання Західноукраїнської Народної Республіки. У Державному секретаріаті — уряді ЗУНР — Степанові Барану довірили аграрні питання. Він став державним секретарем (міністром) земельних справ та розпочав підготовку до проведення земельної реформи. За його проектом було передбачено викуп державою великих землеволодінь, утворення з них спеціального земельного фонду ЗУНР для передавання наділів малоземельним і безземельним селянам на вигідних для них умовах.

З 1921 року Степан Баран оселився в місті Тернополі. Тут відкрив адвокатську канцелярію і водночас був активним у громадсько-політичному житті краю. «Просвіта», кооперативний рух, відновлення і редагування газети «Подільське слово», та передусім розбудова структур Українського національно-демократичного об'єднання на Тернопільщині — пріоритети адвоката в той час.

У 1928 році Степана Барана обрали послом (депутатом) польського Сейму. До 1939 року він захищав українців та українські інтереси в стінах парламенту. Здобув авторитет палкого оборонця інтересів селянства, виступав за свободу преси та демократизацію виборчої системи, викривав антизаконний характер політики «паціфікації» (умиротворення). 21 травня 1933 року Степан Баран опублікував у газеті «Діло» статтю «З нашої трагедії за Збручем». Цей допис спричинив значний резонанс у Галичині й дав поштовх до створення Допомогового комітету, метою якого була організація допомоги охопленій Голодомором радянській Україні. У тому ж трагічному 1933 році Баран врятував кілька десятків українців-утікачів із республіки, що голодувала. Польська влада планувала повернути їх до СРСР, але Баран як посол Сейму втрутився та змусив польських чиновників змінити своє рішення.

У 1938 році Степан Баран став на захист православних храмів на Холмщині.

Після початку Другої світової війни адвокат переїхав до міста Холма (теперішня Польща), де знову поєднав адвокатську практику з активною громадською діяльністю. Він співпрацював із Холмським центральним комітетом, який керував українським національним життям всієї Холмщини й Підляшшя. У 1944 році Степан Баран емігрував до Німеччини. Доеднався до справи консолідації українських політичних сил на еміграції та створення Української Національної Ради — законодавчого органу в системі Державного центру Української Народної Республіки в екзилі. З 1948 року входив до складу її президії, а з 12 січня 1952-го очолив Виконавчий орган — уряд Української Національної Ради.

Степан Баран був дійсним членом Наукового товариства імені Шевченка. Йому належать праці: «Статистика середнього шкільництва у Східній Галичині 1848–1898» (1910), «Історія української адвокатури» (1934), «По неволі — відродження: Українська православна церква Холмщини і Підляшшя на новій дорозі» (1940), «Весна народів в австро-угорській Україні» (1948), «Земельна справа в Галичині» (1948).

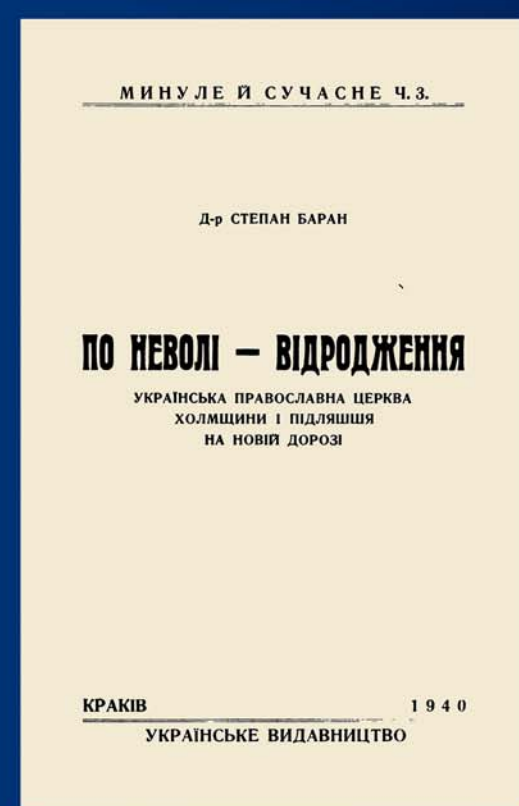

Будівля «Українбанку» у м. Тернопіль. У цьому будинку була розташована адвокатська контора Степана Барана

Учасники першої сесії Української Національної Ради. 16 липня 1948 р.

Передовиця Степана Барана «З нашої трагедії за Збручем» в газеті «Діло». 21 травня 1933 р.

Перша сторінка брошури Степана Барана, яку він видав у Холмі. 1940 р.

На дрібні уступки, які до недавня могли бути важними, тепер не пора. Велика хвиля вимагає не тільки великих діл, але і великого запалу і розмаху <...>. В найбільшій хвилі, яку знає історія, не можна держатися пословиці "покірне теля дві корови се", але мужно і ясно станути на становищі з'єдинення і самостійности, яка нині може бути одинокою нашою плятформою, і виконати право самоозначення в напрямі з'єдинення всіх українських земель давньої Росії і Австро-Угорщини в одну українську державу. Кожний день зволікання для нас безмежно шкідливий.

Степан Баран. Газета «Діло». 31 жовтня 1918 р.

Самбірська класична гімназія, у якій розпочав навчання Степан Баран

Сучасний вигляд будинку в Холмі за адресою вул. Люблінська, 59. Тут у 1940–1944 роках розміщувалась адвокатська контора Степана Барана

Руйнування церкви у с. Крилів на Холмщині 1938 року в межах поліційної акції «ревіндикації». Того року силами польського війська й поліції протягом двох місяців зруйновано 127 православних храмів і каплиць на Холмщині та південному Підляшші. Степан Баран як посол Сейму намагався зупинити знищення церков. Він порушував це питання на засіданнях польського парламенту. Надіслав два звернення до голови польського уряду

1879
25 січня

народився в родині голови сільської громади Івана Барана

1909
9 березня

здобув науковий ступінь доктора права

1918
9 листопада

обраний державним секретарем (міністром) земельних справ ЗУНР

1928

обраний послом Сейму Польщі

1948
червень

став членом президії Української Національної Ради

1952
12 січня

обраний прем'єр-міністром УНР в екзилі

1953
4 червня

помер у Мюнхені (Німеччина)

Андрій Лівницький

(1879–1954)

український державний, громадський і політичний діяч, адвокат

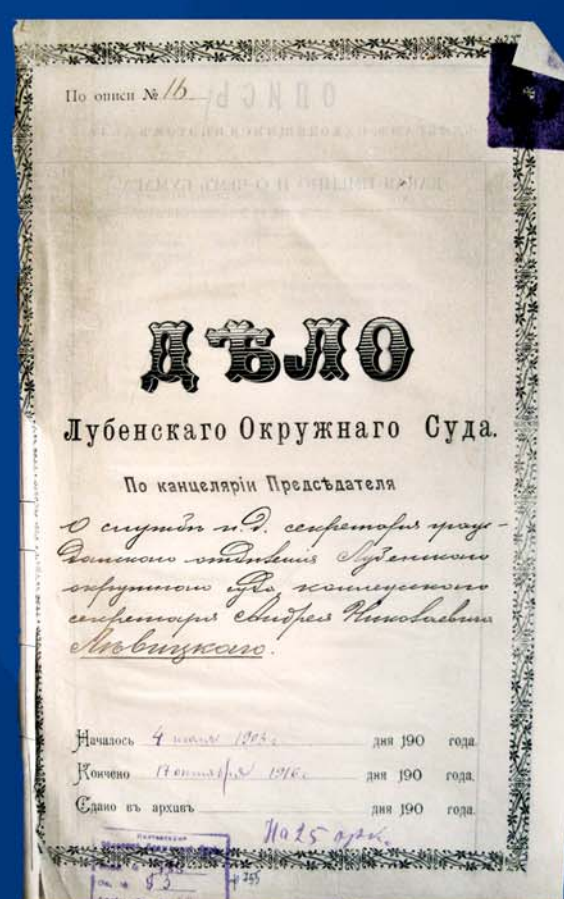
Народився 12 квітня 1879 року на хуторі Красний Кут Золотоніського повіту Полтавської губернії (нині — село Ліпляве Канівського району Черкаської області) у дворянській родині. Вищу освіту здобував на математичному й правничому факультетах Київського університету Святого Володимира. Водночас був активним учасником громадського та політичного життя — Студентської громади, а також Революційної української партії. Партійне псевдо Андрія — Сократ, а його дружини Марії — Ксантіпа. Учасники РУП проводили широку просвітницьку діяльність: організовували недільні школи для дорослих, ставили концерти й вистави, розповсюджували нелегальну літературу тощо.

Після закінчення юридичного факультету Київського університету Андрій Лівницький працював в Лубенському окружному суді, присяжним повіреним округу Харківської судової палати, мировим суддею Золотоніського повіту. Паралельно продовжував революційну діяльність: був одним із засновників і активних членів Української соціал-демократичної робітничої партії. Декілька разів був заарештований, зокрема у справі так званої «Лубенської республіки» (буцімто політичні та громадські діячі готували захоплення влади в місті й проголошення республіки). Завдяки професійності захисників, серед яких адвокати Микола Міхновський та Арнольд Марголін, згодом фігурантів справи звільнили.

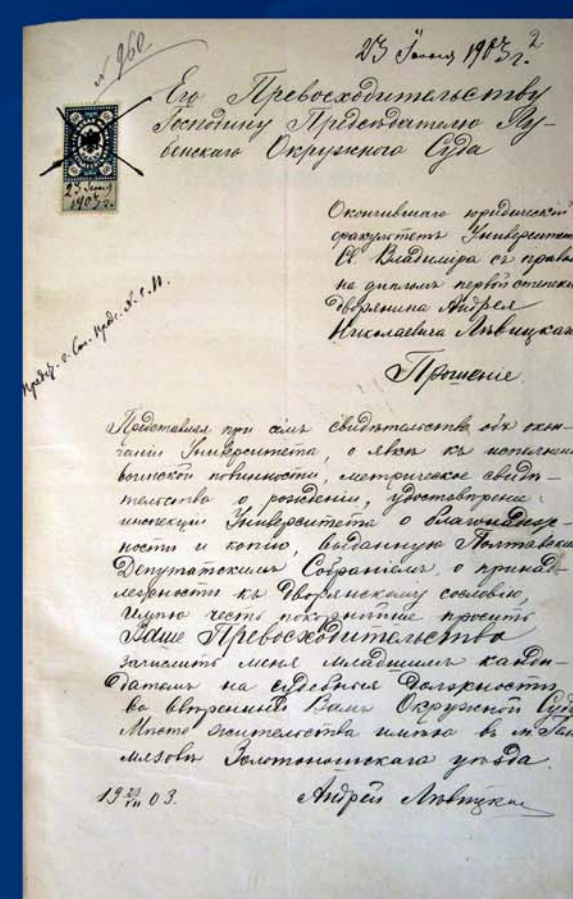
Із початком Української революції 1917–1921 років Андрій Лівницький стає Золотоніським повітовим комісаром, губернським комісаром Полтавщини, членом Центральної Ради. Організовував діяльність органів влади УНР, виконання рішень Центральної Ради, а також забезпечував порядок і дисципліну на території губернії. У часи Гетьманату Павла Скоропадського усунутий із посади губернського комісара, працював юрисконсультом Українського центрального кооперативного комітету. Після встановлення влади Директорії УНР обіймав високі посади в урядових структурах УНР — керівника Міністерства внутрішніх справ, міністра юстиції УНР та заступника голови Ради Народних Міністрів УНР, міністра закордонних справ УНР і голови надзвичайної дипломатичної місії УНР в Польщі. У добу Директорії Лівницький був причетний до підготовки двох історичних документів — Універсалу Директорії УНР про об'єднання із ЗУНР (відомішого як Акт Злуки) 1919-го й Варшавського договору 1920-го. Під останнім документом стоять підписи заступника міністра закордонних справ Речі Посполитої Яна Домського та міністра закордонних справ УНР Андрія Лівницького.

На еміграції з листопада 1920 року й до січня 1954-го незмінно обіймав найвищі посади в Державному центрі УНР в екзилі — голови Ради Народних Міністрів, голови Директорії та Головного отамана військ УНР, Президента УНР. За Лівницьким закріпилося реноме послідовного демократа й прихильника демократичних цінностей, який засадничо не приймав тоталітарних політичних концепцій, популярних у міжвоєнний період. Протистояв комуністичному тоталітарному режиму, зокрема висвітлюючи його злочини проти українського народу — терор, Голодомор тощо. Діяльності урядів Лівницького були характерні вірність парламентсько-республіканським традиціям і чіткий державницький орієнтир, що проявлялося в захисті прав українських емігрантів, налагодженні зв'язків між організаційно розпорешеними емігрантськими організаціями. Виняткову увагу приділяв розбудові українського парламентаризму: 1921 року долучився до створення Ради Республіки, а 1948-го — Української Національної Ради, що стали передпарламентами, у яких було представлено найбільш впливові українські політичні партії та громадські організації.

Голова Державного Центру УНР в екзилі Андрій Лівницький (у центрі) серед діячів української еміграції

Справа Лубенського окружного суду про службу в.о. секретаря цивільного відділення Лубенського окружного суду колезького секретаря Андрія Лівницького. 4 липня 1903 — 17 жовтня 1916 рр.

Заява Андрія Лівницького на ім'я голови окружного суду про зарахування на службу. 23 липня 1903 р.

Ще один етап в історії боротьби за нашу державність пройдено. Ми заключили з Польщею договір, по якому Польща визнає нашу незалежність і Наш уряд на чолі з Головним Отаманом Петлюрою. По договору границі між Польщею і Україною окреслені так, як в декларації 2 грудня. <... > Завтра має бути оголошено акт визнання, а в ближчих днях сподіваємось акту амністії і зміну режиму в Східній Галичині. Пишу Вам в вагоні, їдучи до Кам'яця для участі в роботі по відновленню нашого центрального державного апарату. Хай судить Нас історія, Ми з радістю приймемо вирок, навіть жорстокий вирок, аби він був винесений вільним українським народом в Незалежній Українській Державі.

Із листа Андрія Лівницького до графа Михайла Тишкевича. 27 квітня 1920 р.

Президент УНР в екзилі Андрій Лівницький (зліва), Михайло Омелянович-Павленко та Борис Мартос серед комбатантів-запорожців. Імовірно, 1947–1948 рр.

Лідери уенерівської течії української політичної еміграції Ісаак Мазепа, Андрій Лівницький, Михайло Омелянович-Павленко. Імовірно, 1947–1948 рр.

Справа-формуляр «Зубр», заведена в 1930-х рр. на Андрія Лівницького органами радянської закордонної розвідки

Могила Андрія та Марії Лівницьких на українському православному цвинтарі в Саут-Баунд-Бруку, штат Нью-Джерсі

Голова Державного Центру УНР в екзилі Андрій Лівницький (другий зліва) зі знайомими

1879
12 квітня

народився Андрій Лівницький. Батьки Микола Іванович і Наталя Петрівна, брати і сестра — Костянтин, Євгенія та Олексій

1900
15 липня

одружився на Марії Ткаченко, діти — донька Наталя і син Микола

1905–1907

взяв активну участь у діяльності Української соціал-демократичної робітничої партії, був двічі заарештований

1919
22–29 січня

один з організаторів та керівників Трудового Конгресу, який затвердив Акт Злуки

1920
21 квітня

підписав політичну конвенцію, що була складовою Варшавського мирного договору з Польщею

1926

очільник Державного Центру УНР в екзилі

1954
20 січня

помер у німецькому містечку Карлсруе. Перепохований на українському меморіальному цвинтарі в Баунд-Брук біля Нью-Йорка

В'ячеслав Липинський

(1882–1931)

український громадсько-політичний діяч, історик, політолог, публіцист

Його називають основоположником та ідеологом українського консерватизму. Класиком теорії циркуляції еліт рівня відомих італійських філософів Вільфредо Парето і Гаetano Моска. Ключові поняття доктрини Липинського — традиція, аристократія, нація, демократія, охлократія, класократія. Передумовами для формування і розвитку нації вважав: існування на території держави політично активної верстви; здатність цієї верстви до обмеження свого імперіалізму та містицизму; спроможності розвивати в собі почуття патріотизму; існування талановитих організаторів ідеології і добрих виробників продукції. Здобуття Україною державної незалежності пов'язував із плеканням монархічної традиції, закладеної ще в часи гетьмана Богдана Хмельницького, яка суттєво відрізняється від московсько-візантійського типу монархії, що спиралася на насильство й необмежену владу царя. Наріжним каменем, на якому має базуватися спільність інтересів між людьми різних етносів, релігій і культур української державності, називав принцип територіального патріотизму.

Основну історичну місію України, з огляду на її геополітичне становище, мислитель вбачав у гармонійному поєднанні західної та східної культур. Водночас окреслював відносини з Москвою та Варшавою, враховуючи державницькі інтереси всієї території України, намагався довести, що будувати ці зв'язки необхідно так, щоб була можливість здобути передовсім незалежність України. Наголошував на важливому значенні забезпечення прав і свобод людини, які мусили бути законодавчо закріплені та гарантовані для всіх громадян держави. Виступав за децентралізацію і розвинене місцеве самоврядування, що сприяють максимальній реалізації прав особистості та прав громад.

Події 1917–1921 років дали В'ячеславу Липинському реальну змогу реалізувати свої ідеї та прислужитись українській державі: на посаді посла Української Держави в Австро-Угорській монархії зміг повною мірою продемонструвати свої дипломатичні здібності, політичні переконання і справжній патріотизм.

В еміграції заснував політичне об'єднання «Український союз хліборобів-державників». Окрім політичної та громадської діяльності, був головним редактором неперіодичного збірника «Хліборобська Україна», на сторінках якого опублікував відомий політичний трактат «Листи до братів-хліборобів» (1926). У цей період побачили світ інші праці Липинського: «Релігія і церква в історії України» (1925), «Покликання варягів чи організація хліборобів» (1926).

В'ячеслав Липинський. «Універсализм у хліборобській ідеології (Лист до проф. Яворського)». Прага, 1926 р.

В'ячеслав Липинський. «Україна на переломі. 1657–1659». Відень, 1920 р.

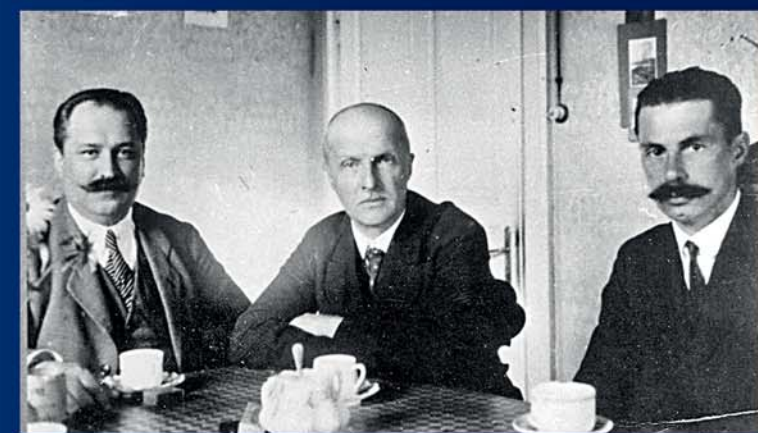
Крім цементу духовного — релігійного — цементом політичним, спасаючим місцевих українських людей в боротьбі за власну державу, ми хочемо мати патріотизм — любов до спільної Батьківщини, а не Ваш соціалізм, зненависть місцевих бідних до місцевих багатих, і не Ваш націоналізм — ненависть місцевих «Українців» до місцевих «не-Українців» ...

В'ячеслав Липинський. «Листи до братів-хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму». 1926 р.

Учасники установчого з'їзду Українського союзу хліборобів-державників. Райхенау, 4–8 червня 1922 р. Зліва направо (сидять): Іван Леонтович, гетьман Павло Скоропадський, В'ячеслав Липинський, Людвіг Сідлецький (Сава Криlach); стоять: Михайло Тимофій, Микола Кочубей, Адам Монтрезор, Андрій Білопольський, Михайло Савур-Ципріянович, Ігор Лоський, Володимир Залозецький, Сергій Шемет, Олександр Скоропис-Йолтуховський

В'ячеслав Липинський на відкритті Українського студентського дому в Адлерсофі під Берліном, навесні 1927 р. Ряд вгорі зліва направо: К. Чехович, невідомий, В. Залозецький, І. Мірчук, Д. Оляничин, О. Скоропадська, О. Скоропис-Йолтуховський, В. Липинський, генерал В. Гренер, І. Лоський і В. Коростовець, Д. Садівничий і М. Мілько; другий ряд: невідомий, І. Драбатий, Д. Дорошенко; ряд унизу: М. Бутович, М. Савур-Ципріянович, Н. Іваніна, невідомий, М. Самарський, С. Кузьменко і З. Пеленський

На світлинці зліва направо: Дмитро Дорошенко, гетьман Павло Скоропадський і В'ячеслав Липинський. Райхенау, 1923 р.

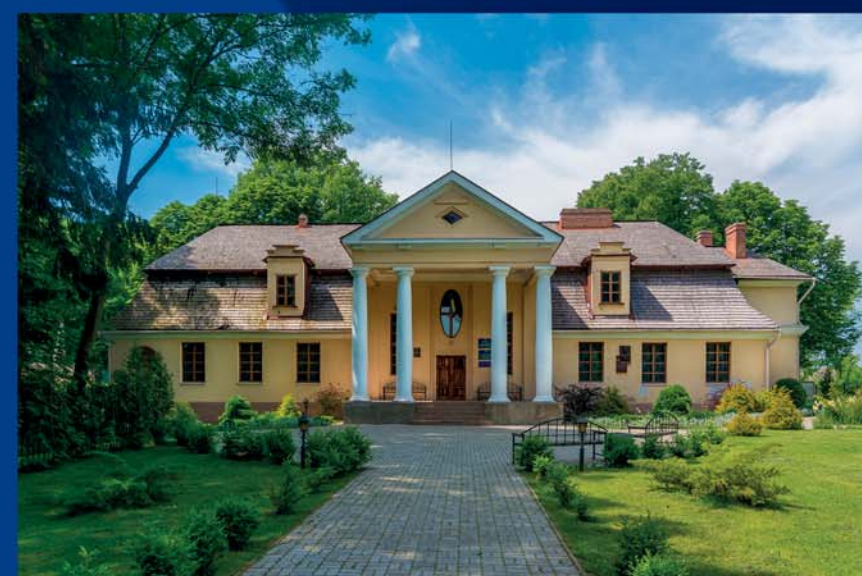
Посольство Української Держави в Австро-Угорській монархії. Зліва направо (сидять): секретар Михайло Біленький, радник Ян Токаржевський-Карашевич, посол В'ячеслав Липинський, старший секретар Володимир Полетика, друкарка Олена Суділовська. Стоять: невідомий, Емілія фон Пален, Микола Троцький. 1918 р.

Родина Станіслава Липинського під час малювання писанок у власному обійсті у с. Затуриця на Волині. Фото до 20 квітня 1931 р.

Затурицький меморіальний музей В'ячеслава Липинського, який відкрито в родинному будинку садиби Липинських

1882
17 квітня

народився в с. Затуриці у шляхетській сім'ї

1918
травень

посол Української Держави в Австро-Угорщині

1920

ініціатор і співзасновник позапартійної організації «Український союз хліборобів-державників», написав її статут і регламент, очолив керівний орган — Раду присяжних

1925

надруковано працю «Релігія і церква в історії України»

1926–1927

мешкав у Німеччині, завідував кафедрою історії української державності Українського наукового інституту в Берліні

1929

розійшовся в поглядах з гетьманом Павлом Скоропадським, став співзасновником «Братства українських класократів-монархістів, гетьманців»

1931
14 червня

помер, похований у родинному склепі Липинських на Волині

Михайло Брацшайко

(1883–1969)
український громадсько-політичний діяч, адвокат

Михайло Брацшайко народився 14 жовтня 1883 року в селі Блажівє Березького комітату (нині — село Балажер Берегівського району Закарпатської області) в родині церковного учителя. Навчався на юридичних факультетах Клузького та Віденського університетів, здобув науковий ступінь доктор права. У 1913 році склав адвокатський іспит у Марошваргелі (Румунія) і відкрив власну адвокатську контору в Рахові.

З розпадом Австро-Угорщини став одним із лідерів українського національного руху Закарпаття. Обраний головою Мараморш-Сигетської та Хустської народних рад, які підтримували приєднання Закарпаття до складу Західноукраїнської Народної Республіки. Це було передбачено багатьма правовими документами. Однак уряд республіки не хотів псувати відносини з Угорщиною, Чехословаччиною та Румунією, які претендували на контроль над регіоном. Тож допомогу закарпатським русинам-українцям керівництво ЗУНР вирішило надати неофіційно. Був головою Всенародного з'їзду угорських русинів-українців в Хусті 21 січня 1919 року, що ухвалив рішення про приєднання краю до соборної України. В Акті Злуки УНР та ЗУНР, що наступного дня був проголошений на Софійській площі в Києві, зафіксовано входження Закарпаття до соборної УНР.

Після приєднання Закарпаття до Чехословаччини став одним із засновників Руської хліборобської партії та редактором її газети «Руська нива». Зі створенням Християнської народної партії — заступником її голови. У 1923 році відкриває в Ужгороді адвокатську контору. Протягом 1932–1938 років працював редактором газети «Українське слово».

Особливу активність проявив у період боротьби за автономію, а згодом незалежність Карпатської України. Належав до проводу партії «Українське національне об'єднання» (УНО). Обраний до Союму Карпатської України. 15 березня 1939 року Союм Карпатської України в Хусті проголосив незалежність Карпатської України, обрав президентом Августина Волошина, а також ухвалив два закони, які мали статус конституційних і визначали форму державного правління. Маніфест про проголошення незалежності Карпатської України зачитав Михайло Брацшайко. Він також був автором Конституційного закону про назву, прапор, герб, гімн та мову Карпатської України.

У 1940 році відійшов від політики, займався адвокатською діяльністю. Після встановлення радянської влади в Закарпатті призначений керівником групи у відділі уповноваженого Народної ради Закарпатської України (НРЗУ) у справах юстиції в Ужгороді. Входив до першого складу «Організаційного бюро народної адвокатури Закарпатської України», що надавало дозвіл на зайняття адвокатською діяльністю. Працював адвокатом в юридичній консультації в Ужгороді.

Старший брат Михайла Брацшайка – Юлій, громадський і державний діяч Закарпаття, навчався на юридичному факультеті Будапештського університету, доктора права. Був одним з ініціаторів Всенародного з'їзду угорських русинів-українців в Хусті. У 1920–1939 роках працював адвокатом в Ужгороді. Був незмінним головою крайового товариства «Просвіта», що відіграло важливу роль для становлення української ідентичності серед населення краю. Депутат Союму Карпатської України, міністр фінансів і комунікацій Карпатської України. У часи угорської окупації краю був власником адвокатської контори у Хусті. 1944 року заарештований радянською контррозвідкою «Смерш». Помер 1955 року.

Конституційний закон Ч. 1, ухвалений 15 березня 1939 р. на Соїмі Карпатської України

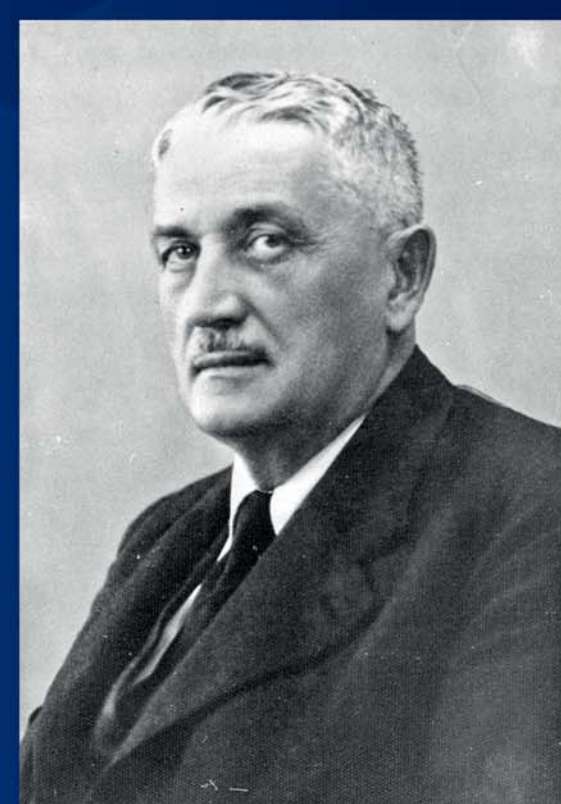
Урочистий з'їзд з нагоди відкриття будинку «Просвіти» в Ужгороді. 1928 р.

Поштова листівка, випущена з нагоди відкриття Соїму Карпатської України. Погашена 15 березня 1939 р.

Гімназія у Хусті, в якій 15 березня 1939 р. відбувалося засідання Соїму Карпатської України

Юлій Брацшайко (1879–1955), державний, громадський діяч, адвокат

Хоч які можуть скластися події, хоч який хід може мати історія, однак є певне, що це є наша земля і буде наша українська земля і ніколи її український народ не дасть відібрати! <...> Най ворог знає, що він прийшов сюди не за гостя, а не за пана, бо паном-господарем на цій землі будемо ми — український народ! <...> Не знаю, чи почисленні години або дні нашої влади <...> але дні Карпатської України, дні карпатського народу не є почисленні, і як він жив тут тисячу літ, так буде жити і за дальших тисячу літ.

Із промови депутата Михайла Брацшайка на засіданні Соїму Карпатської України 15 березня 1939 р.

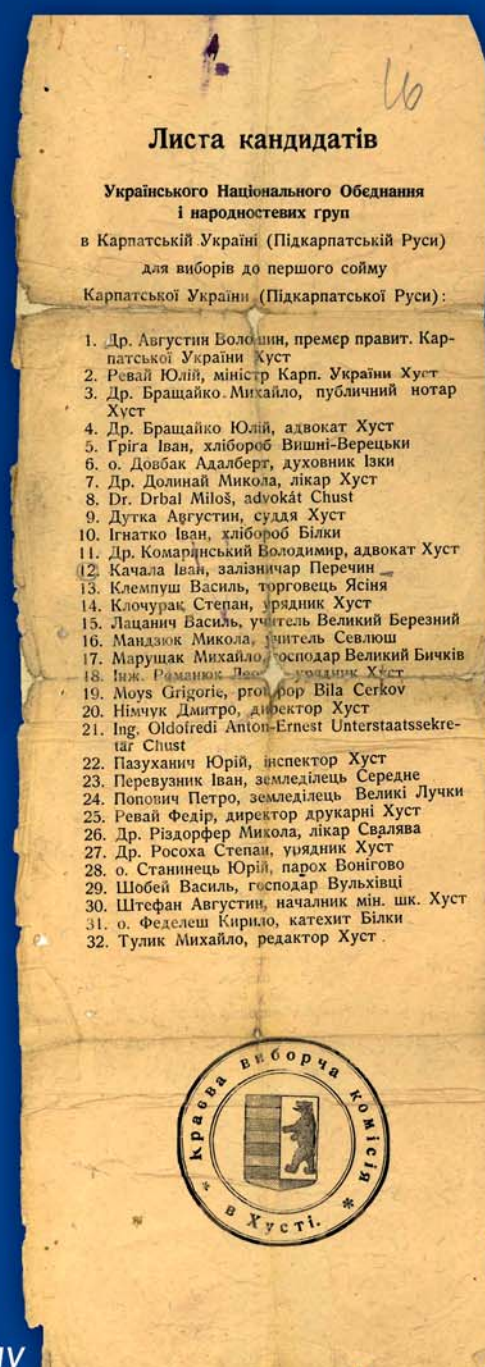
З'їзд трьох рад в Ужгороді. 8 травня 1919 р.

Президія Соїму Карпатської України. Зверху зліва направо (сидять): голова УНО Ф. Ревай, голова Соїму А. Штефан та секретар С. Росоха. Знизу М. Кочерга

Склад Соїму Карпатської України. Із 32-х обраних послів у засіданні 15 березня 1939 р. змогли взяти участь 22 послі

Список кандидатів від Українського національного об'єднання на виборах до Соїму

1883
14 жовтня

народився в с. Балажер на Закарпатті

1913

відкрив адвокатську контору в Рахові, а в 1923 – в Ужгороді

1918–1919

один із лідерів українського національного руху на Закарпатті

1919
8 травня

на засіданні найбільших народних рад ухвалено рішення про входження Закарпаття до складу Чехословаччини

1939
12 лютого

обраний до Соїму Карпатської України

1939
15 березня

на засіданні Соїму зачитав маніфест, яким проголосувалася незалежність Карпатської України

1969
5 січня

помер в Ужгороді, де й похований

Ольгерд-Іполит Бочковський

(1884–1939)

український соціолог, публіцист, політичний діяч, дипломат

З ім'ям Ольгерда-Іполита Бочковського пов'язано виникнення науки про становлення модерних націй — націології. Автор відкритого листа до голови французького сенату Едуарда Ерріо (1933), у якому визначив голод як «плановий і послідовний метод боротьби більшовиків із українським населенням», «спосіб винищення селянства». Член дипломатичної місії УНР в Чехословаччині, голова Українського «Голодового комітету» в Празі. У Європі його вважають одним із провідних європейських фахівців з теорії нації та національних відносин першої половини ХХ ст.

Навчаючись у Єлисаветградському реальному училищі, два роки на економічному відділі Петербурзької політехніки та Лісового інституту в Санкт-Петербурзі, на філософському факультеті Карлового університету у Празі, Ольгерд-Іполит Бочковський вирізнявся глибокою ерудицією, феноменальною пам'яттю, володінням двадцятьма мовами європейських країн, що уможливило всебічне дослідження на основі першоджерел проблеми національних рухів різних народів. Попри те, що він отримав польське виховання, поступово прийшов до українського самоусвідомлення, проте сталося це за межами України.

Перед Першою світовою війною став членом празької групи Української соціал-демократичної робітничої партії. Створив у Празі українсько-чеське видавництво «Всесвіт». Основним проектом, що реалізувався упродовж двох років, стала акція під назвою «Пізнаймо Україну», яка сприяла поширенню знань про Україну, ознайомленню з українською справою та налагодженню чесько-українських зв'язків.

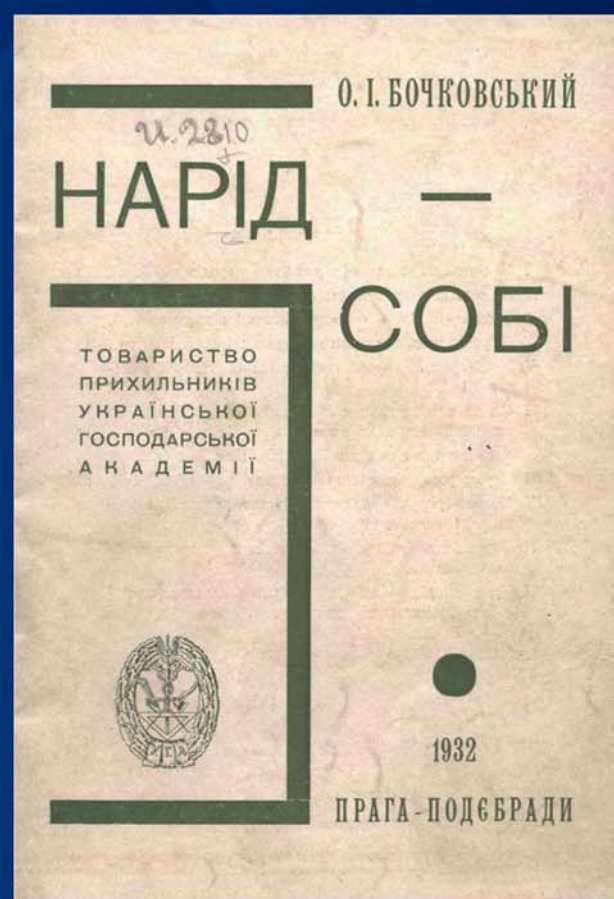
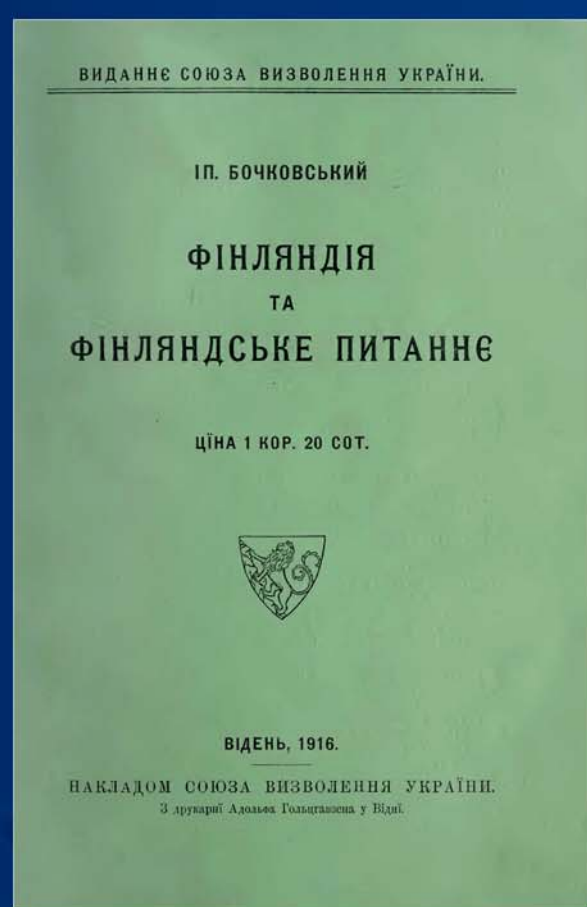
Наукова та педагогічна діяльність вченого здійснювалася в українських закладах вищої освіти в Чехословаччині — Українському вільному університеті у Празі, Українській господарській академії в Подєбрадах. Його лекції вирізнялися глибокою підготовкою, змістовністю, продуманістю, послідовністю розвитку основної думки, що, безперечно, позначає високу якість академічного викладання. Уся особистість професора, наскільки вона виявлялася в науковій діяльності та в особистому ставленні до людей, була просякнута гуманністю та повагою до людини.

Автор численних праць із проблем теорії та історії націй, боротьби пригноблених народів за національне визволення та державне самовизначення. Він залишався переконаним, що практично всі поневолені народи самотужки створювали свою культуру, будували державність, здебільшого в несприятливих умовах. Двомовність навчання у школах визначав недоцільною та шкідливою. Пишучи про брак правових засад у національному житті, він відзначив роль міжнародного права, яке регулювало б відносини між народами без огляду на державну та політичну належність, а «його витворення буде однією з найпекучіших справ майбутності». Вважав, що в основі нації повинна стояти широка мережа громадських організацій, підтримка середнього класу та власна держава.

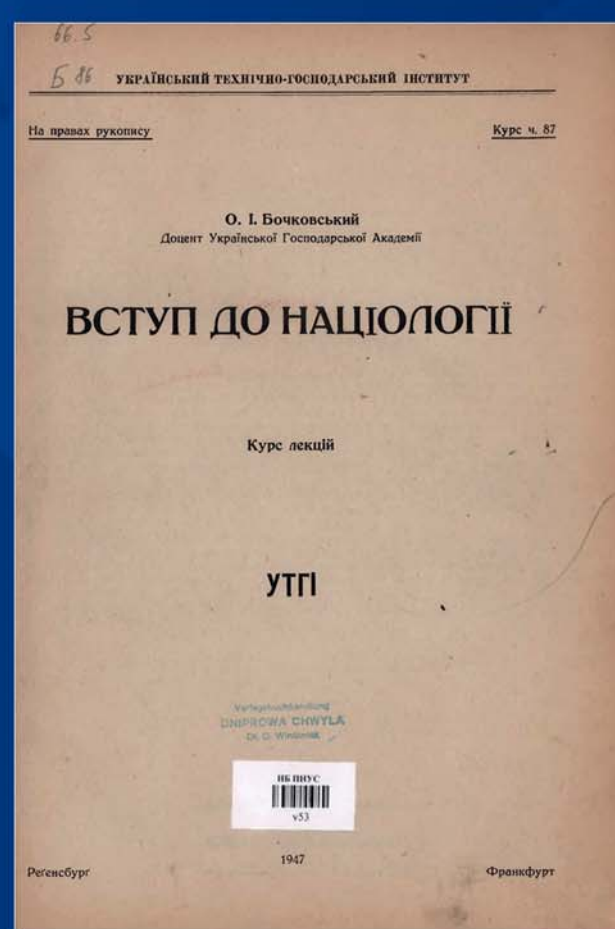

Ольгерд-Іполит Бочковський. «Фінляндія та фінляндське питання». Відень, 1916 р.

Ольгерд-Іполит Бочковський

Ольгерд-Іполит Бочковський. «Нарід-собі». Прага-Подєбради, 1932 р.

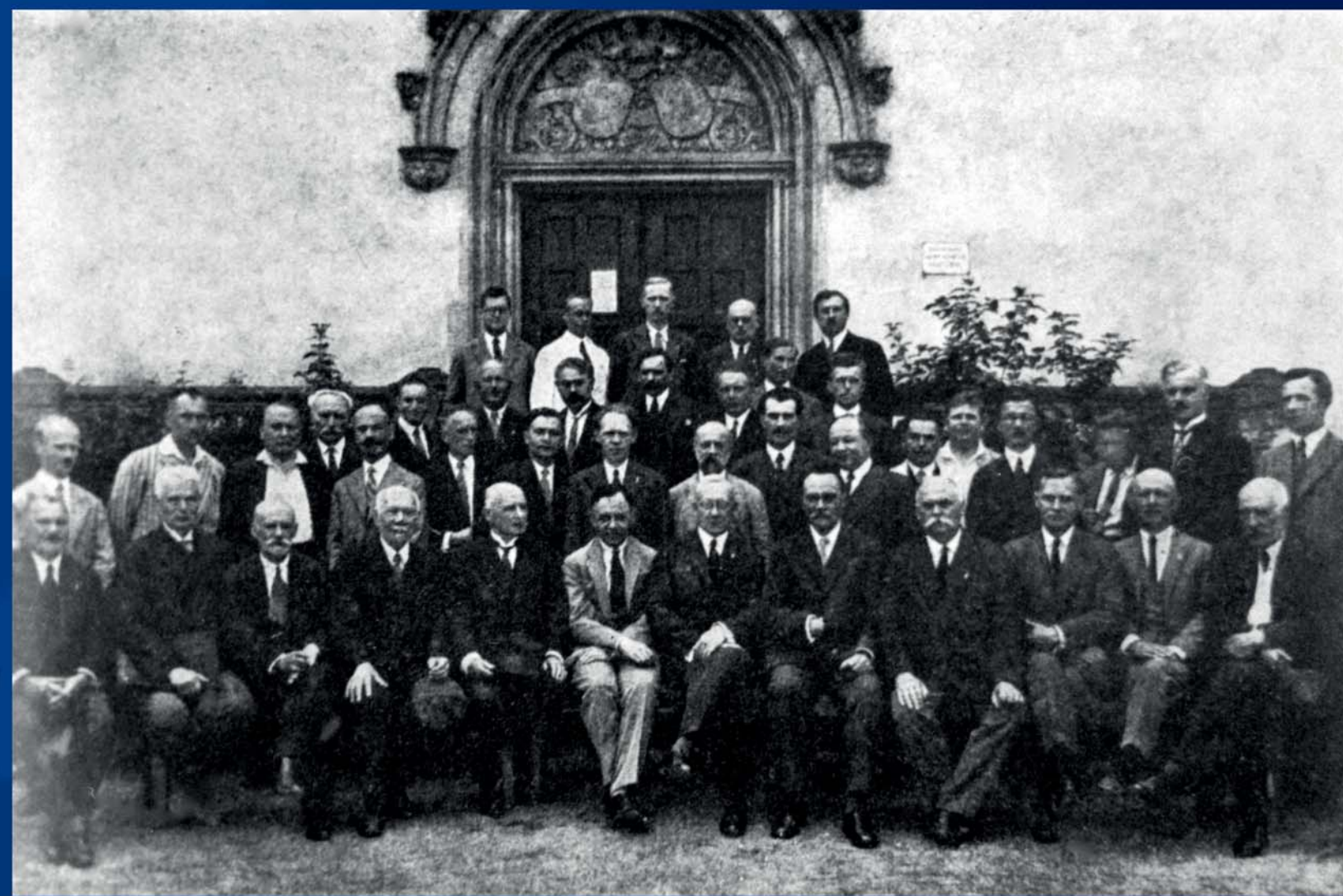

Ольгерд-Іполит Бочковський. «Вступ до націології. Курс лекцій». Франкфурт, 1947 р.

Націю символічно можна порівняти з річкою, берега якої викликають ілюзію тривкості форми, але яка вічно пливе, все мінючи свій зміст.

Ольгерд-Іполит Бочковський. «Вступ до націології». 1947 р.

Група членів педагогічного збору Української господарської академії в Подєбрадах. Зліва направо в першому ряду (сидять): М. Косюра, Є. Сокович, К. Мацієвич, О. Ейхельман, С. Бородаєвський, О. Бочковський, Б. Іваницький, Л. Бич, Ур. Шереметинський, В. Іванис, В. Чередиїв, м. Подєбради, 1932 р.

Викладачі та студенти Української господарської академії, серед яких Ольгерд-Іполит Бочковський. Подєбради 1922–1935-ті рр.

Члени Конференції УСДРП в Подєбрадах. Ольгерд-Іполит Бочковський стоїть у другому ряду, другий зліва. 1928 р.

1885
14 березня

народився на станції Долинська, Херсонської губернії, батько — службовець залізниці

1909

закінчив філософський факультет Карлового університету в Празі

1908–1939

співробітник низки чеських та українських журналів у Празі

1918–1923

співробітник дипломатичної місії УНР у Празі, активний пропагандист української справи й Української революції 1917–1921 рр.

1923

викладач соціології і націології в Українському вільному університеті у Празі

1922–1936

викладач соціології і націології в Українській господарській академії у Подєбрадах

1939
9 листопада

помер у Празі, похований на Ольшанському цвинтарі

Василь Кучабський

(1895–1971)
український військовий,
громадський діяч, історик

Будучи студентом відділення права та політології Львівського університету, Василь Кучабський став одним з організаторів таємної організації «Мазепинський курс мілітарний». На становлення його світогляду визначальний вплив справили ідеї Степана Томашівського та В'ячеслава Липинського. Вважав себе більше людиною чину, організатором, ніж теоретиком. Для нього важливим залишалася реалізація доктрини зрілого майбутнього консерватизму. Досліджуючи галицькі політичні й правові ідеї, він дійшов висновку, що в них немає владного моменту, немає пульсу тієї волі, що хоче сама формувати дійсність.

Ще підлітком захопився військовим вишколом і вступив до «Пласту». На початку Першої світової війни увійшов до Легіону Українських січових стрільців, згодом йому доручили командування сотнею УСС. У вересні 1916 року його сотня відзначилася в боях за гору Лисоня. Друкувався в часописі «Шлях» та у стрілецькому сатиричному часописі «Самохотник». Разом із Дмитром Донцовим працював у журналі «Заграда».

Основними причинами поразки УНР визначив перевагу в Наддніпрянській Україні ідеї української автономії у складі Російської Федерації та соціалістичної революції. Тому, на його думку, політичному провладу Центральної Ради не вдалося організувати армію, державний апарат, здійснити соціально-економічні реформи, сконсолідувати соціальні верхи й низи навколо національної ідеї.

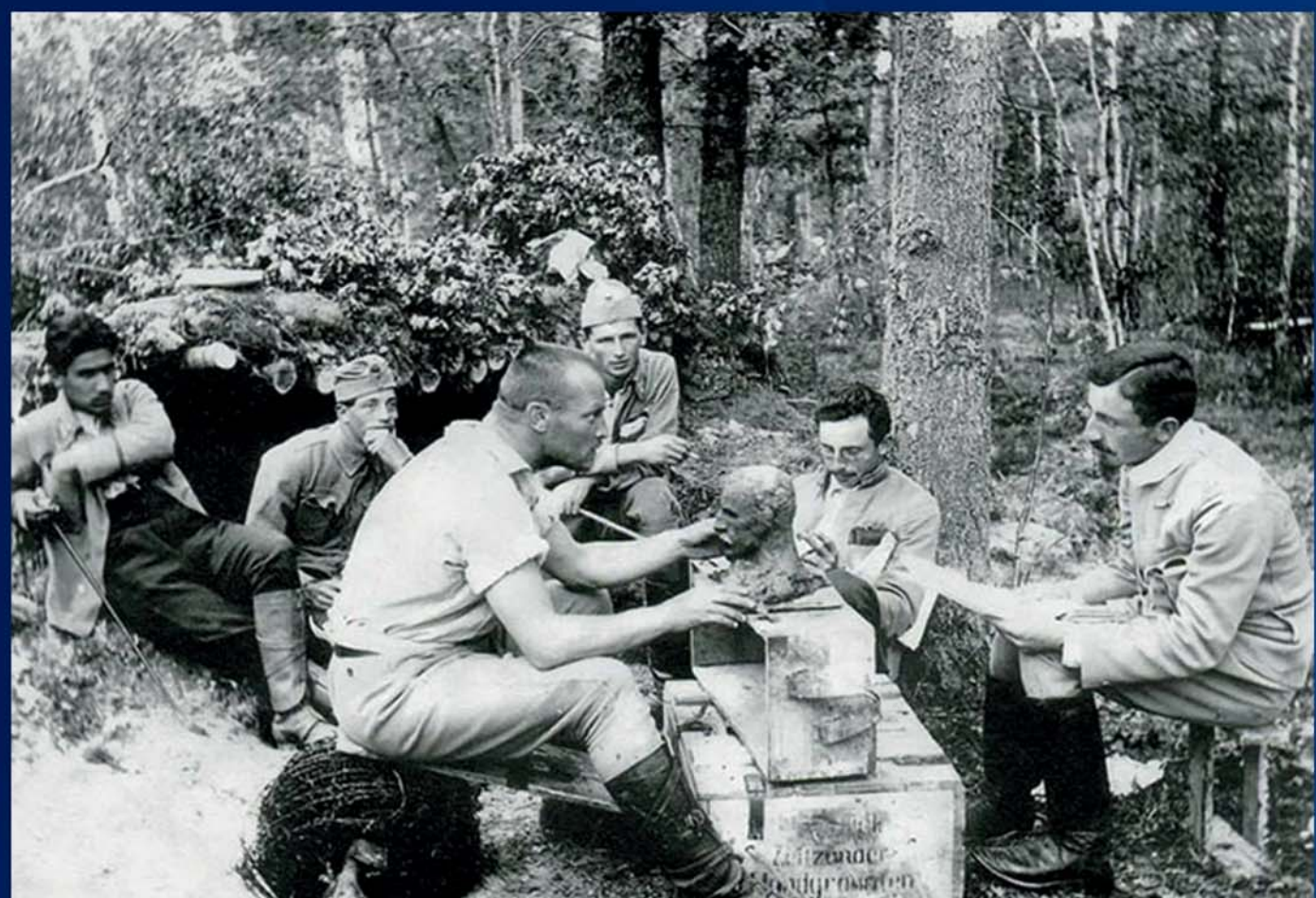
На еміграції Василь Кучабський перебував у Чехословаччині, Німеччині, Польщі. Зблизився з представниками гетьманського руху. Здійснивав активну громадську, наукову та публіцистичну діяльність. Як член Українського союзу хліборобів-державників розробив власну доктрину консерватизму та монархізму — монархія мала стати найбільш придатною, ефективною та доцільною формою державного правління для України, де головну роль мусила відіграти провідна верства (еліта), що сформувалася б із людей військового духу та організації. Така провідна верства характеризується вольовими якостями, військовими здібностями, аристократизмом, для якої не всі методи й способи доцільні, а лише ті, що корисні, об'єднують суспільно-творчі, організаційні здібності народу, коли національна боротьба відбувається не у формі «сліпого істеричного бунту», а лише етично високого лицарського подвигу.

У 1930 році Василь Кучабський разом із В'ячеславом Липинським покинув лави Українського союзу хліборобів-державників та став співзасновником Братства українських класократів-монархістів. Він обґрунтував центральну роль військових аспектів в українському державотворенні. Прикметно, що у праці «Західна Україна у боротьбі з Польщею та більшовизмом у 1918–1923 роках» Василь Кучабський засумнівався у національній стійкості українського народу в боротьбі з окупаційними режимами. Майбутнє України він вбачав у здатності власними силами протистояти зовнішнім загрозам, а не шукати в одного ворога захисту від іншого.

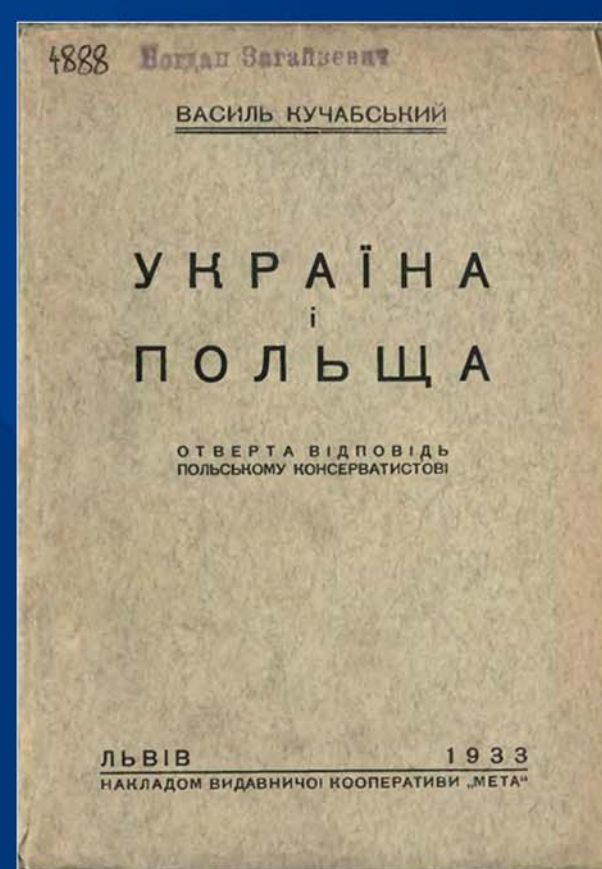

Василь і Ганна Кучабські на схилі літ. Німеччина, 1962 р.

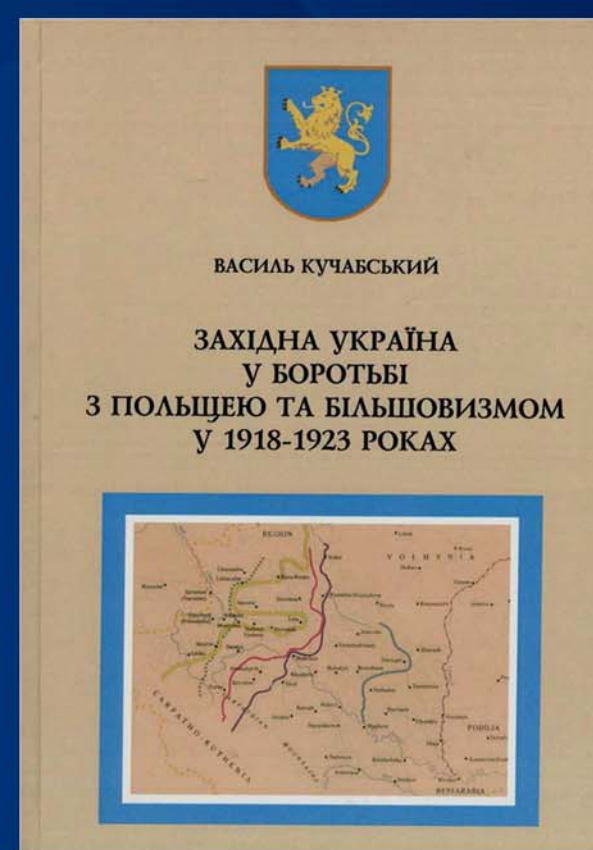
Василь Кучабський сидить, підперши підборіддя, і спостерігає за роботою скульптора-усуса Михайла Гаврилка. Войнилів, 1915 р.

Сотня Андрія Мельника. Василь Кучабський у першому ряду другий ліворуч. Пановичі, 1915 р.

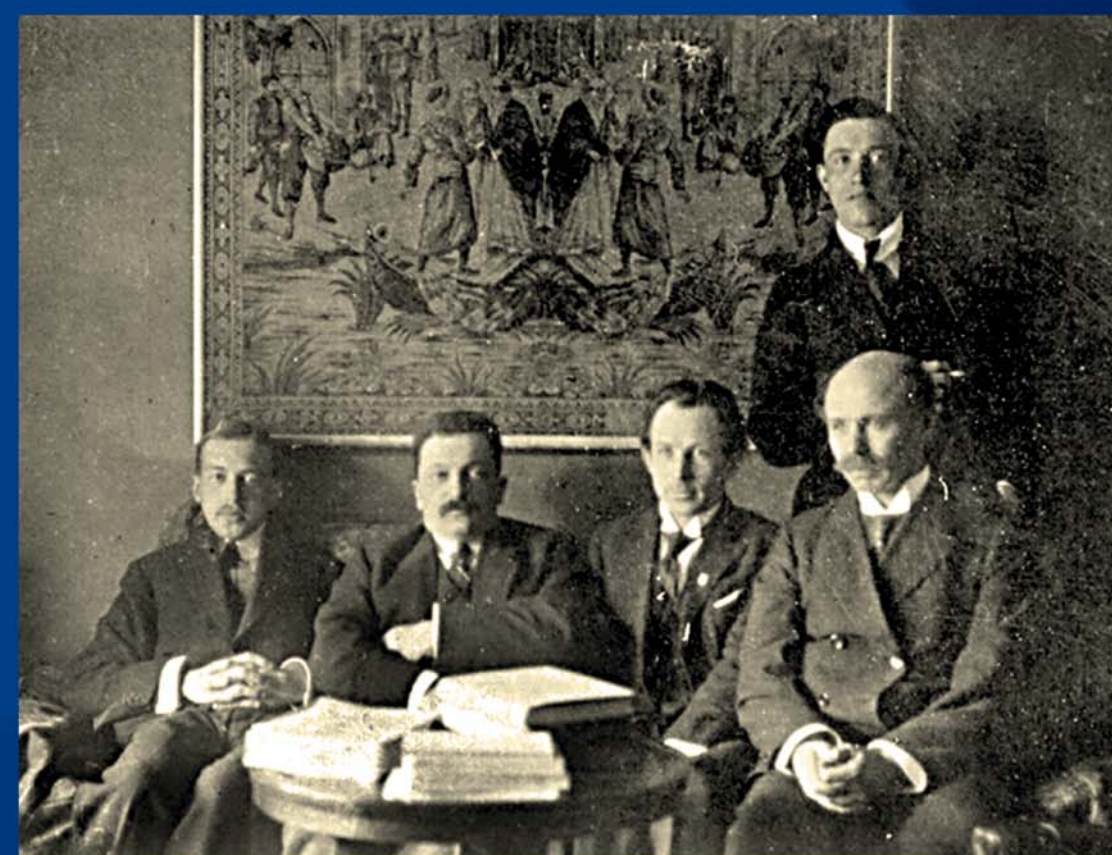
Василь Кучабський. «Україна і Польща». Львів, 1933 р.

Василь Кучабський. «Західна Україна у боротьбі з Польщею та більшовизмом у 1918–1923 роках», 1934 р., перевидання 2015 р.

Ми все ще розпоряджаємо в ліпшій мірі, ніж сусідні нації, дійсним народом, який стихійно хоче і єдиного національного провладу і твердої всенациональної дисципліни і супроти якогось стихійної сили, всякі явища національного розкладу є справді проблемою.

Василь Кучабський. «Україна і Польща. Отверта відповідь польському консервативізму». 1933 р.

Члени дипломатичної місії УНР у Швеції та Норвегії. Стоїть Василь Кучабський

Євген Коновалець (крайній праворуч) із членами Стрілецької Ради. Василь Кучабський — по центру у другому ряду. Ворохта, 1921 р.

1895
4 листопада

народився у с. Волиця (тепер м. Пустомити Львівської обл.)

1914–1916

сотник легіону Українських січових стрільців

1916–1917

перебував у таборі військовополонених біля м. Царицин (тепер м. Волгоград, РФ)

1918

старшина куреня Українських січових стрільців

1920

заарештований польською владою за участь в Українській військовій організації

1923

один із найближчих співробітників Дмитра Донцова в часописі «Заграда»

1971

помер у м. Бланкенбург (Німеччина)